

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EVLİLİK BEKLENTİSİNİN VE EVLENME
TÜRLERİNİN EVLİLİK HOŞNUTSUZLUĞUNA ETKİSİ
KONYA ÖRNEĞİ

Şerife ÜÇGÜL

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr.Üyesi Gamze AKSAN

Konya, 2019



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şerife Üçgül
	Numarası	164211001007
	Ana Bilim / Bilim Dalı	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora
	Tezin Adı	Evlilik Beklentisinin ve Evlenme Türlerinin Evlilik Hoşnutsuzluğuna Etkisi Konya Örneği

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

Şerife Üçgül
[Signature]



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şerife Üçgül
	Numarası	164211001007
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Aile Danışmanlığı ve Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Gamze Aksan
	Tezin Adı	Evlilik Beklentisinin ve Evlenme Türlerinin Evlilik Hoşnutsuzluğuna Etkisi Konya Örneği

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Evlilik Beklentisinin ve Evlenme Türlerinin Evlilik Hoşnutsuzluğuna Etkisi Konya Örneği başlıklı bu çalışma 17/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Gamze Aksan	Danışman	
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Altunsu Sönmez	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Ejder Ulutaş	Üye	

ÖNSÖZ

Evlilik hoşnutsuzluğu kavramı ülkemizde son yıllarda dikkat çekmeye başlamıştır. Bireylerin evlilik hoşnutsuzluğuna neden olan etmenlerin araştırılması bireylerin evliliklerinde en çok hangi konularda sorun yaşadıklarının belirlenmesi aile danışmanlığı alanında önem taşımaktadır. Bu araştırmada evlilik türlerinden anlaşarak ve görücü usulü evlilik biçimlerinin ve evlilik beklentilerinin evlilik hoşnutsuzluğuna etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmanın yürütülmesinde ve tamamlanmasında desteğini esirgemeyen beni teşvik eden, araştırmamın her aşamasında emeği ve katkısı bulunan Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Gamze AKSAN'A, yine araştırma sürecimde tam bırakmayı düşündüğümde beni cesaretlendiren, bitirebileceğime inancını yitirmeyen, eğitimimin her aşamasında yanımda olan aileme, annem Hava ÜÇGÜL'e, babam Bekir ÜÇGÜL'e, ablam Tuğba ORTAKÇI'ya ve kardeşim Fatma ÜÇGÜL'e, ablamın biricik eşi Gürkan ORTAKÇI'ya, moralim bozulduğunda beni motive eden yeğenim Yusuf Aras ORTAKÇI'ya, eğitim hayatımın gizli kahramanı dayım Latif TULUK'a, saha çalışmalarında desteğini esirgemeyen Ayşenur AFŞAR'a ve Duygu MUSLUK'a ve tüm dostlarıma, arkadaşlarıma, komşularıma ve anket uygulamalarımdaya katılımcı olmayı kabul eden herkese sonsuz teşekkürlerimi iletmek isterim.



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin	Adı Soyadı	Şerife Üçgül		
	Numarası	164211001007		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Aile Danışmanlığı ve Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	Doktora
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Gamze Aksan		
	Tezin Adı	Evlilik Beklentisinin ve Evlenme Türlerinin Evlilik Hoşnutsuzluğuna Etkisi Konya Örneği		

ÖZET

Evlilik çeşitli nedenlerle bir araya gelerek aynı çatı altında yaşamayı içermektedir. Evliliğin sınırlarının ülkemizde çıkarılan kanunlarla da çizildiği görülmektedir. Evlilik şekilleri ise kişilerin seçimine bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Türkiye’de araştırmalar sonucunda çeşitli evlilik biçimlerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu evlilik şekillerinin çiftlerin evliliğindeki hoşnutsuzluğa etkisinin olup olmadığı ise tartışma konusudur. Bu çalışmada ülkemizdeki evli kadınların evlilik beklentilerinin ve evlilik şekillerinin, evliliklerinden hoşnutluk seviyelerine etkisinin bulunup bulunmadığının araştırılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada evli kadınların yaşı, eğitim düzeyi, gelir durumu, evlilik şekilleri, sahip olunan çocuk sayısı, evlilik yaşı evlilik beklentisi ve evlilik yaşantısı gibi faktörlerle evlilikten sağladıkları doyum arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı hakkında bir sonucuna ulaşılmaması amaçlanmıştır.

Bu araştırma 500 kadın katılımcıyla anket tekniği kullanılarak yürütülmüş elde edilen veriler spss yardımı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgular kısmında evli kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeylerinin evlenme şekillerinden ve beklentilerinin karşılanma durumundan etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyo-demografik (yaş, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, meslek vb.) ve evliliğe dair (evlilik süresi, evlendiği yaş, tanıma süresi vb.) değişkenlerle de evlilik hoşnutsuzluğu arasında anlamlı ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, evlilik, evlilik türleri, evlilik beklentisi, evlilik hoşnutsuzluğu, evlilik doyumu



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin	Adı Soyadı	Şerife Üçgül		
	Numarası	164211001007		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Aile Danışmanlığı ve Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	Doktora
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Gamze Aksan		
	Tezin Adı	The Ekspectation of Marriage and The Effect of Marriage Typeson Matrimony Dissatisfaction,Konya Sample		

SUMMARY

Marriage includes living under the same roof by coming together for various reasons. It is also seen that the boundaries in marriage are drawn by the laws introduced in our country. On the other hand the forms of the marriage vary depending on the choice of people. As a result of research it has been concluded that there are various marriage forms in Turkey. Whether or not these forms of marriage have an effect on the couples' dissatisfaction in their marriage is a matter of debate. This study is aimed to reaserch whether the marriage expectations and marriage forms of the married womens in our country have an effect on the levels of the dissatisfaction of their marriage. In this study it is intended to reach a conclusion about whether there is a meaningful relationship between the factors like the age, educational status, income status, marriage forms, numbers of children, marriage age, marriage expectations and marriage life of married women and the satisfaction married women provide from their marriage.

This research was carried out with 500 female participants using the technique of survey and the data obtained were analysed with the help of SPSS. In the findings of the research, it was concluded that the marital discontent levels of married women are affected by the way they are married and the fact that their expectations are met. In addition, it was determined that there is a significant relationship between sociodemographic (age, number of children, level of education, occupation etc.) and marriage (period of marriage, age of marriage, period of recognition etc.) variables and marital discontent.

Keywords: Family, marriage, types of marriage, expectation of marriage, marriage dissatisfaction, marriage satisfaction

İçindekiler

Bilimsel Etik Sayfası	I
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu	II
Önsöz	III
Özet.....	IV
Summary.....	V
İçindekiler	VI
Tablolar Listesi	VII
Giriş	1
I. BÖLÜM.....	3
1. Aile ve Evlilik	3
1.1. Aile ve Aile Tanımları	3
1.1.1. Aile Fonksiyonları	4
1.1.2. Aile yaşam döngüsü	6
1.1.3. Aile yapıları	8
1.1.4. Sağlıklı (Fonksiyonel) ve Sağlıksız (Fonksiyonelsiz) Aile	10
1.1.5. Sosyal Bir Kurum Olarak Aile	10
1.2. Evlilik ve Evlilik Tanımları	12
1.2.1. Evliliğin Amacı ve İşlevleri	13
1.2.2. Türk Toplumunda Aile ve Evlilik	16
1.2.3. Evlilik Türleri	17
1.2.4. Evlilikte Eşle Tanışma ve Eşle Tanışılan Sosyal Çevre	20
1.2.5. Evlilik Problemleri	21
1.3. Evlilik ve Boşanma kavramı	23
1.4. Evlilik Terapisi ve Aile Danışmanlığı	24
1.5. Bireylerin Evliliğe Bakış Açıları ve Evlilik Beklentileri	25
II. BÖLÜM	27
2. Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evlilik Doyumu	27
2.1. Evlilik Hoşnutsuzluğunu ve Evlilik Doyumunu Etkileyen Etmenler	30
2.1.1. Evlilik Doyumu ve Evlilikte İhtiyaçların Giderilmesi	30
2.1.2. Evlilik Doyumu ve Yaş, Evlilik Yaşı, Yapmış Olduğu Evlilik Sayısı, Çocuk Sahibi Olma ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı gibi Sosyo-Demografik Değişkenler	31
2.1.3. Evlilik Doyumu ve Eşlerin Kişilik Özellikleri, Eşler Arası İletişim, Aşk, Sevgi	32
2.1.4. Evlilik Doyumu ve Fiziksel ve Ruhsal (Psikolojik Faktörler) Sağlık	33

2.1.5. Evlenme Şekli ve Evlilik Doyumu.....	35
2.1.6. Evlilik Doyumunu Etkileyen Diğer Etmenler	35
2.2. Kadın ve Evlilik Doyumu	36
2.3. Evlilik Doyumu ile İlgili Kuramsal Çerçeve.....	37
2.3.1. Sosyal Mübadele Kuramı.....	38
2.3.2. Bağlamsal Model	39
2.3.3. Yükleme Kuramı.....	39
2.3.4. Bilişsel Yaklaşım	40
2.3.5. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	41
2.3.6. Stratejik Yaklaşım.....	42
2.4. Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evlilik Doyumu ile İlgili Ülkemizde ve Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar	43
III. BÖLÜM	48
3. Yöntem	48
3.1. Araştırmanın Konusu	48
3.2. Araştırmanın Amacı	48
3.3. Araştırmanın Önemi.....	49
3.4. Evren ve Örneklem	49
3.5. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları.....	50
3.6. Tanımlar.....	51
3.7. Veri Toplama Araçları	52
3.8. Verilerin Toplanması	52
3.9. Bulgular.....	53
3.9.1. Frekans Tablo Yorumlamaları	53
3.9.2. Faktör Analizi	58
3.9.3. Evlilik Hoşnutsuzluğu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar.....	62
3.9.4. Hoşnutsuzluk Düzeyi ve T Testi Sonuçları.....	64
3.9.5. ANOVA(Varyans Analizi) Sonuçları	66
3.9.6. Kruskal Wallis Test Analizi	77
3.9.7. Çok Değişkenli Varyans Analizi.....	77
3.10. Sonuç ve Öneriler.....	79
Kaynakça	85
Ekler-Anket Formu	94
Özgeçmiş	96

Tablolar Listesi

Tablo 1 Duvall'ın Aile Yaşam Döngüsü Modeli
Tablo 2 Evliliğin İşlevleri
Tablo 3 Demografik Dağılım
Tablo 4 Demografik Dağılım Ortalamalar
Tablo 5 Evliliğe Dair Dağılımlar
Tablo 6 Ölçeğin Güvenirlik Katsayısı
Tablo 7 Madde İstatistikleri
Tablo 8 KMO ve Bartlett's Testi Sonuçları
Tablo 9 Ortak Varyans Tablosu
Tablo 10 Öz Değer İstatistiğine Bağlı Faktör Sayısı ve Açıklanan Varyans Yüzdesi
Tablo 11 Hoşnutsuzluk ve Korelasyonlar
Tablo 12 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evlilik Türleri Independent Samples T Testi Sonuçları
Tablo 13 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Aile Tipleri Independent Samples T Testi Sonuçları
Tablo 14 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Geleceğe Yönelik Bakış Açıları Independent Samples T Testi Sonuçları
Tablo 15 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evli Kadınların Çalışma Durumu Independent Samples T Testi Sonuçları
Tablo 16 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evli Kadınların Evlilik Sayısı Independent Samples T Testi Sonuçları
Tablo 17 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler
Tablo 18 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyansların Homojenliği Testi
Tablo 19 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu
Tablo 20 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu
Tablo 21 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler
Tablo 22 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyansların Homojenliği Testi
Tablo 23 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu
Tablo 24 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu
Tablo 25 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler
Tablo 26 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyansların Homojenliği Testi
Tablo 27 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu
Tablo 28 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Tablo 29 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler

Tablo 30 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Varyansların Homojenliği Testi

Tablo 31 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi

Tablo 32 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Tablo 33 Sosyal Medya Kullanımı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler

Tablo 34 Sosyal Medya Kullanımı ve Varyansların Homojenliği Testi

Tablo 35 Sosyal Medya Kullanımı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu

Tablo 36 Sosyal Medya Kullanımı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Tablo 37 Bireylerin Yaşamını Geçirdiği Yer ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimsel İstatistikler

Tablo 38 Bireylerin Yaşamını Geçirdiği Yer ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu

Tablo 39 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Çevredeki Evlilikler ile Kendi Evliliğini Kıyaslama

Tablo 40 Çoklu Varyans Analizi Ortalamalar

Tablo 41 Çoklu Varyans Analizi Betimleyici İstatistikler

Giriş

Aile neslin devamlılığını sağlayan, bireylerin ihtiyaçlarına cevap veren, bireyin toplumun kurallarını öğrendiği ve ilk sosyalleştiği yer olarak kabul edilen toplumun yapı taşı olarak bilinmektedir. Aile kurumunun kendi içinde çekirdek ve geniş aile, sağlıklı ve sağlıksız aile, yapılarına göre aile, fonksiyonlarına göre aile gibi şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Yapılan literatür taramasında aile ilgili çeşitli tanımlamalar ve çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir ve buna dayanarak aile kurumunun toplumun geleceği açısından önem arz ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Aile kurumunda olduğu gibi evlilik kurumu da toplum açısından önem taşımaktadır. Evlilik bireylerin biyolojik, psikolojik ve sosyal birçok ihtiyacına cevap veren toplumdaki onay gören bir kurum niteliğindedir. Evlilik ile ilgili literatüre baktığımızda çok sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Evlilik kurumunda ise evlilikten sağlanan doyumun önemli bir kavram olduğu görülmektedir. Bireyin evliliğinden algıladığı mutluluk yaşamına ve toplumun diğer bireylerine etki edebilmektedir. Bu nedenle evlilik doyumu ve evlilik hoşnutsuzluğu önemli bir kavram haline gelmektedir. Yapılan araştırmalarda evlilikten sağlanan doyum aracılığı ile bireyin toplumsal hayatında da doyumlu bir birey olabilmesinde etkili olduğu, doyumlu evliliklerin sağlıklı evliliklerin devamı açısından önemli olduğu ve bunun sonucunda da sağlıklı evliliklerin toplumunda sağlıklı olmasında önem taşıdığı söylenebilir.

Evlilik hoşnutsuzluğu bireylerde evliliklerine ve eşine dair olumsuz özelliklerin daha ağır basması durumunda ortaya çıkan duygu ve düşünceleri içermektedir. Evlilik hoşnutsuzluğunu etkileyen etmenler ise araştırmalara konu olabilmektedir. Yapılan araştırmalar evlilik hoşnutsuzluğunun kişiden kişiye değişen bir durum olduğunu göstermekle birlikte bireylerin evliliklerinde yaşadığı iletişim sorunları, ihtiyaçların ve beklentilerin giderilememesi, ilerleyen yaşlarda evliliğe bakış açının değişmesi, uzun evliliklerde ilk zamanlardaki heyecan ve mutluluğun azalabilmesi, ebeveyn olmanın yüklediği sorumlulukların ağır gelmesi, yaş farkı ve cinsiyet farkından doğan sorunlar, ekonomik sorunların yaşanması, eşlerden

birisinin psikolojik veya fiziksel sağlığının bozulması, madde bağımlılığının olması gibi durumlarda evlilik hoşnutsuzluğunun dūzeyi artabilmektedir.

Bu çalışmada bireylerin evlenmeden önce beklentilerinin ne olduğu bu beklentilerin sūrete karşılanıp karşılanmadığı, görücü usulü evlenenler ile anlaşarak evlenenlerin evliliklerinden hoşnut olup olmadığı, evlilik hoşnutsuzluğunun bu iki değişkenden etkilenip etkilenmediği incelenecektir. Bireylerin evlenmeden önce beklenti dūzeylerinin evlilikte karşılanması ve evlilik türlerinin evlilikten algılanan doyumla ilişkisinin olup olmadığı hakkında bir sonuca ulaşılması amaçlanmaktadır.



I. BÖLÜM

1. Aile ve Evlilik

1.1. Aile ve Aile Tanımları

Bireyler aile ortamında dünyaya gelir ve kendi toplumunun bireyi olarak yaşamını sürdürmektedir. Bireylerin sosyal davranışlarının temelinde aile kurumunun etkisi vardır. Ayrıca birçok kişinin güvende olmadığını hissettiği durumlarda sığındığı ve başvurduğu yer aileleridir(Öztürk, 2018 :7).

Aile genel olarak neslin sürekliliğini sağlayan, bireylerin sosyalleşmesini sağlayarak topluma uygun bireyler haline gelmesine yarayan, bireyin kimlik gelişimine katkı sağlayan, bireyin yaşamında hayati öneme sahip olan bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Bireyin kişilik olarak inşa edildiği toplumun en küçük birimi ailedir(SEKAM, 2016:1). Aile bireyin ilk defa sosyalleştiği ve aile ortamında edindiği bilgi ve deneyimlere göre yaşamını belirlediği yer olarak kabul edilebilir(Teke, 2017:51). Altunsu Sönmez(2014:120)'e göre aile neslin devamı açısından bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan bir kurumdur ve bireyin ilk sosyalleştiği yer olması açısından toplumsal rol ve kuralların bireylere aktarılmasını sağlamaktadır.

Aile ile ilgili yapılan başka bir tanımlamada ise aralarında gerçek anlamda ya da anlaşmalı akrabalık bağı bulunan, bütün ilişkileri soy bağına dayanan topluluk aile olarak kabul edilmektedir. Bireylerin aile olarak sayılabilmesi için kan bağı ya da doğurma gibi bir durumun olması gerekmez, bireylerin aile olduklarını düşünmeleri yeterli olmaktadır(Ülken, 1991:37). Şahinkaya(1991:47-48) ise bu konuda aile olmanın bazı belirleyici özelliklerinden bahsetmektedir. Bunlardan birincisi aile bireyleri birbirlerine kan, evlenme veya evlatlık edinme yoluyla bağlanmış durumda olmalarıdır. İkincisi ise aile bireyleri aynı konutun içerisinde yaşarlar, ancak ayrı yerlerde yaşasalar dahi aile olarak kabul edilirler. Aynı hanede ya da aynı çatı altında yaşayan kişiler evlilik, kan bağı ya da evlat edinme bağlarıyla bağlı değilse aile olarak kabul edilemezler. Geçmişte ailelerin geniş aile şeklinde yaşamını sürdürdükleri bilinmektedir. Ancak günümüzde anne-baba ve çocuklardan

oluşan çekirdek aile yaşamının daha yaygın olduğu görülmektedir. Üçüncüsü aile karı-koca anne-baba kız-oğul abi-kardeş gibi sosyal rolleri bulunan ve adet gelenekler doğrultusunda hareket eden bir grup insandan meydana gelmektedir. Dördüncü olarak her aile bulunduğu toplumun parçasını taşıyor olmakla beraber kendine özgü görgü kuralları bulunduran, diğer ailelerden farklılık gösteren yönleri bulunan bir yapıya sahiptir(Şahinkaya, 1991:47). Şahinkaya(1991:48)'ya göre bu dört özellik birleştirildiğinde aile evlilik, kan bağı, evlat edinme gibi bağlarla birbirine bağlı olan, aynı çatı altında yaşam süren, çeşitli sosyal rolleri bulunan ve kendine özgü görgüye sahip olan kişiler topluluğu olarak tanımlanabilir.

Aile günümüzde içerisinde bulunduğu toplumla birlikte değişim ve gelişime uğramıştır. Aile birey sayısı, işlevleri, oluşumu, türleri gibi bir çok konuda geçmişten günümüze kadar değişerek her dönemde yeni bir biçim ve işlev kazanmış bir kurumdur(Teke, 2017:51). Bakıldığında aile kurumunun ilkel zamanlardan günümüze pek çok değişiklik geçirdiği görülmektedir. Bunlar; aile ve akrabalık sınırlarının daralması, aile otoritesinin devlete geçmesi, ailenin laikleşmesidir (Ülken, 1991:37). Nazlı(2014:2)'ya göre ailenin geçirdiği bu değişimler aile bireyleri arasındaki uyumlu birlikteliği sekteye uğratabilmektedir. Kentli anne-baba ya da çalışan anne olma gibi rollere uyum sağlayamama gibi durumlar bireyler arasındaki iletişimi zorlaştırmakta, ailenin varlığını devam ettirmesini güçleştirmekte bu durumda aileye toplum içerisinde hasta bir kurum olma niteliği kazandırabilmektedir.

1.1.1.Aile Fonksiyonları

Her bir aile üyesinden yerine getirmesi beklenen davranış ve görevler vardır. Aile fonksiyonları çok geniş bir kavramdır. Aile fonksiyonlarından her bir aile üyesinin ihtiyacı ne ise ona hizmet etmesi beklenir. Ailenin ekonomik, fiziksel dinlenme ve iyileşme, sosyalleşme, kendini keşfetme, duygulanma, eğitim, meslek gibi birçok fonksiyonu bulunmaktadır(Nazlı, 2014:44-45).

Başaran(2016:124)'a göre aile olabilmek ve işleyişini devam ettirebilmek için gerekli olan bir takım ilkeler bulunmaktadır:

- ✓ Aileyi oluşturan ögeler iç içe geçmiş durumdadır. Söz konusu ögeler birbirlerine bağımlıdır.
- ✓ Aile kurumu sosyal yaşantının diğer alanlarında olduğu gibi kendi içerisinde de belirlediği sınırlar mevcuttur ve dışarı ile iletişim kurarken kendi kuralları çerçevesinde hareket eder.
- ✓ Ailenin kendine özgü geliştirdiği iletişim şekli bulunmaktadır.
- ✓ Aile kurumu aile bireyleri için gerekli işlevleri yerine getirerek aile bireylerini bir arada tutar.

Aile kurumunun fizyolojik, psikolojik tatmin, kültür aktarımı, koruyuculuk, toplumsallaştırma, ekonomik dayanışma ve eğitim gibi öncelik sırası bulunmayan her biri birey ve toplum açısından önem arz eden işlevleri bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesinde yaşanan bozulma evliliğinde zarar görmesine ve devamında toplumsal bozulmalara yol açabilmektedir(SEKAM, 2016:1). Celkan(1991:77)'a göre ailenin ilk başta biyolojik fonksiyonları sağladığı düşünülse de ailenin özüne inildiğinde sosyal anlamda fonksiyonlar içermekte olduğu görülmektedir, bu fonksiyonlar ise; nüfusun artırılması, ekonomik, biyolojik ve psikolojik olarak sağlanan tatmin, çocukların sosyalleşmesi, milli kültürün aktarılmasıdır.

Ailenin yukarıda bahsedilen biyolojik, sosyalleşme ve sevgi fonksiyonları birey tarafından aile dışında başka bir kurumda giderilememektedir. Bu sebeple bu fonksiyonlar ailenin temel fonksiyonları olarak nitelendirilmektedir(Gökçe, 1976:64-65). Bu bağlamda aile fonksiyonları 3 ana faktörde değerlendirilecek olursa;

1-Neslin sürekliliği, ailenin varlığı ve devamı biyolojik fonksiyon tarafından sağlanmaktadır. Aile kurumun gerekli olmadığını savunan bazı kesimler ailenin birçok işlevini sanayileşmenin sonucunda ortaya çıkan bazı kurumlara devredilebileceğini savunmasına rağmen biyolojik işlevi devredebilecek herhangi bir başka alternatif geliştirememişlerdir.

2-Sosyalleşme fonksiyonunda ise bireyin gelecekte içerisinde yaşayacağı toplum içerisinde nasıl davranması gerektiğini nasıl bir insan olması gerektiğini

öğreten bir nevi okul niteliği taşımaktadır. Aile bireyin ilk kişiler arası iletişim kurduğu ve ilişki sürdürdüğü bir kurum niteliğindedir.

3-Son olarak bireyin aile üyeleri ile aralarında ait olma, korunma ihtiyacı ve bağıllık duygusunu karşıladığı yetişkin olma sürecinde de ona rehberlik eden sevgi fonksiyonudur.

1.1.2.Aile yaşam döngüsü

Aile yaşam döngüsü modeli ailenin zaman içindeki gelişim ve değişimini göstermektedir. Aile yaşam döngüsünden ilk bahseden Evelyn Duvall olmuş daha sonra ise Carter ve McGoldrick aile yaşam döngüsünü altı evrede tanımlamıştır(Nazlı, 2014:64).

Tablo 1:Duvall’ın Aile Yaşam Döngüsü Modeli

Aile Yaşam Döngüsü Evresi	Aile İçindeki Pozisyon	Ailenin Kritik Gelişimsel Görevi	Evrenin Süresi
1.Evli Çiftler (çocuksuz)	Karı Koca	Karşılıklı doyurucu bir evlilik kurmak. Hamileliğe ve annelik babalık sözleşmesine uyum	2 yıl
2.Bebekli Aileler (30 aylık bebeği olanlar)	Karı-Anne Koca-Baba Küçük kız/oğlan çocuğu veya her ikisi	Küçük çocuğun gelişimine uyum sağlama, cesaretlendirmek	2-5 yıl
3.Okulöncesi Dönemde Çocuğu Olan Aileler	Karı-Anne Koca-Baba Kız çocuk- Kız kardeş Erkek çocuk- Erkek kardeş	Okulöncesi çağında olan çocuğun kritik ilgi ve ihtiyaçlarına uyum sağlamak	3-5 yıl
4.Okula Giden Çocukları Olan Aileler(6-12 yaş)	Karı- Anne Koca- Baba Kız çocuk-Kız Kardeş Erkek çocuk- Erkek kardeş	Okul çağında çocuğu olan diğer ailelere uyum içinde olmak. Çocukların eğitsel başarılarını cesaretlendirmek	7 yıl
5.Ergenlik Çağında Çocukları Olan Aileler(13-20 yaş)	Karı-Anne Koca-Baba Kız çocuk- Kız Kardeş Erkek çocuk- Erkek kardeş	Özgürlük ve sorumluluk arasında denge oluşturmak	7 yıl
6.Hareket Eden	Karı-Anne-Büyük Anne	Genç yetişkinleri iş, askerlik, okul ve evlilik için	8 yıl

Merkezler Olarak Aile(ilk çocuk evden ayrılmış ikinci çocuk evden ayrılıyor)	Koca-Baba-Büyük Baba Kız çocuk- Kız Kardeş-Hala Erkek çocuk- Erkek kardeş-Amca	özgür bırakmak	
7.Orta Yaşlı Anne-Baba(boşalmış evden emekliliğe)	Karı-Anne-Büyükanne Koca-Baba-Büyükbaba	Evlilik ilişkilerini yeniden inşa etmek. Kendinden daha yaşlı ve genç kuşaklarla bağlarını sürdürmek.	15 yıl
8.Aile Üyelerinin Yaşlanması(emeklilikten her iki eşin ölümüne)	Dul kadın-Anne-Karı-Büyük Anne Dul erkek-Baba Koca-Büyük Baba	Yalnız yaşamayla baş etme, emekliliğe uyum göstermek	10-15 yıl

Kaynak: Koyuncu, 2016:53

Gökçe(1976:50)'ye göre normal bir aile evliliğe hazırlık, evliliğin başlaması, çocuk yetiştirme ve olgunluk devresi olmak üzere bazı aşamalardan geçer. Bu aşamaların yaşanması erkek ve kadının psikolojik durumlarını ve çocukların gelişimlerini etkilemektedir. Ayrıca bu aşamaların yaşandığı süre toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Sözü edilen aşamalar ise;

- ✓ **Evliliğe hazırlık:** Bireylerin evliliğe karar verdikten sonra kendilerini, evliliğin getireceği değişime hazırlamalarını ve evleneceği insanı tanımalarını, anlaşmalarını, sevgi bağı kurmalarını sağlayan evredir. Bireylerin eş seçimi ve evlilik kararının aile büyükleri tarafından düzenlendiği toplumlarda bu evre yaşanmadan evlilik gerçekleştirilmektedir.
- ✓ **Evliliğin başlaması:** Bireyler toplumun da onayladığı bir şekilde bir araya gelerek aynı hanede yaşama, birbirinin alışkanlıklarını benimseme, birbirinin alışkanlıklarına ayak uydurma, toplumda evli bireylere yüklenen rolleri yerine getirme, evlilik sorumluluklarını yerine getirme gibi durumlarla karşı karşıya kalırlar.
- ✓ **Çocuk yetiştirme:** Bazı sosyologlar evli bireylerin bu evrede tam anlamıyla aile olduklarını savunmaktadır. Çocuk sahibi olan çiftlerin erkeğin baba kadının anne olmasıyla birlikte ebeveyn olma yükümlülüğünü edinerek aralarında hayati bir bağın kurulması sağlanmaktadır. Bireyler anne-baba

olarak bütün ilgilerini çocuğun üzerine yönelterek yaşamını bundan sonra buna göre düzenlemek için çaba göstermektedirler.

- ✓ **Olgunluk evresi:** Çiftler bu evrede ebeveynlik görevlerini tamamlayarak boşa çıkan zamanlarını yeni uğraşlar edinerek doldurmaya çalışırlar. Eşler yaşamlarında ortak hobi ve ilgi alanları edinerek birbirlerinin arkadaşlığına ihtiyaç duyacak, ortak ilgi alanları kurulamadığı takdirde eşlerin yaşamlarını çekilmez bir duruma getirme ihtimalini gündeme getirecektir.

1.1.3.Aile yapıları

Aile yapıları geçmişten günümüze farklı yapılar kazanmıştır diyebiliriz. Şahinkaya(1991:48-49)'ya göre eski çağlarda geniş ataerkil aile, orta çağlarda küçük ataerkil aile, Yeniçağa ve bulunduğumuz zamanda ise modern demokratik aile yapısı yaygındır. Geniş ataerkil aile; günümüzde de köylerde örneklerini gördüğümüz babanın karısı, henüz evlenmemiş çocukları, oğulları ve çocuklarının çocukları üzerinde söz sahibi olduğu aile yapısıdır. Küçük ataerkil aile bu aile tipinde babanın önemi şüphesizdir. Bu ailenin yaygın olduğu devirlerde evlenmeler genellikle ekonomik nedenlerle yapıldı. Kız çocukları önemsiz görülürdü. Modern demokratik aileler; daha çok sanayi inkılabı sonrasında görülmeye başlanan bu aile tipinde, çocuklar iş sahibi olarak ekonomik özgürlüklerine kavuşur, evlenince ayrı bir evde yaşamaya başlar ve ebeveynin otoritesinin azaldığı görülür.

Günümüzde de aile çeşitli yönleriyle farklı yapılardan oluşmaktadır. Aile anne, baba ve çocuklardan oluşmaktadır. Evlilik bağı ile kadın karı, erkek koca rollerini kazanır, aileye çocukların katılımıyla erkek baba, kadın anne, çocuklar kardeş ve evlat rollerine bürünürler. Statü açısından bakıldığında ise toplumun diğer kurumlarında olduğu gibi ailede de hiyerarşinin mevcut olduğu görülmektedir. Burada ebeveynler üst tabakada çocuklar alt tabakada yer alırlar. Aile reisi anaerkil toplumlarda anne, ataerkil toplumlarda ise babadır. Türk toplumunda genel olarak rastlanan hiyerarşik yapı ise görünürde babanın aile reisi olduğu annenin de gizil bir reis niteliği taşıdığı aile yapısına rastlanmaktadır(SEKAM, 2016:25-26).

Araştırmacılar ise genel olarak iki tür aile tipine vurgu yapmaktadır, modernistler çekirdek ailenin toplum açısından en ideal olanı olduğunu ve aile kurumunu temsil ettiğini savunurken, muhafazakar düşünen araştırmacılar geniş ailenin en ideal aile şekli olduğundan bahsetmektedirler(Dikeçligil, 2014:14). Türkiye’de genel aile yapıları içerisinde çekirdek aile oranı 1968 yılında %60, 1988’de %68, 1998’de %74 olarak saptanmıştır. Bu veriye dayanarak Türkiye’de aile yapısının dörtte üçünün çekirdek aileden yalnızca dörtte birinin geleneksel ve geniş aileden oluştuğu söylenebilir(SEKAM, 2016:27). Nazlı(2014:64)’ya göre sistem yaklaşımı dört tane yaygın aile yapısından söz etmektedir. Bunlar; kapalı, eş zamanlı, açık ve gelişmiş güzel aile. Sistem yaklaşımını savunanlara göre aile yapılarının üyeleri birbirlerinden farklılık gösterir ve aile danışmasında farklı tepki verirler.

Türkiye’deki aile yapılarını ortaya koyma amacıyla yapılan bir çalışmada aile yapılarının şu şekilde sınıflandırıldığı görülmektedir(TAYA, 2013:26);

- ✓ **Çekirdek Aile:** Karı/koca veya evlenmemiş çocukların oluşturduğu aile şeklidir. Bu aile tipinde çocuksuz çekirdek aile ve çocuklu çekirdek aile olmak üzere iki tip aile vardır.
- ✓ **Geniş Aile:** Çekirdek aileye çeşitli biçimlerde eklenmiş, birey veya ailenin bulunduğu aile biçimidir. Bu aile şekli ataerkil ve geçici olmak üzere kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Ataerkil geniş aile çekirdek aileye bir veya birkaç ailenin eklenmesiyle oluşmuştur. Geçici geniş aile çekirdek aileye dağılmış bir ya da birkaç ailenin eklendiği aile biçimidir.
- ✓ **Dağılmış Aile:** Çekirdek aile üyelerinin tek kişiye veya ebeveyne düştüğü aile biçimidir. Bu aile şekli kendi içerisinde tek ebeveynli dağılmış aile, tek kişilik dağılmış aile, diğer(anneanne-torun, dede-torun vb. şeklinde yaşayan aile) dağılmış aile, akraba olmayan dağılmış aile olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

1.1.4. Sağlıklı (Fonksiyonel) ve Sağlıksız (Fonksiyonelsiz) Aile

Sağlıklı aile; aile üyelerinin bir arada olmaktan dolayı mutlu olduğu, birlikteyken güçlü olan, iletişim kurmakta zorlanmayan aile biçimidir. Sağlıksız ailelerde ise birbirlerine yoğun öfke ve nefret duydukları, yaşanan çatışmaları çözmekte zorlandıkları, eşler arasında empati eksikliğinin bulunduğu, eşlerin birbirlerine yönelik nefret duyguları beslediği, şiddet ve istismar gibi durumların ortaya çıktığı, çocuklarda davranış sorunlarının ve aile üyelerinin ruhsal çöküntüler yaşadığı aile biçimidir. Sağlıklı ve sağlıksız aileler yaşamlarında aile olarak karşılına çıkan güçlüklerle baş eder, sağlıklı aileler aile içerisindeki problemlerin üstesinden sağlıksız aile yapılarına nazaran daha kolaylıkla gelmektedir. Sağlıksız ailelerin boşanma ihtimallerinin diğer ailelere göre daha fazla olduğu söylenebilir. Aileler stresle baş etme, problemlerini doğru bir şekilde yönetme gibi yönlerini güçlendirerek ailenin sağlıklı olmasını sağlayabilirler(Canel, 2012:137-143). Canel (2007:34)'e göre sağlıklı yürütülen evliliklerin sürdürdüğü aile içerisinde yetişen bireylerinde önünde bulunan örneği model alarak gelecek yaşamında benzer aile yapıları geliştirmektedir. Bu nedenle de toplumun düzeni açısından aile ve evlilik kurumların sağlıklı olmasına ihtiyacımız vardır.

Güçlü ve sağlıklı aileler aile içerisinde yaşanan ya da aileyi ilgilendiren sorunları çözebilmek için birbirleriyle iletişim içerisinde olan ailelerdir. Aileyi ilgilendiren sorunun dışarıdan ya da içeriden kaynaklanıyor olması önemli değildir. Burada asıl nokta aile bireylerinin hepsi buna katılmasa bile bir kısmının yaşanan bu sorunu çözmek için birlik ve beraberlik içerisinde hareket ediyor olmasıdır. Sağlıklı ailelerde aile bireyleri uyum içerisinde hareket etmektedir(Dikeçligil, 2014:36-37). Dikeçligil(2014:46)'e göre sağlıklı ve güçlü bir aileden söz edebilmemiz için bireyin sahip olduğu ve idealize ettiği aile arasında farkın az olması gerekmektedir. Aradaki bu fark azaldıkça ailede yaşanan gerilim azalarak aile daha da güçlenmektedir.

1.1.5. Sosyal Bir Kurum Olarak Aile

Bireyin sosyalleşme anlamında ilk deneyimlerini edindiği aile, toplumun değer ve normlarının bireye aktarıldığı, kişinin kendini gerçekleştirme yolunda yaşantılar

edindiği sosyal bir kurumdur. Aile bireyin insan ilişkileri açısından vazgeçilmez bir konuma sahiptir. Aynı zamanda toplum açısından da sosyal manada vazgeçilmez bir kurum olma özelliğindedir. İnsan olmadan aile ve toplum düşünülemez ancak iletişim ağı kurulmadan da sosyalleşme olgusundan söz edilemez. İnsanın canlı bir varlık olarak ihtiyaçlarının yanında temel psikolojik ve sosyal ihtiyaçları da aile içerisinde karşılanmaktadır(Dikeçligil, 2014:44).

Toplumdan bahsettiğimizde ise toplumsal normlar ve değer yargıları aklımıza gelmektedir. Gürel(1996:3-4)'e göre toplumun diğer kurumlarında olduğu gibi ailede de kişiler arası ilişkiler toplumsal normlarla ve aile bireylerinin belirlemiş olduğu kurallarla düzenlenmesi sonucu meydana gelir. Bu kurallar ahlaksal, töresel ve normsal boyutta düzenlenmektedir. Aile bireylerinin akrabalık düzeyleri toplumdan topluma farklılık göstermektedir ancak genel olarak ifade edecek olursak kan bağı, yasalar ve evlilik yoluyla bir araya gelerek aynı çatı altında yaşayan bireylerin oluşturduğu bir yapıdır. Aile üzerine yapılan her tanım aileyi sosyal bir grup, sosyal bir birlik, sosyal bir örgüt, topluluk, kurum, sosyal bir yapı şeklinde ifade etmektedir.

Her sosyal grup gibi ailede de kararları veren, hane halkı arasında düzeni sağlayan bir yönetici mevcuttur. Bu yönetici, aile reisi, aile lideri, aile başkanı gibi çeşitli şekillerde nitelendirilmektedir. Aile reisi ataerkil aile yapılarında erkek, anaerkil aile yapılarında kadındır. Aile reisi görevi bireylerin yaşamını devam ettireceği yeri seçme, ailenin mülkiyetini yönetmedir(SEKAM, 2016:36).

Aile içerisinde anne baba ve çocuklar arasındaki ilişkiler birçok yönü ile üzerine eğilmesi gereken bir konudur. Anne baba ve çocuklar arasında kurulacak olan ilişki çocukların sosyal hayatında nasıl davranacağına yön veren çocukların bireysel gelişimine doğrudan etki eden bir süreçtir. Anne babanın çocuğa yönelik tutumunun çocuğu kısıtlayan ya da serbest bırakan bir süreç içermesi çocuğun bağımsız karar alabilen ve kendi ayakları üzerinde durabilen bir birey olabilmesine etki eden bir durumdur(TAYA, 2013:210).

1.2.Evlilik ve Evlilik Tanımları

Evlilik kavramının araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Kavak(2018:1)'a göre bireyler yaşamları boyunca sevgi, saygı, değer ve statü ihtiyaçlarını karşılamak, yalnızlıktan kurtulmak, ekonomik olarak rahatlamak gibi pek çok nedenle diğer insanlarla yakınlık kurduğu aile, okul ve iş hayatı gibi sosyal çevreler bireylerin doğduğu andan yaşamının sonuna kadar etkileşim ve iletişim halinde olduğu alanlardır. İlişkinin devamında gerçekleşen ve toplum açısından kabul gören evlilik insan yaşamındaki en temel ilişkilerden biridir.

Evlilik, insanın gelişmesine ve insanın gelişmesi sonucunda oluşan en küçük birime denir. İnsanın ihtiyaçlarını giderebileceği doğal ilişki düzeyidir(Çelik, 2006:1). Evlenme ayrı yaşamı ve ayrı geçmişi bulunan iki bireyin bir araya gelerek hayatlarını birleştirmesidir(Şahinkaya, 1991:48). Gülsün vd(2009:1) evliliği, yiyecek ve barınma elde etmek ve dış tehlikelere karşı korunmak için birlik ve beraberlik kurmak olarak tanımlamaktadır. Ayrıca evlilik pozitif eş ilişkilerinin sağladığı doyum, cinsel olgunlaşmayı sağlayacak rollerin paylaşımı, sosyal anlamda rol ve sorumlulukları üstlenme, bireysel olarak girişimcilik ve yaratıcılığı desteklemeyi içerir.

Medeni kanunun(Türk Medeni Kanunu, 2001:8069) 141. maddesine göre evlenme töreni evlendirme dairesinde evlendirme memurunun ve ayırt etme gücüne sahip ergin iki tanığın önünde açık olarak yapılır. Yine medeni kanunun 142. maddesine göre evlendirme memuru evlenecek kişilerin her birine birbiriyle evlenip evlenmek istemediğini sorar. Evlenme tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdiği anda oluşur. Memur evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar.

Evlilik kurumunun bünyesinde bir araya gelmiş bulunan aile bireylerin sosyal destek, barınma güvenli yaşamdan alınan doyum sevgi ihtiyacı gibi ihtiyaçlarının giderildiği aile ortamında eş ilişkilerinin de güven, sevgi, saygıya dayanan, stres ve problem durumuyla baş edebilen, sağlıklı iletişim kanalı geliştirmiş olması beklenmektedir(Canel, 2007:37). Evlilik bütün toplumlarda tarihten günümüze

kadar varlığını devam ettiren, insanların ve toplumun yaşamlarına önemli düzeyde etkileri olan bir olgudur. Bireylerin evlilik sürecinde geliştirdiği ilişkinin güçlü ve sağlıklı olması ailenin de güçlü ve sağlıklı olması anlamına gelmektedir (Kavak, 2018:1). Evlilik bireylere psikolojik, sosyal, ekonomik faydalar sağlayan, kaliteli bir yaşam sunan bir kurumdur. Bireylerin evliliklerinde mutlu olması hayatlarından aldıkları doyumunu da aynı doğrultuda artırdığı söylenilebilir. Bu nedenle de bireylerin evliliklerinden hoşnut olması ve buna bağlı olarak hayatından hoşnut olması beklenmektedir(Çağ ve Yıldırım, 2013:14). Evlilik ilişkisinin kalitesi ise bireylere göre değişiklik gösterebilmektedir. Her evliliğin yapısının kendine özgü olduğu söylenilebilir(Bedir, 2018:1). Teke(2017:51)'ye göre evlilik aile kurumunun varlığı ve devamı açısından önemli bir yere sahiptir. Toplumca kabul gören evlilik bireylerin önemli ihtiyaçlarını karşıladığı bir kurumdur. Aile ve evlilik birbirinden bağımsız düşünölmeyen iki kavram olarak bilinmektedir.

1.2.1.Evliliğin Amacı ve İşlevleri

Canel'e (2012:20) göre evliliğin amacı;

- ✓ Sevgi ihtiyacı
- ✓ İki kişinin bir araya gelerek biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılaması
- ✓ Çocuk sahibi olarak neslin devamını sağlama
- ✓ Toplumun gözünde bir statüye ulaşma
- ✓ Güvenlik ve korunma ihtiyacı
- ✓ Bir başka birey ile dayanışma duygusunu yaşama
- ✓ Geleceğe daha olumlu bakma ihtiyacını giderme
- ✓ Partnerinden onur ve gurur duyabilme
- ✓ Cinsel ihtiyaçların daha sağlıklı ve düzenli karşılanabilmesi olarak bilinmektedir.

Kısacası evliliğin, bireylerin sağlıklı koşulları sağlayarak ihtiyaçlarını giderebildiği bir kurum olma amacını taşıdığı söylenilebilir. Yapılan bir araştırmada evlilik nedir sorusuna evlilik mutluluk olarak nitelendirenler çoğunluktaiken,

evliliği ihtiyaç olarak nitelendiren bireylerde oransal olarak oldukça fazladır (SEKAM, 2016:45). Buna dayanarak evliliğin genel olarak mutluluğu yakalama ve ihtiyaçlarını karşılama amacıyla yapıldığı söylenebilir.

Aksan(2016:150-151)'a göre evliliğin toplumsal kurallar ile ortaya çıktığı görülmektedir. İnsanlığın başlangıcından günümüze kadar toplumlar bireylerin gelişigüzel bir araya gelmelerine izin vermemesi, bu nedenle belirli kural ve kaideler ile evlilik kurumunun oluşmasına zemin hazırlamıştır. Evliliğin amaçları arasında bireylerin birbirlerine birliktelik teminatı vermeyi içermektedir. Bireylerin evlilik yapmasındaki temel amaç kendinin güvende hissetmek, ihtiyaçlarını gidermek ve toplumunda onayladığı bir beraberlik kurmaktır. Evliliğin anlam ve amacını açıklayan 3 unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi söz ya da adanmışlık anlamına gelen evlilik, ikincisi dinsel tören olarak evlilik, üçüncüsü yasal bir sözleşme olarak evliliktir.

Özmen Sütüaç'a(2010:1) göre evlilikte 3 tür güdülenme bulunmaktadır;

- ✓ **Biyolojik güdü:** Karşı cins ile beraber yaşama arzusu, neslini devam ettirme ihtiyacı, kendini koruma ve güvende hissetme ihtiyacıdır.
- ✓ **Psikolojik güdü:** Bireylerin sevmek, sevilme, beğenilme gibi ihtiyaçları, sahip olduğu çocuklarla bir arada yaşayarak duyduğu mutluluktur.
- ✓ **Sosyal güdü:** Toplumun kabul ettiği ve onayladığı yaşam tarzını benimseyerek bundan duyulan mutluluğu hissetme ihtiyacıdır.

Evlilik kurumunun işlevlerine baktığımızda ise evliliğin bireyleri sosyal anlamda geliştirdiğini ve her açıdan daha mutlu hale getirdiğini görmekteyiz. Evliliğin bireylerin yaşamlarında daha mutlu olmaları yönündeki etkisi büyüktür. Bireylerin daha mutlu ve doyumlu bir hayatının olması evliliklerinin de mutlu olmasına bağlıdır(Çağ ve Yıldırım, 2013:14).

Tablo 2 Evliliğin İşlevleri

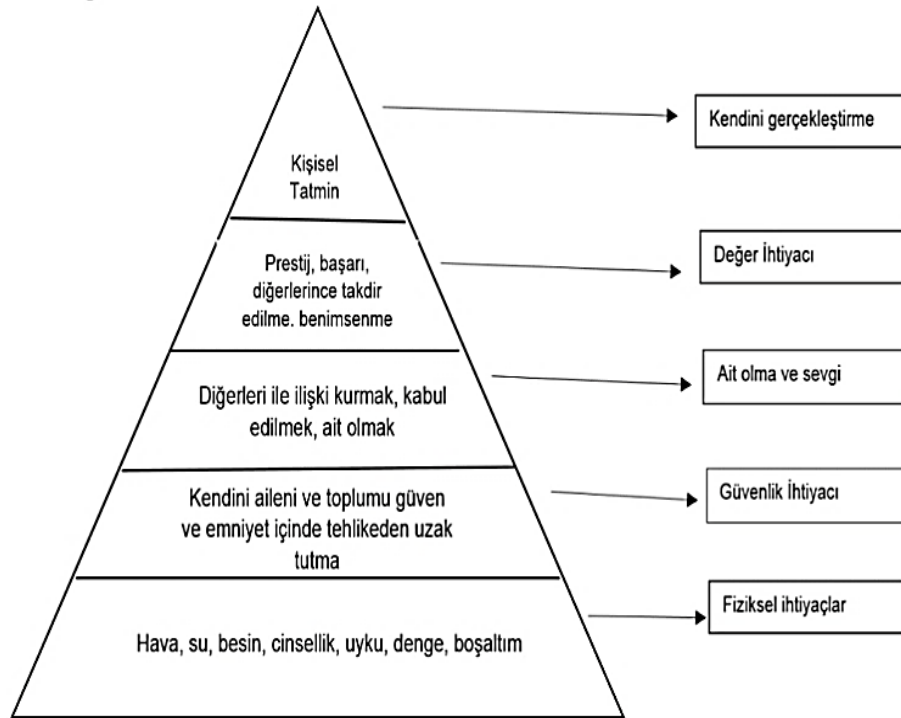
İnsan ilişkileri ve ihtiyaçlar	Evlilik ve ailenin işlevleri
Düzenli bir şekilde karşılanması	Bireyin doyumunu ve neslin

beklenen cinsel ihtiyaç	devamlılığını sağlama
Sevgi, korunma ve güven ihtiyacı	Psikolojik işlev
Ekonomik ve maddi ihtiyaçlar	Ekonomik işlev
Çocukların korunması ve büyütülmesi yetiştirilmesi ihtiyacı	Eğitim işlevi
Kültürün yeni nesillere aktarılması ihtiyacı	Sosyalleştirme işlevi
Yakın insan ilişkilerinin kurulması ve bunların sürdürülmesi ihtiyacı	Akraba ve komşuluk işlevi
Boş zamanlarını insanlarla yakın ilişkiler geliştirerek geçirilmesi ihtiyacı	Boş zaman değerlendirme işlevi
Toplumsal hayatta kendisine bir yer edinebilmesi ihtiyacı	Statü sağlama işlevi
Toplum hayatına katılma ihtiyacı	Sosyal ve kültürel işlevler

Kaynak: Dikeçligil, 2014:39

Evlilik ve ihtiyaçlar ilişkisini daha iyi anlayabilmek için Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine değinmekte fayda olduğu düşünülmektedir.

Şekil-1 Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi



Kaynak: Kula ve Çakar, 2011: 194

Maslow'un geliştirmiş olduğu ihtiyaçlar hiyerarşisinde fizyolojik ihtiyaçlardan sonra gelen güvenlik ihtiyaını bireyler gideremedi bir st basamağa geçememektedir. Birey kendisini güvende hissetmeden ait olma, sevgi, değer ve son olarak kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını gidermeyi ikinci planda olarak görmektedir. Bu ihtiyaçların giderilmesinin önemi ise bireylerin daha sağlıklı bireyler haline getirilerek topluma ve kendisine faydalı bir bireye dönüştürmektir(Kula ve Çakar, 2011:193). Bu nedenle bireyin ihtiyaçlarının karşılanması noktasında evlilik kurumuna büyük görevler düşmektedir.

1.2.2.Türk Toplumunda Aile ve Evlilik

Aile ve evlilik toplum açısından önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun güçlü ve huzurlu olabilmesinin yolu aile kurumunun sağlıklı olmasından geçmektedir. Aile kurumunun dayandığı sağlıklı yapı evlilik kurumuna dayanmaktadır. Bu sebeple evlilik kurumu toplum açısından büyük bir önem taşımaktadır(zmen Sütüaç, 2010:1). Devletlerin aile politikalarını yürütmesi, devlet işleyişinde aileyi düzenleyen kurumlara yer vermesi aile kurumunun önemine gösterilen hassasiyeti ortaya koymaktadır. Birleşmiş milletler 1994 yılını Uluslararası Aile Yılı olarak ilan etmiş ve dünyanın pek çok yerinde çeşitli etkinlikler düzenlenmiş, ülkemizde halen 15 Mayıs Uluslararası Aile Günü olarak kutlanmaya devam edilmektedir (ASAGEM, 2007:22). Bu nedenle toplumdaki değişimlerin önem taşıdığı gibi aile ve evlilik kurumundaki değişiklikler ve bozulmalar toplum açısından önem arz etmektedir.

Dünyada yaşanan değişimlerin toplumdaki aile ve evlilik kurumunu etkilediği, yaşam tarzlarını, evlenme şekillerini değiştirdiği söylenilebilir. Bununla bağlantılı olarak Türkiye'de aile yapısının değişimini etkileyen nüfusun büyüklüğü ve yapısı, kadının çalışmasına bağlı olarak doğurganlık seviyesi, doğurganlık normu, aile kuruluşuna ve evliliğe ilişkin özellikleri, kadının toplumsal konumu, daha da önemlisi toplumun zihniyet yapısı önemli derecede değişimlere uğrayarak aile yapısının değişmesine neden olmuştur(TAYA, 2013:24). Celkan(1991:79)'a göre

diğer toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de aile yapısında bir takım değişimlerin olduğuna rastlamaktayız. Bu değişimlerin yaşanmış olması ailenin kültürümüzün en önemli parçası olduğu gerçeğini ise etkilemediği görülmektedir. Bu nedenle aile kurumunun ülkemizde kültürel değerleri koruyup, aktarmaya devam eden bir kurum olduğu söylenebilir.

Türkiye’de aile ve evlilikte yaşanan değişimler evliliğe ilişkin bakışında değişmesine neden olduğu görülmektedir. TAYA(2013:168)’nın araştırmasına göre ülkemizde hiç evlenmeyen ve boşanan bireylerin sayısı giderek artmaktadır. Aşkın evlilik için önemli bir beklenti ve koşula bağlanması ilk evlenme yaşını yükseltmektedir. Bunu etkileyen en önemli faktör ise eğitim seviyesinin yükselmesidir. Türkiye’de bireylerin evlenecekleri kişileri kendi kültürüne uygun seçme eğiliminde oldukları görülmektedir. Ancak evlenme biçimleri bölgelere göre farklılık göstermektedir.

1.2.3.Evlilik Türleri

Türkiye’de evlenme türlerine baktığımızda çeşitli evlilik türleri bulunmaktadır. Sezen(2005)’nin araştırmasına göre ülkemizde 33 evlilik türünün olduğu bilinmektedir. Bunlardan araştırmamıza konu olan görücü usulü evlilik; Anadolu’da yaygın olan geleneksel bir evlilik biçimidir. Evlenecek gencin akrabalarının kız bakması sonucu onay verdiği kişi ile evlenmesidir, burada kızın güzelliğine, huyuna ve becerilerine bakılır, ayrıca aileler ekonomik ve gelenek görenek açısından denk olmayı göz önünde bulundurur, burada davul bile dengi dengine kavramı önemsenmektedir. Her iki tarafın ailesinin ve aile büyüklerinin izin vermesi ile evlilik gerçekleştirilmiş olur. Bu evlilik türünde kız seçme girişimi, evlenecek olan bireyin ailesi tarafından yapılmaktadır(Sezen, 2005:186). Bu evlilik biçiminde anne-babalar, akrabalar, arkadaşlar hatta çevrede bunu görev bilinci edinen kişiler tarafından bireylere evleneceği kişiyi bulmasında yardım edildiği görülmektedir(Çimen, 2007:60). Görücü usulü evliliklerde genel olarak aile bireylerinin ve tanıdık çevrenin rolünün büyük olduğunu görmekteyiz.

Araştırmamızın bir diğer konusu olan tanışarak anlaşılarak evlilik ise büyük şehirlerde ve eğitim düzeyinin yükseldiği kesimlerde en yaygın olan evlenme şeklidir. Çiftlerin belli bir süre arkadaşlık yaptıktan sonra birbirlerini tanıyarak gerçekleştirdikleri evlenme türüdür. Günümüzde ekonomik gelir ve eğitim seviyesi yüksek bireyler bu şekilde evlilik yapmayı tercih etmekte olduğu görülmektedir(Sezen, 2005:193). Aksan(2016:148)'a göre evlilik türleri toplumun yapısına ve kültürüne göre farklılıklar içerebilmektedir. Günümüzde toplum yapısında genel olarak evliliğin duygusal boyutu ağır basmaktadır. Son zamanlarda ise bireyler tarafından daha çok aşk ve romantizm kavramlarına evlilik açısından önemli anlamlar yüklendiği görülmektedir.

Görücü usulü evlilik ve anlaşılarak evlilik arasındaki ayırıcı özellik çiftlerin bir başkası aracılığı ile evlilik amaçlı tanışması ve tanışmanın asıl amacının evlilik olmasıdır, anlaşılarak evliliğin özelliği ise bireylerin birbirlerini iş veya okul aracılığı ile tanıdıktan sonra evlilik kararına ulaşmasıdır(Çimen, 2007:59).

Ülkemizde evlenme türlerinin istatistiklerine bakacak olursak TÜİK'in 2006 Aile Yapısı Araştırmasında kendi seçimi ve ailesinin onayıyla evlilik yaptığını söyleyenler erkekler %32,2 kadınlar %27,4, görücü usulü ve kendi kararıyla evlilik yaptığını söyleyenlerde erkekler %31,9 kadınlar %28, görücü usulü ve ailesinin kararıyla evlilik yaptığını söyleyenlerde erkeklerin oranı %24,8 kadınların oranı %36,2, ailesinin karşı çıkmasına rağmen evlenenlerin oranı erkeklerde %6,3 kadınlarda %6,7, kendi kararı ile ailesine haber vermeden evlilik yapanların oranı çok düşük olmakla birlikte erkeklerde %1,8 kadınlarda %1,5'dir.

Ülkemizde yürütülen başka bir araştırmada anlaşılarak evlenenlerin %75,4 olduğu, görücü usulü ile evlenenlerin %24,6 oranında olduğu, geleneksel bir toplum özelliği taşıyor olmamıza rağmen ülkemizde değişen toplum yapısı ile birlikte anlaşılarak evlenmenin de arttığı gözlemlenmektedir(Şendil ve Korkut, 2008:30). Ayrıca söz konusu araştırmada evlilik uyumlarına bakıldığında anlaşılarak evlenenlerin görücü usulü ile evlenenlere göre uyumlarının daha yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır(Şendil ve Korkut, 2008:15).

Diğer evlilik türlerine değinecek olursak taygeldi evliliği; çocuklu dul bir erkekle, çocuklu dul bir kadının çocuklarının ve kendilerinin yaşamlarını birleştirerek evlenmesiyle meydana gelen evliliktir. Bu evlilik türü yaygın olarak görülür ve toplumca desteklenir. Bir diğer yaygın evlilik türü ise beşik kermesidir. Bireyler doğdukları andan itibaren ailelerin evliliğe karar vermesi ve bir nevi nişan anlamı taşıyan söz verme ile sağlanan evlilik türüdür(Altın, 2008:30). Bir diğer evlilik türü olan akraba evliliği ile ilgili Dicle Üniversitesinde yürütülen bir araştırmada bölgenin %40'ının akraba evliliği yapmış olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu araştırmaya göre akraba evliliğinin olası risklerinden biri olan engelli bebek sahibi olma ihtimalinin diğer evliliklere göre %10 daha fazladır(Altın, 2008:34). Berdel evliliği ise başlık parası ödememek için aile kararıyla dört kişinin evlendirilmesini kapsayan evlilik türünde eşlerden birisi diğer eşten ayrılmak isterse diğer eşler evliliklerinde mutlu olsalar bile boşanmak zorundadır(Altın, 2008:51). Söz konusu evlilik türlerine toplumumuzun bazı kesimlerinde yaygın olarak rastlamaktayız.

Ayrıca bunların dışında kız kaçırma yani düğünsüz evlenme, oturak alma evlilik yani kızın maddi imkansızlıklardan dolayı düğün yapılamaması sebepli erkeğin evine kaçması bir nevi kızın erkeği kaçırarak evlenilmesi durumu, ülkemizde doğu yörelerimizde rastlanan erkeğin kızın başörtüsünü alması sonucu evlenmek zorunda kaldıkları başörtüsü kaçırma yoluyla evlilik, eşinden çocuk sahibi olmayan erkeklerin eski eşinden ayrılmadan yeniden evlenmesi yoluyla kurulan kuma getirme evliliği, kepir yani yaban değişimi evliliği, ölen kardeşin karısı ile evlenme, baldızla evlilik, iç güveyi evliliği, yetim evliliği, oldu bitti evlilik, para karşılığı, kan parası karşılığı, öç alma karşılığı evlenme, çok eşli evlilik, anlaşmalı evlilik, hileli evlilik, rastlantı evliliği, ilan evliliği, tercihli evlilik, yabancı ile evlilik, farklı mezhep evliliği, metres edinme evliliği, muta evliliği, dış güveyi evlilik, dul evliliği, televizyon evliliği gibi ülkemizde birçok evlilik türü bulunmaktadır(Sezen, 2005:187-193).

1.2.4. Evlilikte Eşle Tanışma ve Eşle Tanışılan Sosyal Çevre

Ülkemizde eş seçimi konusunda az sayıda araştırma yapılmış olduğu görülmektedir(Canel, 2007:67). Eş seçimi ve buna etki eden etmenler evliliğin ilerleyen aşamaları açısından da önemlidir.

TAYA(2013:129-130)'nın araştırmasına göre 2011 yılında bireylerin genellikle aile ve yakın çevresinden eş tercihinde bulunduğu görülmektedir. Eş tercihi toplumun birbiriyle olan ilişkilerine dair bir çerçeve sunmaktadır. Eğitim seviyesi ve eş tercihi arasında ise bağlantı olduğu sonucuna ulaşılmış, eğitim seviyesi düşük bireylerde aile ve komşu gibi bireylerle ilişki kurduğu ve eş seçimine bu ilişki çerçevesinde yöneldiği, eğitim seviyesi yüksek bireylerin ise iş, okul ve arkadaş çevresi de eklenmektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe bireylerin sosyal çevresinin de genişlediği görülmektedir. Ayrıca ülkemizde bölgeler arasında evlilik tercihlerinin farklılaştığı görülmektedir. Yapılan araştırmada Orta Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde eş seçiminin aile ve yakın çevreden yapıldığı, Marmara ve Ege bölgelerimizde ise eş seçiminin arkadaş çevresi ve okul ortamından yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eş tercihinde evlenme biçimlerine baktığımızda ise ülkemizde yapılan bir araştırmada kadınların yapmış olduğu evliliklerin %36,2'sinin görücü usulü ile erkeklerin ise %35,2'sinin kendi kararıyla evlilik yapmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2006:6). Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü(2006:9) yapmış olduğu araştırmada eş tercihlerinde hala evlenmemiş olup evleneceği kişide güzelliğin önemli olduğunu belirten erkeklerin oranı %59 önemli olmadığını belirtenlerin oranı ise %40 olduğu görülmektedir. Kadınlarda ise evleneceği erkeğin yakışıklı olmasını isteyenlerin oranı %43,7, yakışıklılığın önemli olmadığını belirtenlerin oranı ise %55,2 olduğu görülmektedir. Ekonomik düzeyinin yüksek olması konusunda ise erkekler %70,7'si önemli olmadığını %14,6'sı önemli olduğunu %13,8'i yüksek gelirli olmasını istemediğini, kadınlarda ise %56,7'si önemli olduğunu,%41,7'si önemli olmadığını belirtmişlerdir. İlk kez evlenecek olmasının önemli olması erkeklerde %85,8 kadınlarda 79,4 oranında olduğu, aile yapısının benzer olmasını

istenmesi erkeklerde %80,9, kadınlarda %87,0 oranında olduğu, evlilikte aşkın gerekli olduğunu erkeklerde %90,1 kadınlarda %90,4'nün belirttiği, eğitim düzeyinin yüksek olmasını isteyenlerin erkeklerde %16,8 kadınlarda %43,3 oranında olduğu görülmektedir.

1.2.5. Evlilik Problemleri

Eşlerin evlilikten sağladığı tatminin azalması evlilikte problemlere neden olabileceği gibi, evlilikte problem çözme becerilerindeki eksiklikler de problemlerin çözülmeden büyümesine ve evlilik hoşnutsuzluğuna neden olabilmektedir. Evlilikte problem alanlarının anlaşılması evlilik hoşnutsuzluğu açısından da önem taşımaktadır.

Her evli bireyin evliliğinde çatışma ve problem yaşaması kaçınılmazdır. Yaşanan çatışma ve problemlerin sonuca ulaşmaması durumunda evlilikten hoşnutsuzluk duyulmasına sebep olabilmektedir. Ancak yine de evlilik hoşnutsuzluğunun etkilendiği birçok faktör vardır. Evlilik problemlerinin anlaşılması ilişkinin sağlıklı bir şekilde devamlılığı açısından yarar sağlamaktadır. Doğru problem çözme becerileri kullanılarak evlilik hoşnutsuzluğunun en aza indirilmesi ve evlilik doyumunun sağlanması evliliğin devamı açısından olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır(Hünler ve Gençöz, 2003:101). Hünler ve Gençöz(2003:103)'ün araştırma sonuçlarına göre problemlerin çözümü, evlilikten sağlanan doyum üzerine etkisi olduğunu doğrulamaktadır.

Evlilikte çiftlerin problem yaşamaları olağandır ancak evlilikte bazen öngörülemeyen bir takım problemler ortaya çıkabilmekte evliliğin sağlıklı işleyişi bozulabilmektedir. Evlilikte aile içi şiddet, boşanma, intihar gibi problem alanları ortaya çıkabilmektedir(Başaran, 2016:127).

Canel(2012:57)'e göre evlilikte problem yaşanmasına neden olan faktörler;

- ✓ Evli çiftlerin çatışma ve problem çözmeye yönelik becerilerinde bir takım eksikliklerin mevcut olması

- ✓ Eşlerin birbirlerinden karşılanması muhtemel olmayan beklentilerinin bulunması
- ✓ Eşlerin ev içerisindeki sorumlulukları üstlenme konusunda farklı düşüncelere sahip olması
- ✓ Erkek ve kadın alışkanlık ve ilgilerinin farklı olması
- ✓ Maddi sıkıntıların yaşanması
- ✓ İletişim eksikliği
- ✓ Akraba ve ailelerle ilgili sorunların yaşanması
- ✓ Cinsel sorunlar
- ✓ Çocuklar konusunda karar alırken ortak bir fikre ulaşamamak
- ✓ Din ve hayat görüşünün farklı olması
- ✓ Eşlerin birbirleri ile yeterince zaman geçirmemesi
- ✓ Eşlerden birinin madde kullanımının olması, zararlı alışkanlıklarının bulunması
- ✓ Eşlerden birinin psikolojik sorunlar yaşaması
- ✓ Eşlerin çocuk sahibi olmaması, iş kolik olması, aldatma vb. durumların yaşanmasıdır.

Evlilikte karşılaşılan problemlerin çözülebilmesi ve mutluluğun artırılmasına yönelik SEKAM(2016:54) araştırmasına göre bir evlilikte mutluluğu artıran temel özellikler anlayış ve hoşgörü(%25,9), ikinci sırada saygı(23,9), aynı dini benimseme ise üçüncü sırada yer almaktadır(%14,8). Evlilikte mutluluğu sağlamamanın en önemli şartı eşler arasında dengeli ve tutarlı bir ilişkinin gelişmiş olmasıdır. Bu dengenin kurulması açısından evliliğin ilk yılları önem taşımaktadır. Genel olarak evlilikler ilk kurulduğunda bazı bakımlardan sarsıntı geçirebilir bu sarsıntının telafi edilemediği durumlarda evlilikler boşanma ile sonuçlanabilmektedir. Bir evliliğin mutluluğu yakalayabilmesi için bireylerin evlilik sorumluluklarını yerine getirebilecek olgunluğa ulaşmış olmaları gerekmektedir. Başka bir deyişle evliliğin sağlam bir şekilde ilerleyebilmesi için sağlam temellere dayandırılması gerekmektedir.

1.3. Evlilik ve Boşanma kavramı

Çalışmanın kapsamında da bahsedildiği gibi aile ve evlilik kavramları toplum refahı açısından önem taşımaktadır. Ancak sağlıklı evlilik ve ailelerinde toplumda mevcut olduğu, bireylerin problem çözme becerilerini kazanamamış olması sebebiyle evlilik problemleri yaşadığı ve bu problemlerin sonucunda evlilikten doyum sağlanamadığı ve birlikteliğin boşanma ile sonuçlandığı görülmektedir. Evlilikten duyulan hoşnutsuzluğun evliliğin sonlanmasına giden yolda etkili olabileceği söylenebilir.

Aile sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik ve cinsel açıdan birçok ihtiyacın karşılandığı ve toplumca kabul gören bir kurum olarak nitelenen aileyi ayakta tutan bazı değer vardır, bu değerlerin zedelenmesi durumunda aile içi krizlerin yaşanması ve hatta sonucunda boşanmanın yaşanması olasıdır. Boşanma toplumu psikolojik, ekonomik, sosyal ve birçok yönden olumsuz etkilemektedir. Ülkemizde son yıllarda boşanma önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu nedenle boşanmanın önlenmesi adına boşanma konusu birçok araştırmaya konu olmuştur(Doğan, 2016:992).

Bireylerin nikah memuru önünde nikah akdinin gerçekleşmesiyle birlikte değişen medeni durumları, evliliklerinin mahkeme ve yargı yoluyla birbirlerine yönelik hak ve sorumluluklarının karşılıklı olarak sona erdirilmesi ile boşanmış olarak değişmektedir(Uzun, 2013:12). Evlilik birlikteliği çiftler arasında yaşanan bir takım sorunların akabinde son bulabilmektedir. Boşanma çiftler arasındaki evlilik akdinin resmi olarak bitmesi ve toplum tarafından kabul görmesini ifade etmektedir. Ancak bireylerin eş olarak görev ve sorumlulukları bitse dahi boşanma sonucunda aileye dair sorumlulukları halen devam etmektedir. Boşanma ise aile birliğinin bozulmasını içerdiği için toplum açısından önemli bir sorun alanı olarak görülmektedir(Aksan, 2016:145).

Boşanmanın birçok nedeni bulunmaktadır, Uzun(2013:13)'a göre boşanmaya neden olan faktörleri ekonomik güçlükler, sağlık sorunları, işsizlik, alkol, kumar, madde kullanımı, çocuklar ve eşlerin ailelerine dair sorunlar, ilgisizlik, kıskançlık,

aile saadetini bozma, eşler arasındaki yaş farkı, çocuk sayısı, kadının çalışması, eşlerin evlilikten beklentilerinin karşılanması olarak belirlemektedir.

Türk Medeni Kanuna(2001:8071) göre boşanma nedenleri; zina(161. Madde), cana kast ve pek kötü veya onur kırıcı davranış(162. Madde), suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme(163. Madde), terk(164. Madde), akıl hastalığı(165. Madde), evlilik birliğinin sarsılması(165. Madde) durumlarında eşlerden diğeri boşanma davası açabilir.

Ülkemizde boşanma istatistiğine bakacak olursak 2017 TÜİK verilerine göre bir önceki yıl olan 2016 yılında evlenen çift sayısı 594 bin 493 iken 2017 yılında evli çift sayısının 569 bin 459 olduğu ve %4,2 oranında azalma görüldüğü, boşanan çiftlerin sayısı 2016 yılında 126 bin 164 iken 2017 yılında artarak 128 bin 411 olduğu ve %1,8 oranında artış görüldüğü, boşanmaların %38,7'sinin evliliğin ilk 5 yılında gerçekleştiği, %20,7'sinin 6-10 yıl içerisinde gerçekleştiği bilgilerine ulaşılmaktadır(TÜİK, 2018). TAYA(2013:199) verilerine göre 18 yaş üstü nüfusun %4,4'ü en az bir kere boşanmıştır. İlk evliliklerde boşanmaya daha az rastlanırken ikinci evliliklerde biraz daha fazla olduğu, üç ve üzeri evliliklerde ise boşanma oranlarının daha fazla olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Çalışmanın konusunu da içeren anlaşılarak ve görücü usulü evlenmelerde ise boşanma istatistikleri; ülkemizde evlilik kararı alınırken ailesinin de rızasını alarak evlenen bireylerin %5'i boşanmışken, görücü usulü ve kendi kararı ile evlenenlerde %12,2 olarak belirlenmiştir, görücü usulü ve kendi kararı dışında evlenenlerde boşanma oranı ise %4'tür. Bireyin görüşü alınmadan kurulan evliliklerde boşanmanın az oluşu ise bireylerin otonomilerinin az oluşundan kaynaklanan ve evlilik kararında söz sahibi olmamaları, evliliği sürdürüp sürdürmeme konusunda da söz sahibi olmadıklarına bağlanabilmektedir(TAYA, 2013:201).

1.4. Evlilik Terapisi ve Aile Danışmanlığı

Bireylerin evliliklerinde çatışma yaşamaları evliliğin getirdiği bir takım sorunlar yaşamaları gayet doğaldır. Zaman zaman bu problemler çözümsüz kalabilmekte çiftlerin arasındaki gerginliğin artmasına neden olabilmektedir. Bu

nedenle evliliklerinin bitmesini istemeyen çiftler aile danışmanlığına ihtiyaç duyabilmektedir.

Ailenin günümüzde birçok değişim ve gelişmeye maruz kaldığı ve aile üyelerinin birlikteliğini sürdürme konusunda bir takım sıkıntılar yaşamakta olduğu görülmektedir. Eski aile yapılarında çok fazla rastlamadığımız ancak günümüz aile yapılarını oluşturan şehirli ana-baba ve çalışan anne gibi rollere toplumun henüz uyum sağlayamamış olması aile içindeki iletişimi sekteye uğratmaktadır. Bunun sonucunda aile içi çatışmaların yaşanmasına ve ailenin varlığını devam ettirmesine engel olmasına zemin hazırlanmaktadır(Nazlı, 2014:2). Bu nedenle de aile danışmanlığına duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır.

Canel(2007:93-94)'e göre evlilik terapisinin temel amacı boşanma kararı alan ya da almayı düşünen çiftlere yardımcı olmayı içermektedir. Ancak terapistin buradaki rolünün bireyleri ayrılma konusunda nasıl yönlendireceği ile ilgili halen tartışmalar sürmektedir. Boşanma sürecinde bulunan bireylerin danışmanlığa ihtiyaç duymasındaki temel sebep evliliklerinde problem oluşturan temel noktayı keşfederek birlikteliğe devam etmek mi yoksa yolları ayırmak mı evlilik açısından daha sağlıklı olur bu iki soruya cevap aramaktır.

Aile danışmanlığı gelişmiş ülkelerde alternatif terapi olarak yapılmakta toplumumuzda da giderek tanınmakta olduğu görülmektedir. Günümüzde Türkiye’de bazı kesimlerce aile danışmanlığının uygulanmakta olduğu görülmektedir. Aile danışmanlığına katkıları bulunan aile sistem düşüncesine göre alternatif epistemoloji ve tedavi yöntemi olarak aile danışmanlığı alanında gelişme göstermiştir. İnsanı geniş bir sistemin parçası olarak kabul eden bu yaklaşım Bateson’ın katkıları ile çifte bağ kuramını benimseyerek modern epistemolojik uygulamaya geçmişlerdir(Gülerce, 1990:53).

1.5. Bireylerin Evliliğe Bakış Açıları ve Evlilik Beklentileri

Bireylerin evliliğe yönelik bakış açıları evlenme oranlarını etkilemekte, evlilik sürecinde bu beklentinin karşılanıp karşılanmadığına göre evlilikten sağlanan doyumun seviyesi değişiklik göstermektedir.

Evli bireylerin evliliğe yönelik bakış açısını anlayabilmek amacıyla TÜİK'in 2013 verilerine baktığımızda evli bireylerin evli olmayan bireylere göre daha mutlu olduğu görülmektedir. Oran olarak ifade edilecek olursa evli bireylerin %61,3 evli olmayanların %53,6'sı mutlu olduğunu belirtmektedir.

Evli olmayan bireylerin evliliğe bakış açıları değerlendirilecek olursak gençlik çağında bulunan bireyler ailesinden bağımsızlaşmaya, iş sahibi olmak için çaba göstermeye, yeni arkadaşlıklar kurarak sosyal bir gruba dahil olmaya ve karşı cins ile yakın ilişkiler geliştirerek evlilik yolunda ilerlemeye başlamaktadır. Bu gelişim döneminde bulunan bireyin geleceğe ilişkin bir planı bulunabilir ya da bulunmayabilir ancak gelecekte bir beklentisinin bulunması beklenen bir durumdur. Bireylerin geçmiş yaşantılarında deneyimledikleri durumların geleceğe yönelik beklentilerini etkilediğini savunan sosyal öğrenme kuramı bireyin geleceğe dair beklentilerinin istek ve arzularından ziyade kendilik algılarının şekillendirdiğini savunulmaktadır(Akman, 1992:125).

Ülkemizdeki gençlerin evlilik beklentilerine bakacak olursak Bener ve Günay(2013:12-13)'ın Karabük üniversitesinde öğrenciler üzerinde yaptığı bir araştırmada kız ve erkek öğrencilerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları farklı olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla evlilik ve aile yaşamına yönelik olarak daha geleneksel düşünceye sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç kız ve erkek öğrencilerin, evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları üzerinde toplumsal cinsiyet bakış açısının etkili olduğunu akla getirmektedir. Yine bu araştırmada ülkemizdeki genç bireylerin evlilik kurumuna olumlu baktıkları ve geleneksel bakış açısına sahip oldukları bilgileri elde edildiği görülmektedir.

Ağdemir(1991:12)'in gençlerin evliliğe yönelik beklentileri hakkında yapılan araştırmasına göre kız öğrencilerin %70'inin karşı cins ile evlenme amacı ile arkadaşlık ettiği ortaya konulmuş, yapılan başka bir araştırmada ise erkeklerin %53'ünün evlenmeyi düşündüğü arkadaşının kendisinden önce arkadaşlık ettiği birisinin bulunmasına olumsuz baktığı sonucuna ulaşılmıştır.

II. BÖLÜM

2. Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evlilik Doyumu

Yapılan literatür taraması sonucunda evlilik hoşnutsuzluğu ile ilgili ülkemizde çok fazla bir araştırmanın bulunmadığı ancak evlilik doyumuna dair araştırmaların mevcut olduğu görülmektedir. Evlilik hoşnutsuzluğuna ve evlilik doyumuna dair birçok tanım bulunmaktadır. Aşağıda bunlardan birkaçına yer verilmiştir.

Kayser'e göre evlilik hoşnutsuzluğu eşlerin birbirlerine yönelik duygusal bağlılığının giderek azalması ilgisizliğin ise gittikçe artması olarak tanımlanmaktadır(Aktaran: Çelik, 2006:251). Başka bir ifadeyle kişinin evliliğine ve eşine dair algıladığı olumsuz özelliklerin olumlu özelliklere göre daha ön planda olması evlilik hoşnutsuzluğu olarak nitelendirilebilir(Kumcağız ve Ertuğ, 2016:608). Çelik(2013:251)'e göre evliliklerinde hoşnutsuzluk yaşamayan evli çiftlerin evlilikten sağladıkları doyum ve mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu, stres seviyelerinin düşük, evliliklerinde daha az problem ve çatışma yaşadıkları söylenebilir. Evli çiftler arasındaki iletişimin kalitesi algılanan hoşnutsuzluğu etkileyebilir.

Evlilik hoşnutsuzluğu değerlendirildiğinde evliliklerde iki tür hoşnutsuzluktan söz edilebilir. Doğrudan evlilik hoşnutsuzluğu; çiftlerden erkeğin yaşadığı hoşnutsuzluğun kadın üzerinde etki bırakarak kadında yarattığı evlilik hoşnutsuzluğu olarak adlandırılırken, dolaylı evlilik hoşnutsuzluğu ise kadının evlilik birlikteliğinde iletişimi zayıflatacak davranışlar sergilemesi sonucu kocasının evlilik hoşnutsuzluğuna etki ederek hoşnutsuzluk düzeyinin artmasına neden olması durumudur(Westmann vd, 2004:776).

Bireylerin evlilikten beklediklerinin ve ihtiyaçlarının karşılanması sonucunda evliliklerinden algıladıkları tatmine evlilik doyumunu adı verilmektedir. Bazı çalışmalarda evlilik doyumunu kavramının yerine farklı isimler kullanılabilmektedir (Tezer, 1996:1). Araştırmacılar tarafından evlilik doyumunu hakkında farklı tanımlamalarda bulunulduğu gibi evlilik hoşnutsuzluğu ve doyumunu kavramının farklı isimlerle anılmakta olduğu, kavramların farklı anlamlar içermesine rağmen

birbirinin yerine kullanılabildiği görülmektedir.(Yıldız, 2018:7). Tezer(1996) evlilik doyumu üzerine yürüttüğü çalışmasında çalışmaya katılan bireylerin cevaplarını etkilememesi adına evlilik yaşamı kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Yiğit(2018:26) ise evlilik doyumunun birçok kavramla birbirinin yerine kullanıldığını, evlilik uyumu, evlilik kalitesi, evlilik mutluluğu olarak da nitelendirildiğini belirtmektedir.

Bradbury vd(2000:964-965)'ne göre evlilik tatmini kavramını ilk defa araştırmacılar 1990'lı yıllarda merak etmeye başladılar ve günümüze kadar bununla ilgili bir dizi araştırmalar yaptılar. Bu tarihten günümüze kadar evlilik kurumu ve evlilik hoşnutluğuna dair araştırmalar yapılmış olsa da araştırmacıların bu alanın araştırması zorlu bir alan olduğu konusunda hem fikir olduğunu görmekteyiz. Evlilik hoşnutluğu kavramı bireyden bireye farklılık gösteren bir durum oluşturmaktadır. Leone ve Hall(2003:189) evlilikten sağlanan doyuma sağlanan mutluluk ve evlilik hoşnutsuzluğunda hissedilen travmanın derecesi bireye bağlı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak genele bakıldığında bireyler evlendikleri gün yaşamış olduğu mutluluğu yaşamlarının diğer aşamalarında daha az tecrübe etmektedir ve boşanma sonucu yaşamış olduğu üzüntüyü de hayatının çok az bir evresinde duymaktadır diyebiliriz. Ancak dediğimiz gibi bu durum bireyden bireye farklılıklar gösterebilmektedir.

Toplumumuzdaki evliliklerde yaşanan problemlerin giderek arttığı ve buna bağlı olarak evliliklerin de boşanma ile sonuçlandığı görülmektedir. Bireylerin evliliklerinden algıladığı doyumun azalması ve hoşnutsuzluğun artması da sebeplerden birisidir. Evliliğinden doyum alamayan bireyler aldatma, madde kullanımı ya da çok eşlilik gibi yollara başvurarak bunun sonucunda çeşitli zararlar görebilmektedir. Bu nedenle de evlilik hoşnutsuzluğu önemli bir kavram haline gelmektedir(Çelik, 2013:258).

Evrimsel psikolojik açıdan evlilik doyumu değerlendirildiğinde ise evliliğin topluma ve bireye genel yarar ve zararlarını inceleyen psikolojik bir araç olarak görülebilir. Burada evlilikte işlevsel ve işlevsel olmayan davranış kalıpları önemlidir. Evlilikte hoşnutsuzluk yaşayan bireylere iki yol önerilir. Burada bireye

düşen görev ya evliliğine zarar veren ve hoşnutsuzluğa neden olan davranışı bırakmak ya da bunun yerine evliliğe yarar sağlayacak yeni bir davranış kalıbını geliştirmek olacaktır(Shackelford ve Buss, 1997:10).

Araştırmanın yapılmasında yararlanılan evlilik hoşnutsuzluğu ölçeğinin uyarlanması ve Türkçe 'ye kazandırılması konusunda çalışmalar yapan Çelik(2013:252), evlilik hoşnutsuzluk düzeyinin ölçülmesinin aile danışmanlığı açısından faydalı olacağını ve eşlerin birbirlerini tanımalarına olanak sağlayacağını savunmaktadır. Ancak evlilik ilişkisi özel bir ilişki olduğu için çoğu zaman bireyler ölçekleri samimiyetle doldurmayabilirler ve insanlar çevre tarafından onaylanma ihtiyacı gibi etkenlerden dolayı çevreye çoğunlukla ilişkilerinin olumlu yönlerini yansıtmaya çabası içinde olabilirler bu nedenlerle evlilik hoşnutsuzluğu ölçülmesi zor bir kavram olmakla birlikte doğrudan evlilik hoşnutsuzluğu değişkenini ölçmeye yönelik ölçme araçlarının sınırlı olması bu konunun araştırılmasını zor bir hale getirmektedir(Çelik, 2013:252). Bu nedenle bu çalışmada evlilik hoşnutsuzluğu ölçeği kullanılmış ancak ölçeğin ismi bireylerin cevaplarını etkilememesi adına hoşnutluk ölçeği olarak adlandırılmıştır. Çimen(2007:12), literatür taramasında ülkemizde ilişkiden sağlanan tatminin araştırıldığını ancak bunun evlilik türleri açısından çok az ele alındığı savunmaktadır. Bu çalışmada evlilik hoşnutsuzluğu evlilik türleri ile açıklanmaktadır. Evlilik beklentisi ve diğer değişkenler açısından da incelenmektedir.

Anlaşılabacağı üzere toplumun sağlıklı olabilmesini sağlayan en önemli etkenin evlilikten sağlanan doyum ve mutluluk olduğu görülmektedir. Toplumun sağlıklı olmasına önem verildiği kadar aile ve evliliklerinde sağlıklı olmasına da önem verilmesi gerekmektedir. Bu sebeple evlilikten sağlanan doyum ve bu doyumun azalmasına bağlı olarak duyulan hoşnutsuzluğun önemi artmakta, evlilikten sağlanan doyum ve beklentinin karşılanması konusunda araştırmaların çoğalmasına çiftlerin evlilikten algıladıkları doyum ve hoşnutsuzluğu konusunda çalışmalar yapılmasına neden olmaktadır. Bu sebeplerle bu çalışmada da evli kadınların evlilikten sağladığı hoşnutsuzluğun düzeyine ve bunu etkileyen faktörlere yer verilmektedir.

2.1. Evlilik Hoşnutsuzluğunu ve Evlilik Doyumunu Etkileyen Etmenler

Çıtışlı Turgut(2018:7)'a göre bireylerin taşıdığı özelliklerin farklı olması bakımından her yönden evliliğinde bundan etkilenecek bünyesinde çeşitlilik barındırmaktadır ve evlilik tatminini etkileyen faktörlerin araştırılması evlilik doyumunun artırılmasına ve topluma çeşitli faydalar sağlamaktadır.

Evlilik doyumunun önemi kadar bunu etkileyen faktörlerinde araştırılması önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde pek çok etmenin evlilikten sağlanan tatmine etki ettiği artıcı ya da azaltıcı rol oynadığı görülmektedir.

Evlilik doyumunu etkileyen etmenler Bradburay vd(2000:965)'ne göre;

- ✓ Psikolojik faktörler
- ✓ Sosyo-demografik değişkenler
- ✓ Ebeveynlik
- ✓ Toplumda yaygın olan davranışlar
- ✓ Fiziksel sağlık
- ✓ Psikolojik iyi oluş olarak belirtilmektedir.

2.1.1. Evlilik Doyumu ve Evlilikte İhtiyaçların Giderilmesi

Daha önce de evlilikte ihtiyaçların karşılanmasının önemli olduğundan ve bireylerin temel ihtiyaçlarını giderme amacıyla bir araya geldiklerinden ve bunun da toplumun onayladığı bir birliktelik olduğundan bahsedilmiştir. Bireylerin ihtiyaçları arasında fizyolojik ihtiyaçlardan, sevgi ve ait olma ihtiyacından, güvende hissetme ihtiyacından söz edilmiştir. Evlilikte ihtiyaçlarını karşılayamayan bireylerin evlilikten algıladığı doyum düzeyi azalmakta hoşnutsuzluk artmakta ve çiftler evliliğini sonlandırmaya kadar gidebilmektedir.

Yiğit(2018:27)'e göre evlilikteki mutluluk ise ihtiyaçların karşılanması ile doğru orantılıdır, bu mutluluk çeşitli yönlerle sağlanmaktadır, evlilik mutluluğu ile evlilikte sağlanan cinsel doyum, çiftlerin temel fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması, sevgi ihtiyaçlarının giderilmesi arasında sağlam bir ilişki bulunmaktadır. Bunların yanında cinsel yaşamda evlilik mutluluğunu

etkilemektedir. Aile terapistlerine göre cinsel yaşamda yaşanan sorunlar bir süre sonra evlilik ilişkisinin de bozulmasına neden olabilmektedir (Gülsün vd, 2009:68). Sabatelli(1988:2017)'de bireylerin cinsel yaşamları ile evlilik doyumu arasında doğrudan bir ilişki olduğunu savunmaktadır. Cinsel yaşamın sıklığı ve düzenliliği bireylerin evlilik tatminin artmasına etki etmekte cinsel yaşamda yaşanan sorunlar evlilik doyumunun azalmasına neden olmaktadır.

Çağ ve Yıldırım(2013:19)'a göre çiftlerin evliliklerinde algıladıkları eş desteği de karşılanmasını bekledikleri ihtiyaçlar arasında sayılabilir. Bireyler yaşamlarında zorluklarla karşı karşıya gelebilir. Bu nedenle bireyler evliliklerinde eşlerinden destek görmeyi beklemektedir. Evlilikte algıladıkları eş desteğinin azalması bireylerin evliliklerinden de daha az doyum sağlamalarına neden olabilir. Bireyler evliliklerinde ve hayatlarına karşılarına çıkacak zorlukları birlikte çözümlemeyi istemeleri doğaldır. Ancak eşlerinden gördükleri desteğin az olması evliliklerinde hoşnutsuz olmalarına neden olabilir.

2.1.2. Evlilik Doyumu ve Yaş, Evlilik Yaşı, Yapmış Olduğu Evlilik Sayısı, Çocuk Sahibi Olma ve Sahip Olunan Çocuk Sayısı gibi Sosyo-Demografik Değişkenler

Bu konu hakkında yapılmış çalışmalarda genel olarak tam bir fikir birliğine ulaşılamadığı görülmektedir. Bazı araştırmalarda yaş eğitim düzeyi, evlilik süresi ve diğer sosyo-demografik değişkenlerin evlilik doyumuna etki ettiği sonucuna ulaşıldığı görülürken bazı araştırma verilerine göre evlilik doyumunun bu bazı değişkenlerden etkilenmemiş olduğu görülmektedir. Ancak genel anlamda bakıldığında bireylerin ilerleyen yaşlarda evlilik doyumlarında bir azalmanın gözleendiği, çocuk sayısının yine evlilik doyumunu azaltan bir diğer faktör olduğu, ayrıca evlilik süresine bağlı olarak da evlilik doyumunun etkilendiği görülmektedir.

Gülsün vd(2009:68) yapmış olduğu araştırmalarında fiziksel çekim, etkileyici olma, evlenme yaşı, çocuk sahibi olma, sosyo-ekonomik durum, eşlerin ortak ilgi alanları gibi durumların evlilik doyumuna etki eden faktörler olduğunu belirlemiştir. Yapılan bir araştırmada da evli bireylerin yaş grupları eğitim düzeyleri, evlilik

süreleri ve çalışıyor olma durumlarının evlilik hoşnutsuzluğu üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Kumcağız ve Ertuğ, 2016:616). Yiğit(2018:83)'in yürütmüş olduğu araştırmada evlilik doyumunun yaş, eğitim düzeyi evlenmeden önceki tanışma süresi, evlilik türü, çocuk sahibi olma gibi değişkenlerden etkilenmediği; ikamet edilen yer, çocuk sayısı, evlilik süresinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Yiğit(2018:27)'e göre cinsiyet farklılığından doğan ayrışmalar, eşlerin üstlenmiş oldukları sorumluluklar, sorunla baş etme becerileri, eşlerin sahip olduğu statü, benzer yaşam koşullarına sahip olunması, fiziksel ve psikolojik sağlığın yerinde olması evlilik doyumuna etki etmektedir.

Evlilik bireylerin bebek sahibi olması sonrasında daha çok kadınların evlilikten aldıkları doyumun azaldığı, hoşnutsuzluğun artış gösterebildiği görülmektedir. Bu bilgiye dayanarak artan sorumlulukların evlilikten algılanan doyumun azalmasına neden olabildiği yorumu yapılabilir(Kavak, 2018:29-30).

Duba vd(2012:40-41)'ne göre evliliğin süresinin evlilik doyumunu etkileyip etkilemediği konusunda araştırmalarda henüz net bir sonuca ulaşılmış değildir. Ancak evlilikte istikrar ve düzen, birlik beraberlik, eşler arasındaki uyum evlilik hoşnutsuzluğunu etkileyen faktörler arasında sayılabilir.

2.1.3. Evlilik Doyumu ve Eşlerin Kişilik Özellikleri, Eşler Arası İletişim, Aşk, Sevgi

Kişilik özellikleri evlilikten sağlanan doyumunu etkileyen faktörler arasında sayılabilir. Evlilikten sağlanan doyum etkileyen bir diğer faktör ise kültürdür. Boyun eğici davranışlarında evlilik doyumunu etkilediği söylenebilmektedir(Hünler ve Gençöz, 2003:100) Sevgi ve aşk faktörlerinin de evlilik doyumunu önemli ölçüde etkileyen iki faktördür(Canel, 2007:117). Bireylerin evliliklerinde birbirlerine yönelik sevgi ve aşk duygularının varlığı evlilikten algıladıkları doyumunu artırmaktadır. Birbirine sevgi duyan çiftlerin sorunların çözümünde daha yapıcı olacağı ve bunun sonucunda evlilikte daha az problem yaşanacağı ve evlilik mutluluğunun sağlanacağı yorumu yapılabilir.

Shackelford vd(2008:20)'ne göre ise evlilikte partnerin anlayışlı, sabırlı ve anlaşılabilir kişilik yapısına sahip olması evlilik doyumunu artıran etmenlerdendir. Ayrıca eşin merhametli ve vicdanlı bir kişilik yapısına sahip olması bireylerinde evlilikte doyumlu olmaları ile dorudan ilişkilidir diyebiliriz.

Bireylerin sinirli kişilik yapılarının olması evliliklerde yaşanan çatışmaları ve buna bağlı olarak da evlilikte sağlanan doyumun düşmesine neden olduğu söylenebilir. Yapılan bazı araştırmalarda eşlerinin daha saldırgan ve sinirli yapısı olduğunu söyleyen kadınların evliliklerinde hoşnutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Barling vd, 1990:311).

Çelik(2013:251)'e göre evli çiftler arasındaki iletişimin kalitesi algılanan hoşnutsuzluğu ve doyumu etkileyebilir. Evliliklerinde hoşnutsuzluk yaşamayan evli çiftlerin ise evlilikten sağladıkları doyum ve mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu, stres seviyelerinin düşük, evliliklerinde daha az problem ve çatışma yaşadıkları söylenebilir.

Evlilik hoşnutsuzluğunu tanımlarken bireylerin eşlerinin olumsuz özelliklerini öne çıkarırken olumlu özelliklerini göz ardı ettiği bir ilişki şeklinden söz edilmiştir. Bu nedenle de bireyin evlilik doyumu ile kişilik özelliklerinin bireyin evlilikten hoşnutsuzluk duymasına etki ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Birey eşinde gözlemlediği olumlu davranışların olumsuz davranışlarını gölgelediği bir düşünce biçimine sahip olduğunda algılanan evlilik doyumunun düzeyi de artacaktır.

2.1.4. Evlilik Doyumu ve Fiziksel ve Ruhsal(Psikolojik Faktörler) Sağlık

Evlilik hoşnutsuzluğunun bazı araştırmalar neticesinde bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlık üzerinde önemli etkilerinin olduğu, evlilik hoşnutsuzluğunun bireylerde yüksek düzeyde bulunması halinde aile ve evliliğin devamı açısından bozucu etkileri olmaktadır(Faizal vd, 2017:19). Evlilik doyumunu etkileyen etmenlerden bir diğerinin de fiziksel sağlık olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Katılımcıları kanser hastalarından oluşan bir çalışmada büyük bir çoğunluğun evliliğinden hoşnutsuz olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Ayrıca yaşanan bunalım ve stresin evlilik hoşnutsuzluğunu artıran diğer bir etmen olduğu söylenebilir.

Çalışmada dikkat çeken bir diğer nokta evlilikte hoşnutsuz olduğunu belirten katılımcılarda erkekler kendine ve kendi sorunlarına odaklandığı, kadınların evlilikte genel olarak kendisi dışındaki bireylere odaklandığı görülmektedir(Hoekstra vd, 1998:1012). Nörotisizm yani bir diğer deyişle öfke kaygı asabiyet ve suçluluk duyguları yüksek olan bireylerin evlilik hoşnutsuzluğu puanlarının yüksek olduğu söylenebilir(Abbasi vd, 2018:1). Barling vd(1990:311)'ne göre evliliklerde eşlerin sinirli ve sabırsızlığı nedeniyle evlilikte duyulan hoşnutsuzluk düzeyinin de arttığı görülmektedir.

Eşlerin yaşadığı ruhsal bunalımlarda tıpkı fiziksel problemler gibi evlilik yaşamına etki etmektedir. Gottman ve Krokoff(1989:47)'a göre çiftler arası uyumsuzluk ve öfke patlamaları, duygu değişimleri de evlilik hoşnutsuzluğunu artıran etmenlerden kabul edilmektedir. Günümüzde evliliklerin ilk zamanlarında huzuru sağlamak ve evlilik tatminin artırıcı davranışlar sergilemek zor olabilir ve bu davranışlar sağlanmış olsa bile bunu bir süre sonra devam ettirmek zorlaşabilir. Öfke duygusunun evlilik hoşnutsuzluğunu etkileyen bir kavram olup olmadığını en önemli yolu öfkeye neden olan etmenlerin araştırmak ve bunun çözüme ulaştırmaya çalışmaktır.

ABD'de evli çiftlerle yürütülen bir araştırmada eşlerden birisinin depresyon düzeyinin yüksek olması durumunda evlilik doyumunun ve eşinin bu durumdan etkilenebileceğini savunmaktadır. İfadelerinden depresyon düzeyinin yüksek olduğu bulgularan bireyler depresyon düzeyi daha düşük olan bireylere göre evliliklerinden daha az doyum aldıklarını ifade etmektedirler. Önlem alınmayan ve zamanında müdahale edilmeyen depresyon yaşayan bireylerin evlilikleri bu durumda boşanma tehdidi ile karşı karşıya kalmaktadır. Araştırmacılar eşlerden birisinde depresyon düzeyinin yüksek olması durumunda evliliğin sona erdirilmesini 9 kat arttığını savunmaktadırlar(EAP, 2013:1). Faizal vd(2017:19)'de akıl sağlığının evlilik hoşnutsuzluğu ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar.

2.1.5. Evlenme Şekli ve Evlilik Doyumu

Çimen(2007:127)'e göre evlilikten alınan doyumun yapılan evlilik şeklinden etkilendiğini göstermektedir. Genel olarak baktığımızda anlaşarak evlenen çiftlerin görücü usulü evlenen çiftlere göre evliliklerinde daha mutlu olduğunu görmekteyiz.

Yine bu konuda Akdemir(2017:23)'in yürütmüş olduğu araştırmada görücü usulü ve anlaşarak evlenen çiftlerin evlilik doyumları arasındaki ilişkiye bakılmış, evlilik türünün evlilik doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre anlaşarak evlenen bireylerin görücü usulü ile evlenenlere göre evliliklerinden daha yüksek düzeyde doyumlu olduğu görülmektedir.

Türkiye’de yapılan diğer araştırmalarda ise görücü usulü evliliğin toplumumuzda fazlasıyla yaygın olduğu ancak bu evlilik türünde boşanmaların daha az olduğu dikkati çekmektedir. Ancak boşanmanın az olmasına bakarak bu evlilik türünde bireylerin mutlu olup olmadığı tam olarak kestirilememektedir. Evliliğe aile büyüklerinin kararı ile başlayan bireyler yine evliliğin sonlandırılmasında da aile büyüklerinin zorlama ve baskısına maruz kalabiliyor olma ihtimali nedeniyle bu konuda bir çıkarım yapılamamaktadır(Yıldırak vd, 2002:81).

Bireylerin evliliklerinde doyumlu olabilmesi için evliliğinde mutlu olması ve eşinden memnun olması önemli bir gerekçe olarak belirtilmektedir. Bunun için çiftlerin evliliklerinde birbirlerine sevgi ve aşk duygularını hissetmeleri de önemlidir. Bu nedenle aşık olarak evlenen bireyler, diğer evlilik türlerine göre evliliğinde daha mutlu olmaktadır diyebiliriz(Yanar Güngör, 2019:97). Burada bireyin sevgi ve ait olma ihtiyacının giderilmesi sonucu evliliğinden memnun hale geldiği yorumu yapılabilir.

2.1.6. Evlilik Doyumunu Etkileyen Diğer Etmenler

Eşlerden birinde evliliğe yönelik hoşnutsuzluk mevcut ise bir süre sonra bu durum diğer eşi de etkileyerek çiftleri evliliklerinden hoşnutsuz hale getirebilmektedir. Evlilik hoşnutsuzluğu eşler arasında bulaşabilen bir duygu olma niteliği kazanabilmektedir(Westmann vd, 2004:770).

Aylıkçı(2018:1)'nın araştırmasına göre evli çiftlerin evlilik birlikteliğinden sağladıkları doyuma etki eden bir faktöründe bilinçsiz İnternet kullanımı olduğu ve erkeklerde bilinçsiz İnternet kullanımının kadınlara göre daha yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada evlilik süresinin, sahip olunan çocuk sayısının, sosyo-ekonomik düzeyinin evlilik doyumunu etkilediği bulunmuştur.

Eşler arasında yaşanan inatlaşmalar, çekişmeler ve eşten giderek uzaklaşma evlilik hoşnutsuzluğuna etki eden bir diğer faktörlerdendir(Gottman ve Krokoff, 1989:47). Ayrıca Westmann vd(2004:771-776)'ne göre evlilik sürecinde yaşanan ekonomik sorunlar, diğer yaşam sorunlarının yaşanması evlilik doyumunu olumsuz yönde etkileyen durumlardır.

Bireylerin evlilikten beklentilerinin karşılanması ve beklentilerin gerçekçi ve karşılanabilir olması da evlilik doyumunu etkilemektedir. Ayrıca bireyler genel olarak sahip oldukları ile başka hayatları karşılaştırma eğiliminde olabilir. Bireyin burada ulaştığı sonuçlar evlilik doyumunu etkilemektedir. Eğer birey dışarıdaki evliliklerin kendi evliliğinden mutsuz olduğunu gözlemlediyse bu durumda evliliğinden daha memnun hale gelmekte, tam tersi durum olduğunda yani kendisinden daha mutlu olan evlilikleri gözlemlediğinde ise evliliğine yönelik memnuniyetsizlik artmaktadır. Bunun sonucunda evlilik doyumunu beklentilerin ve eşin davranışlarının önemli ölçüde etkilediği yorumu yapılabilir(Sabatelli, 1988:217).

2.2. Kadın ve Evlilik Doyumu

Çalışmanın örneklemini oluşturan kadınların evlilikten sağladığı mutluluğun eşine ve çocuklarına yönelik davranışlarını belirlemesi sebebiyle evlilikten sağladığı doyum önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Toplum açısından kadını açıklayacak olursak toplum yapısının sürekli olarak bir değişim içerisinde olduğu, bu değişime bağlı olarak kadının da toplum içerisindeki konumunun değişim yaşadığı görülmektedir. Modern hayata geçiş ile birlikte kadının sosyal hayatta daha aktif olmasına zemin oluşturmuş, kadınların geleneksel yaşam tarzında elde edemedikleri yeni imkanlar elde etmesini ve yeni

roller kazanmasını sağlamıştır(Özkan, 2014:1243). Geleneksel yaşam tarzını benimsemiş toplumlarda kadının aile ve evlilikteki rolü ev işi yapmak ve çocuk büyütmek olarak görülürken, kadın eşine bağımlı bir konumdadır. Erkeğin rolü çalışıp evi geçimini sağlamak olarak görülmektedir(Şendil ve Korkut, 2008:17). Budak vd(1991:81)'ne göre modernite ile birlikte kadının ev dışında bir yaşama katılması ve çalışmaya başlaması kadınların çalışma hayatında ve toplumda yaşadıkları sorunları gündeme getirmiştir. Toplum hala genel olarak kadınlardan geleneksel yaşam tarzındaki gibi hayat sürmelerini beklemekte ve bu beklentinin yıkılmasının bir süre daha devam edeceği öngörülmektedir.

Ülkemizde kadınların evlilik doyumuna dair yürütülen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir(Öztürk, 2018; Yiğit, 2018). Ancak bazı araştırmalarda evlilik doyumu cinsiyet açısından değerlendirildiğinde aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı, erkek ve kadınlar arasında doyuma dair yorum yapılamadığı görülmektedir(Yanar Güngör, 2019; Çağ ve Yıldırım, 2013).

TAYA(2013:100)'nın verilerine göre bireylerin genel olarak evliliğinden memnun olduğu, erkeklerin %59,2'si evliliğine çok iyi puanını verirken kadınların %32,5'inin evliliğine çok iyi puanını verdiği görülmektedir. Buna dayanarak erkeklerin kadınlara göre büyük bir oranda evliliğinden memnun olduğu söylenebilir. Bu araştırma sonucuna göre kadınların evliliğinde erkeklerden daha hoşnutsuz olduğu söylenebilir.

2.3. Evlilik Doyumu ile İlgili Kuramsal Çerçeve

Evlilik hoşnutluğu ile ilgili olarak kuramcıların çeşitli bakış açıları ile evlilik mutluluğunu açıklamaya çalıştıkları görülmektedir. Evlilik doyumunu açıklama getirmiş birçok kuram ve kuramcının mevcut olduğunu görmekteyiz. Burada evlilik doyumunu ve hoşnutsuzluğunu açıklama getirmiş Sosyal Mübadele Kuramı, Bağlamsal Model, Yükleme Kuramı, Bilişsel Yaklaşım, Sosyal Öğrenme Kuramı, Stratejik Yaklaşım ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Kısaca açıklamak gerekirse;

Sosyal mübadele kuramı evlilik ilişkisine ödül ve bedel kavramları ile açıklama getirir. Bu yaklaşıma göre kişi evliliğinde aldığı ödüller ödediği bedellerden fazla ise evliliğinden daha memnun olmaktadır. Bağlamsal modele göre bireylerin birbirlerine yönelik davranışlarını bilişsel ve duygusal işlemler belirlemektedir. Bireyin davranışı diğer bireyin davranışının gelişmesinde rol oynamaktadır. Yükleme kuramına göre bireylerin birbirlerine yükledikleri özelliklerin olumlu ve olumsuz olmasından evlilik doyumunun düzeyi etkilenmektedir. Bilişsel kurama göre bireylerin evlilik ilişkilerinde yaşanan hoşnutsuzluğu mantıksız inançlarına dayandırmaktadır. Bireyin mantıksız inançları müdahale edilerek değiştirilirse evlilik doyum düzeyinin artabileceği savunulur. Sosyal öğrenme kuramı bireyin davranışlarını modelleme yoluyla öğrenerek geliştirdiğini savunur. Bu kurama göre kendi ailesindeki yaşantılar evlilik ilişkisini etkilemektedir. Stratejik yaklaşım sağlıklı ve sağlıklı aile kavramlarını temel alır, ailede fonksiyonu olmayan davranışların değiştirilmesi sonucunda evlilik doyum düzeyinin artacağını savunmaktadır.

2.3.1. Sosyal Mübadele Kuramı

İlişki doyumunu ödül ve bedel kavramlarına dayandıran bu kuramda ödül kavramı ile kastedilen bireyin evliliğinden aldığı doyum ve mutluluk, bedel bireyin evliliğe dair motivasyonunu azaltan durumlardır. Burada ödül ve bedel arasındaki fark bireyin evliliğine yönelik algısını oluşturur. Bu fark pozitif olduğunda yani ödül fazla olduğunda birey evliliğini devam ettirecek, ancak negatif bir sonuç elde edildiğinde çiftler evliliğin sonlanmasına kadar gidebilecektir(Günay, 2007:3). Bu bilgiye göre bireyin algıladığı ödül olumlu sonuçlar, bedel ise ilişki doyumu açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir diyebiliriz.

Maddi değer kaybetmek evlilikte eşinin kötü davranışlarına maruz kalmak bedel ödemek kavramı ile ilişkilendirilebilir. Burada esas olan evlilikte bireylerin daha az bedel ödeyerek daha fazla ödül aldığı bir ilişki biçimi geliştirmektir(Yiğit,

2018:29). Bu şekilde bir ilişki biçimi çiftlerinde evlilikten daha memnun hale gelmesine zemin hazırlamaktadır.

Evlilik sürecinde birey belirli bedelleri ödeyip, almayı beklediği ödülü alamazsa bu durum bireyin evlilikten sağladığı doyumun düşmesine ve evlilikte bazı problemlerin yaşanmasına neden olabilmektedir. Birey evliliğinde beklediği ödülleri aldıysa aldığı ödüller bedellerden daha fazlaysa bu durumda bireyin evliliğinde mutlu olması için şartlar sağlanmış olacaktır. Burada ki esas nokta eşin davranışlarıdır(Sabatelli, 1988:217-218).

2.3.2. Bağlamsal Model

Son zamanlarda karşımıza çıkmaya başlamış olan bağlamsal model eşlerin birbirlerine yönelik olan davranışlarını duygusal ve bilişsel işlemler bütünü olarak açıklamaktadır. Bu işlemler evlilik açısından önemli kavramlar olmakla birlikte eşler bu işlemlerin sonuçlarına dayanarak birbirlerine tepki verirler. Bu etkileşim biçiminde eş davranışlarına göre eş işleme, eşin davranışı, diğer eş işleme ve eşin davranışı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bağlam modeline göre bu işlem bileşenleri üçüncü bir etmenle iç içedir. Bu bağlam eş ve eş davranışlarının gerçekleştiği bağlamdır. Bu bağlam genel olarak evlilikteki davranışların incelenmesini psikolojik koşullara ve değişkenlere yakın ve uzak bağlamda etki etmektedir. Yakın bağlam kişinin o andaki duygu ve düşünceleri ile alakalı iken uzak bağlam bireysel farklılıklardan kaynaklanan duygu ve düşüncelerini kapsamaktadır(Bradbury ve Fincham, 1988:713-714).

2.3.3. Yükleme Kuramı

Sosyal psikoloji alanında en etkin kuramlardan biri de yükleme kuramıdır ve birçok şekli ile insan ilişkilerine ve ilişki doyumuna da uygulanmaktadır. Yükleme kuramı tek bir kuram olarak ele alınmamaktadır. İnsanların nedensel çıkarımları nasıl yaptıklarına ilişkin düşüncelerin toplamı bu kuramın ana fikrini oluşturmaktadır. Saldırganlık, yardımseverlik ve depresyon gibi birçok kavramın açıklanmasında yükleme kuramından yararlanılmaktadır. Bu kuram evlilik

doyumunu açıklamak için çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Yükleme kavramı bir olay hakkında getirilen açıklama olarak tanımlanabilir(Curun, 2006:25-30-31).

Curun(2006:34)'a göre Evlilik doyumu ile ilgili yükleme kuramının açıkladığı konulardan biriside eşlerin evliliklerinde yaşamış oldukları hoşnutsuzluğu genel olarak eşine yükledikleri özelliklere bağlı olmasıdır. Eşler bazen yükleme stili geliştirmeyebilir ancak yükleme stili geliştirenlerin genel olarak yaşamında stresli olan bireylerdir ve bunun genel anlamda evlilik doyumunu azaltıcı etkilerinin olduğu belirtilmektedir.

Aylıkçı(2018:36) bireylerin evliliğine yönelik 2 tür yükleme biçimi bulunduğunu belirtmiştir. Bunlardan nedensel yüklemeleri içeren içsel nedenler çaba, motivasyon, tutum gibi bireyin kendisine yönelik özellikleri içermektedir. Dışsal nedenler ise çevre ve gelenekleri içeren bireyin dışında kalan durumları içerir. Nedensel yüklemeler yaşanan olayların oluş sebebine yöneliktir. Nedensel yüklemeler odak, istikrar ve genelliği içine almaktadır. Sorumluluk yüklemeleri ise bireyin yaşanan olaylara hesap vermesidir. Yapılan araştırmalarda yüklemenin evlilik doyumunu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kuram evlilik doyumunu nedensel ve sorumluluk yüklemeleri üzerinden açıklamaya çalışan bir yaklaşımdır.

2.3.4. Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel kurama göre bireyin evliliğinde yaşadığı problemlerin kaynağında mantıksız inançları yatmaktadır. Bu problemler dışarıdan ve çevreden değildir bireyin içinde yaşanan fırtınalardan ileri gelmektedir. Bireylerin mantıksız inançlarının kaynağını ise içinde büyüdüğü ailenin davranış ve inanışları oluşturur. Evlilik içerisinde bireyler mantıksız inançlarının getirdiği davranış kalıplarını fonksiyonel olmasa bile bunun farkında olmadan sürekli tekrarlar ve aile içerisinde kaoslar yinelenmeye mahkum hale gelmektedir. Ancak bireyin farkındalık kazanması ile bu inançların ve davranışların değiştirilmesi mümkündür. Bu şekilde problemlerin çözülmesi ile eşler arasında yeniden mutluluk ve uyum yakalanabilmektedir(Çelik, 2006:34).

Bilişsel yaklaşıma bağlı olarak bireyin düşünce kalıpları, inanç ve davranışlarının değiştirilmesi hedeflenmektedir. Bununla asıl amaç işlevsel olmayan davranışların değiştirilmesi ve yerine daha işlevsel olan davranışların getirilmesidir(Nazlı, 2014:192).

2.3.5. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bandura'nın geliştirmiş olduğu sosyal öğrenme kuramı, temelini bireyin davranışlarını etrafındaki bireyleri gözlemleyerek ve model alarak geliştirmesi ve bunun sonucunda hareket etmesi oluşturur. Bireyler toplum içerisinde nasıl davranacağını yalnızca doğuştan değil çevresinde yaşayan bireyleri model alarak taklit yoluyla öğrenir. Bireyin ilk sosyalleştiği aile içerisinde de bireyin davranışlarını aile bireylerinin davranışları belirlemektedir. Bireyler evliliklerinde ailesinde yaşanan iletişim biçiminden etkilenecek hareket etmektedir. Eşlerin büyüdükları ve model aldıkları anne-babanın ilişki doyumu onların evliliklerini etkileyecek ve gelecek nesillerinde evliliklerine etki etmeye devam edecektir(Yiğit, 2018:30). Aylıkçı(2018:35)'ya göre birey anne ve babanın birbirlerine olan davranışlarını gözlemler evliliğinde eşine bu yönlü bir iletişim tarzı geliştirir ve ebeveynlerinin evliliğine benzer bir evlilik yaşantısını devam ettirir, mutlu evliliklere sahip ailelerinde mutlu evliliğe sahip çocukları olur, tam tersi durumda da mutsuz evliliğe sahip bireyler meydana gelir bu durumu açıklayan kurama da sosyal öğrenme kuramı denilmektedir.

Fennell ve Weinhold'a göre Sosyal öğrenme kuramı psikoloji dünyasında 30 yıldan fazladır birçok konuyu açıklamaya çalışmaktadır. Farklı birçok alanda uygulanan sosyal öğrenme kuramı aile ve evlilik alanında da uygulanmakta ve önemi de giderek artmaktadır. Sosyal öğrenme kuramcılarının göre pekiştireçler ve diğer sosyal sistemler arasında anlamlı bir bağ olduğunu savunmaktadırlar. Aile içerisinde yaşanan problemlerin kaynağı kişinin işlevsiz davranışlarından ziyade kullandığı pekiştirecin işlevsizliği ile alakalı olarak görülmektedir. Bireylerin birbirlerine yönelik davranışlarını yine bireyin kullandığı pekiştireçler belirlemektedir. Burada çıkarılacak sonuç bir ailede problem yaşıyorsa bunun kaynağı yeterince olumlu pekiştireç kullanılmıyor anlamına gelmesidir. Sosyal

öğrenme kuramının ana noktası bireylerin davranışları diğerlerini etkiler ve onların davranışlarından etkilenir(Aktaran: Nazlı,2014:195-196).

2.3.6. Stratejik Yaklaşım

Goldenberg ve Goldenberg'e göre stratejik yaklaşıma göre evlilik birlikteliğinde eşler arası iletişim önemli bir yer tutmaktadır. Bireylerin birbirleri ile olan iletişim biçimleri evlilikten sağlanan doyum üzerinde son derece etkilidir. Bireylerin birbirleri ile samimi ve sıcak bir iletişim biçimi geliştirmeleri evlikte sağlanan doyumun düzeyini artıracaktır. Bireylerin karşılaştıkları problemlerde birbirlerine yönelik açık bir tutum sergilemeleri ve problem çözme üzerine geliştirilen iletişim biçimi de evlilik doyumu açısından önemli bir yer tutmaktadır(Aktaran: Yanar Güngör, 2019:27).

Stratejik aile kuramına göre sağlıklı aileler aile yaşam döngüsünde evrelerinin sorunsuz bir şekilde tamamlayabilir ancak sağlıklı aileler bu evrelerde çeşitli problemlerle karşı karşıya gelebilir. Burada sağlıklı aile yapısına sahip bireylerin evlilik mutluluğunu yakalayabilmeleri ve evliliğini kurtarabilmeleri adına aile yaşam döngüsüne uyum sağlamaları beklenir. Bu kurama göre ailede 3 şekilde problem alanı vardır. 1) Bir aile üyesinin yaşadığı sorunun diğer aile üyelerini de etkileyerek sürekli ve kalıcı hale gelen problem biçimidir. 2)Bu problem türünde ailenin yapısında kaynaklanan bozulmaların neden olduğu problem biçimidir. Ailenin sınırlarında yaşan sorunları içermektedir. 3)Son olarak aile üyelerinin birbirlerini kontrol altına alma çabasıdan kaynaklanan problem biçimidir. Bu kuramcıların temel aldığı konu ise ailenin fonksiyonlarıdır. Eğer aile fonksiyonsuzsa ve ilerlemiyorsa bunun üzerine yoğunlaşarak evlilik problemlerinin çözüleceğine inanılır(Nazlı, 2014:190). Çelik(2006:37) stratejik aile yaklaşımının eşlerin görevlerini ve güç dengesini düzenleyerek eşler arasında yaşanan problemlerin azalacağını savunduğunu vurgulamaktadır.

2.4. Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evlilik Doyumu ile İlgili Ülkemizde ve Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Evlilik hoşnutsuzluğu ölçeği 1996 yılında Kayser tarafından geliştirilmiş, Çelik tarafından 2013 yılında Türkçe'ye uyarlaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısının $\alpha = .89$ olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca söz konusu çalışmada evlilik hoşnutsuzluğu ile evlilik yaşam doyumu, cinsel öz güven, cinsel açıdan kendini açığa vurma, cinsel cesaret, cinsel farkındalık kavramları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu, cinsel öz yeterlilik kavramı ile pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir(Çelik, 2013:259).

Evlilik hoşnutsuzluğuna dair ülkemizde yapılmış bir araştırmada sosyo-demografik özellikler açısından evlilik hoşnutsuzluğu kavramı açıklanmaya çalışılmış, bu araştırmada evlilik hoşnutsuzluğu ile yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, bir işte çalışıyor olma, çocuk bakımı arasında anlamlı ilişkinin mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Kumcağız ve Ertuğ, 2016:617).

Çağ ve Yıldırım(2013:19) evlilik doyumuna dair yürüttükleri çalışmada evlilik doyumunu ve bireylerin algıladıkları eş desteği, cinsel yaşam doyumu, eğitim düzeylerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Hünler ve Gençöz(2003:103) evlilikte bireylerin boyun eğici davranışlarının artması sonucunda problem ve çatışma becerilerinin düştüğü buna bağlı olarak evlilikten sağlanan doyumunda düştüğü bulgulanmıştır.

Çimen(2007:127)'in görücü usulü ve anlaşılarak evlenen bireylere yönelik çalışmasında evlilik doyumunun ilişki yatırımı, eşin başka birisiyle cinsel deneyim yaşaması, kıskançlık düzeyi ve kıskançlık durumunda verilen tepkiler gibi durumlardan etkilendiği görülmektedir. Araştırmada anlaşılarak evlenenlerin görücü usulü evlenenlere göre evliliklerinde daha doyumlu olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Bedir(2018:163)'in evlilik doyumuna dair araştırmasında evlilik birlikteliğinde cinsel yaşamda ortaya çıkan sorunların evlilikten doyumunu azalttığı

sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca söz konusu çalışmada evlilik doyumunun bireylerin bağlanma stillerinden de etkilendiğı görölmektedir.

Yıldız(2018:67)'ın evlilik tatminine dair araştırmasına göre evlilik doyumunun bireylerin yaş, evlilik süresi ve çocuk sahibi olma gibi değışkenlerinden etkilenebilmektedir. Eşlerin birbirlerine yönelik güvensizlik ve bağımlılığının evlilik doyumunu etkileyen iki kavram olduğı görölmektedir.

Kavak(2018:78)'ın araştırmasında evlilik doyumu düşük olan bireylerin evliliklerinde yaşanan çatışmaların sert ve düşmanca, evlilik doyumu yüksek bireylerin evliliklerinde yaşanan çatışmaların yumuşak ve onaylayan çatışma biçimi olduğı sonucuna ulaşılmıştır.

Kadın öğretmenlerin evlilik doyumuna yönelik yapılan çalışmada çocuk sahibi olmanın evlilik doyumuna etkisi olduğı sonucuna ulaşılmış, çocuk sahibi olmayan kadın öğretmenlerin çocuk sahibi olan kadın öğretmenlere göre evliliklerinde daha doyumlu olduğı görölmektedir. Aynı çalışmada tükenmişlik düzeyi yüksek olan bireylerin evlilikten sağladıkları doyumu düşük olduğı sonucuna varılmıştır(Öztürk, 2018:79-80).

Problemlili İnternet kullanımının bireylerin evlilik tatminine olan etkisini araştıran bir çalışmanın bulgularına göre problemlili İnternet kullanımının evlilik doyumunu etkilediğı görölmektedir(Aylıkçı, 2018:95).

Yiğit(2018:83)'ın 100 kadın katılımcı ile yürütmüş olduğı çalışmada evlilik doyumunun yaş, eğitim düzeyi evlenmeden önceki tanışma süresi, evlilik türü, çocuk sahibi olma gibi değışkenlerden etkilenebmediğı; ikamet edilen yer, çocuk sayısı, evlilik süresinden etkilendiğı sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilik doyumunun bağlanma boyutları ile açıklamayı amaçlayan bir çalışmada güvensiz bağlanma boyutunda bireylerde kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeyi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı bulgulanmıştır. Ayrıca bireylerin yaşam doyumları ile evlilik doyumları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğı görölmektedir. Yaşam doyumu arttıkça evlilik doyumunun da arttığı söylenebilir.

Demografik verilerde ise evlilik doyumu ile cinsiyet, evli olma süresi, sahip olunan çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, aylık geliri yüksek bireylerin evliliklerinde daha doyumlu oldukları, aşık olarak evlenen bireylerin görücü usulü ve mantık evliliği ile evlenenlere göre evlilik doyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu ve son olarak eğitim seviyesi arttıkça evlilik doyumunun da arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır(Yanar Güngör, 2019:97).

Bir grup üzerinde ailede problem çözme becerisi geliştirerek evlilikte sağlanan tatmini artırmaya yönelik yapılan bir araştırma sonucunda bireylerin evlilik doyumlarını, evlilik uyumlarını, evlilik ilişkilerinden sağlamış oldukları mutluluğu, eşlerine duydukları yakınlığı arttırmakta, eşle yaşanan çatışmalarını ve eşlerine karşı öfkelerini azaltmakta olduğu, stresle basa çıkma bakımından kendilerine olan güvenlerini arttırmakta da etkili olduğu görülmektedir(Canel, 2007:9).

Evlilik hoşnutsuzluğu ile ilgili ülkemizdeki araştırmalara göre yurt dışında daha çok çalışmanın yürütülmüş olduğu görülmektedir. Bunlardan birkaçına aşağıda yer verilmektedir.

Westmann vd(2004:770-771-773-776) evlilik hoşnutsuzluğunun eşlerin birbirlerinden etkilenmesi sonucu, ekonomik sorunlar ve yaşamda karşılaşılan zorlukların hoşnutsuzluğu artırabileceğini savunmaktadır. Söz konusu çalışmada eşlerin stres yaşantısı sonucu hoşnutsuzluğun arttığı ve erkeklerin kadınlara oranla evliliklerinde daha hoşnutsuz olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Günümüzde bireylerin yaşamış olduğu ruhsal bunalımların çeşitli sebeplerle giderek artması nedeniyle evlilik hoşnutsuzluğuna ve evlilikte cinsel işlev bozukluklarına psikiyatrik açıdan değerlendiren bir çalışmada toplam 161 katılımcının %8,1'inde kaygı bozukluğu, %9,3'ünde ise depresif semptomların bulunduğu, 63 erkek katılımcıdan evlilik hoşnutsuzluğu oranı %54, kadınların ise %33,7'sinin evliliğinden hoşnutsuz olduğu, %9 oranında katılımcının ise evliliğinde ciddi problemler yaşadığını ifade ettiği görülmektedir(Faizal vd, 2017:21-22-23). Duba vd(2012:42) yürütmüş oldukları çalışmada evlilik hoşnutsuzluğu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Eşlerin öz yeterlilik düzeylerinin evlilik doyumuna etkisini araştırma amacıyla katılımcılara yöneltilen sorularda öz yeterlilik düzeyi yüksek bireylerin evlilik hoşnutsuzluğu yüksek, öz yeterlilik düzeyi düşük bireylerde evlilik hoşnutsuzluğunun da düşük olduğu bulgulanmıştır(Leone ve Hall, 2003:189).

Eşin kişilik yapısı, eşin koruyucu tutumu, duyarlılık kavramları ile evlilik doyumu arasında negatif bir ilişkinin varlığından söz edilmektedir. Ayrıca söz konusu araştırmada eşler arasındaki hoşnutsuzluğun bir nedeni olarak da evliliğin çiftlere yüklediği maliyetler olarak belirtilmektedir. Eşler arası uyum, eşler arası anlayış, merhamet, dengesiz tutumlar, bireyin zeka seviyesi ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eşinin merhametsiz olduğunu ve eşinin dengesiz ruh haline sahip olduğunu ifade eden bireyler evliliğinde hoşnutsuz olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca eşinin sosyallik düzeyinin düşük olduğunu ifade edenlerde evliliklerinde hoşnutsuz olduğunu ifade etmekte olduğu görülmektedir(Shackelford ve Buss, 2000:917-918).

Hoekstra vd(1998:1012)'nin 124 kanser hastası ile yaptıkları araştırmada evlilik hoşnutsuzluğu ile fiziksel sağlık arasında bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nörotisizm ile evlilik hoşnutsuzluğu arasındaki ilişkiyi 819 katılımcının sorulara vermiş olduğu cevaplarla inceleyen bir araştırmada evlilik hoşnutsuzluğu ile nörotisizm arasında doğrudan olmasa da dolaylı olarak bir ilişkinin var olabileceği bulgulanmıştır(Abbasi vd, 2018:1).

Depresyon düzeyi ile evlilik hoşnutsuzluğu arasında bir ilişkinin var olup olmadığını belirlemek isteyen araştırmacılar, bu iki kavram arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca dayanarak bireyin depresyon düzeyi arttıkça evlilik hoşnutsuzluğunun da arttığı söylenebilir(Beach vd, 2003:356).

Shackelford vd(2008:20)'nin yaptığı araştırma sonuçlarına göre evlilikten duyulan hoşnutsuzluğun artması bireylerin evlilik dışı tatmin sağlamaya yönelmektedir ve evlilik hoşnutsuzluğu bireyin eşini aldatma ihtimalini artırmaktadır.

Son olarak evliklerinde eşinin sabırsız ve daha sinirli olduğunu ifade eden kadınların evlilikten duydukları hoşnutsuzluk düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir(Barling vd, 1990:311).



III. BÖLÜM

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın temel konusunu görücü usulü ve anlaşıarak evlilik, evlilik hoşnutsuzluğu ve evlilik beklentisi oluşturmaktadır. Bu araştırma ile bireylerin evliliklerinde yaşanan evlilik hoşnutsuzluğu düzeyinin nelerden etkilendiği üzerinde durulmaktadır. Bilindiği üzere evlilik ve aile bütün toplumlarda yaygın olan kurumlardır. Toplumun sağlıklı işleyişi için bireylerin de evlilik ve aile hayatının sağlıklı olması istenir. Bu nedenle evlilik, aile hayatı, evlilik sorunlarına neden olan durumlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırma kapsamında bireylerin evlilik şeklinin ve evliliğe dair beklentilerinin evlilik hoşnutsuzluğu ile aralarında bir bağlantı olup olmadığı konusuna yer verilmeye çalışılmaktadır.

Anlaşıarak ve görücü usulü evlilik toplumumuzda oldukça yaygın iki evlilik türü olduğu bilinmektedir. Genel olarak bu araştırmada eşlerine yönelik belirli beklentilerle hayatlarını birleştiren çiftlerin evlilikte yaşadıkları problemler bu iki evlilik türü ile ilişkili olabilir mi ve bu beklentilerin karşılanma düzeyi evlilikten memnuniyeti etkiliyor mu bu konulara açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Amacı

Önceki bölümlerde toplumun sağlığı ve düzenli işleyişi açısından evlilik ve aile kurumunun devamlılığının öneminden bahsedilmiştir. Aile ve evliliklerin devamı bireylerin evliliğinde mutlu olmasına bağlıdır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki kendi toplumumuzda ve yurt dışındaki bazı toplumlarda boşanma olgusu giderek artmaktadır. Evliliğinden hoşnutsuzluk duyan bireylerin evliliği sonlandırma konusunda diğer evli çiftlere göre daha fazla risk altında olduğu söylenebilir. Evlilikten algılanan hoşnutsuzluğun tanımlanması ve buna etki eden faktörlerin belirlenmesi çiftlerin evliliğinde yaşanan problem kaynağını ve bu problemlerin çözümüne ışık tutabilmekte ve bireylerin evliliğinde daha doyumlulu hale gelmesine etki etmektedir. Bu araştırma ile toplumun giderek tehdit olarak

algıladığı boşanmaya etki eden bir faktör olarak görülen evlilik hoşnutsuzluğunu etkileyen durumların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma kapsamında evlilik türlerinin ve evliliğe dair bazı beklentilerin evlilik hoşnutsuzluğuna etki edip etmediği araştırılmak istenmiştir.

3.3. Araştırmanın Önemi

Daha önce de boşanmanın toplumumuzda giderek artan bir olgu olduğu ve toplumun bunu tehdit olarak algılamaya başladığından bahsedilmişti. Bireylerin evliliklerinde hoşnutsuz olması çiftlerin evliliklerini sonlandırmaya daha yakın hale getirmekte, hoşnutsuzluğun nedenlerini araştırmayan, hoşnutsuzluğa neden olan davranışları değiştirerek yerine yenisini koyamayan çiftlerde evlilik boşanma ile sonuçlanabilmektedir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bilgilerin evlilikten beklenti düzeylerinin ve evlilik şekillerinin evlilik doyumuna etki edip etmediğinin araştırılması aile danışmanlığı sürecinde evlilik düşünen bireylere ışık tutmak, evliliğinde problem yaşayan bireylerin ve evliliğinde hoşnutsuzluk duyan bireylerin evliliği ile ilgili fikir geliştirerek çözüm yolları aramasına teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırma aile danışmanlığı alanında henüz Türkçe'ye uyarlanmış ve henüz üzerine çok fazla çalışılmamış bir konu olan evlilik hoşnutsuzluğunu evlilik türleri ve evlilik beklentisi ile açıklaması açısından önemlidir.

3.4. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2019 yılında Ocak ve Nisan ayları arasında Konya ilinde Selçuklu, Karatay ve Meram merkez ilçelerinde yaşayan evli kadınlar oluşturmaktadır. Toplamda Konya kadın nüfusu 1.111.168'dir. Araştırmanın yürütüldüğü merkez ilçeler olan Selçuklu kadın nüfusu 330.262, Meram kadın nüfusu 172.342, Karatay kadın nüfusu 161.227'dir(<https://www.nufusu.com/il/konya-nufusu>). Araştırma evli kadınları kapsamaktadır, evli olmayan kadınlar araştırmanın dışında kalmaktadır. Nüfusun dağılımına göre ilçelerdeki katılımcı sayıları dağıtılmaya çalışılmıştır. Katılımcılar basit tesadüfî örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Araştırmanın uygulama kısmı genel

olarak bireylerin gezme ve vakit geçirme amacıyla gelmiş olduğu AVM, park, piknik alanı gibi eğlenme ve dinlenme alanlarında, evli kadınların kendi aralarında düzenlemiş olduğu gün ortamlarında, kuaför ve güzellik salonlarında, el sanatları kursları veren kurs merkezlerinde gerçekleştirilmiştir. Selçuklu ilçesinde 250, Meram ilçesinde 150, Karatay ilçesinde ise 100 toplamda 500 katılımcıya ulaşılmıştır. Anket uygulamasına katılan evli kadın sayısının, belirtilen merkez ilçelerde yaşayan evli kadın sayısını temsil ettiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada evlilik türü kotası belirlenmesi çalışmanın niteliği bakımından uygun görülerek katılımcıların evlilik türlerine göre eşit dağılımına dikkat edilmiştir, bununla daha sağlıklı değerlendirmeye ulaşılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede evlilik türleri değişkenini görücü usulü evlenen 254, anlaşarak evlenen 246 kadın oluşturmaktadır. Ayrıca yaş, evlilik süresi eğitim düzeyi, gelir durumu, yaşamını geçirdiği yerden oluşan sosyo-demografik değişkenlere yer verilmiş, evlilik yaşı çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, aile tipleri(çekirdek-geniş aile), evlilik beklentisinin karşılanma düzeyi gibi evlilik öyküsünü içeren sorular ve bireyin hayatına yönelik bakışı, sosyal medya kullanımı gibi bireyin kendisini tanımaya yönelik sorular yer almıştır. Yapılan literatür taramasında bu değişkenlerin evlilik hoşnutsuzluğu ile arasındaki ilişkiye yer verildiği görülmektedir.

3.5. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemini olarak seçilen evli kadınların araştırmada kullanılan ölçek sorularını okudukları, anlayarak yürekten ve samimi bir şekilde doğru cevapladıkları, araştırmaya katılan evli kadınların ulaşılan sonuçlarda geneli yansıtacak düzeyde olduğu varsayılmaktadır.

Evli kadınların anket sorularına verdikleri cevapların evliliklerinde duymuş oldukları hoşnutsuzluk düzeyini belirleyeceği kabul edilmektedir.

Evli kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeyini ölçme amacıyla kullanılan anket tekniği ile ölçülebileceği kabul edilmiştir.

Araştırma 2019 yılında Ocak ve Nisan aylarında Konya ilinde yaşayan evli kadınları kapsamaktadır. Araştırma Selçuklu, Karatay, Meram ilçelerinde yaşayan evli kadınlar ile sınırlanmaktadır. Araştırmaya evli kadınların evlilik hoşnutsuzluğu, evlilik beklentisi ve sosyo-demografik bilgileri ile evlilik hoşnutsuzluğuna etki edeceğini düşündüğümüz sosyal medya kullanımı, hayata yönelik bakışı, aile tipleri gibi evlilik hakkında konular eklenmiştir. Bireylerin evlenmeden önceki yaşamı ve anket uygulamasının sonrasına dair bir bilgi edinilememiştir. Araştırma evli kadınların anket uygulamasına katıldıkları anda hissetmiş oldukları duygu durumu ile sınırlı kalmaktadır.

Ayrıca evlilik hoşnutsuzluğunu Türkçe'ye uyarlayan Çelik(2013:251)'e göre evlilik hoşnutsuzluğunu ölçmeyi zorlaştıran bazı etmenler bulunmaktadır. Bunlar; bireylerin evlilik mahremiyetini korumak için soruları samimiyetle cevaplamayabileceği ve topluma evliliğini daha mutlu gösterebilme eğiliminde olabilecekleri nedeniyle bu araştırma bireylerin anket sorularına vermiş oldukları cevapları ile sınırlı kalmaktadır.

Yine toplumumuzda bireylerin anket uygulanmasına bakış açısının olumsuz olması ve güvenemeyeceklerini belirtmesi ile alınan ret cevaplarının artmasına ve araştırmanın sayı olarak 500 kişi ile sınırlı kalmasına sebep olmaktadır.

3.6. Tanımlar

Evlilik: Evlilik, insanın gelişmesine ve bu gelişme soncunda oluşan en küçük birime denir. İnsanın ihtiyaçlarını giderebileceği doğal ilişki düzeyidir(Çelik, 2006:1).

Anlaşarak Evlenme: Büyük şehirlerde ve eğitim düzeyinin yükseldiği kesimlerde en yaygın olan evlenme şeklidir. Çiftler belli bir süre arkadaşlık yaptıktan sonra birbirlerini tanıyarak gerçekleştirdikleri evlenme türüdür. Ekonomik gelir ve eğitim seviyesi yüksek bireyler bu şekilde evlilik yapmayı tercih etmektedirler(Sezen, 2005:193).

Görücü usulü evlilik: Anadolu’da yaygın olan geleneksel bir evlilik biçimidir. Evlenecek gencin akrabalarının kız bakması sonucu onay verdiği kişi ile evlenmesidir, burada kızın güzelliğine, huyuna ve becerilerine bakılır, her iki tarafın ailesinin izin vermesi ile evlilik gerçekleştirilmiş olur(Sezen, 2005:186).

Evlilik hoşnutsuzluğu: Evlilikte hoşnutsuzluğu, kişinin evliliğe ve eşine yönelik olumsuz özelliklerin ön planda olduğu, olumlu özelliklerin ise daha geri planda kaldığı bir değerlendirme olduğu söylenebilir(Kumcağız ve Ertuğ, 2016:608).

3.7. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılacak ölçek olan araştırmanın asıl konusunu oluşturan evlilik hoşnutsuzluğu ölçeği evli bireylerin evlilik hoşnutsuzluğunu ölçmek amacıyla Kayser tarafından 1996 yılında geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması Çelik tarafından 2013 yılında yapılmıştır. Ölçek 21 maddeden oluşan 4’lü(doğru değil=1, çok doğru=4) likert tipi tek boyutlu evlilik hoşnutsuzluğunu ölçen kişinin kendisi hakkında bilgi vermesi amacına dayalı bir ölçme aracıdır. Ölçekte 1,3,5,6,7,9,11,14,16,21. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçeğin maddelerinden elde edilen puanlar toplanarak evlilik hoşnutsuzluğu puanı elde edilmektedir ve ölçekten alınabilecek puan aralığı 21 ile 84 arasında değişmektedir. Ölçekten yüksek puan alınması evlilik hoşnutsuzluğunun yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Anket formunda kullanılan ve araştırmacı tarafından eklenen diğer sorular evli kadınların yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi gibi sosyo-demografik bilgilerini elde etmeye yarayacak bilgiler içermektedir. Ayrıca bireylerin evliliği hakkında bilgi edinmemizi sağlayan evliliğe dair eşile vakit geçirme sıklığı, eşinden beklenti düzeyini belirten derecelendirme çizelgesi gibi sorular yer almaktadır.

3.8. Verilerin Toplanması

Araştırma 2019 yılının Ocak ile Nisan ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara anket formu tanıtılmış, araştırmanın neden yapıldığı ve nerede

kullanılacağına dair bilgiler verilmiştir. Katılımcıların soruları rahatlıkla cevaplayabilmeleri için kimlik bilgilerinin istenmeyeceği, kişi olarak verdiği bilgilerin başka kişilerce paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirilmişlerdir.

3.9. Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmında katılımcıların anket sorularına verdiği cevaplar sonucunda spss kullanılarak yapılan analizler sonucunda 500 evli kadınların yaş, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik şekli, yapmış olduğu evlilik sayısı, kendi eğitim düzeyi ve mesleği, eşinin eğitim düzeyi ve mesleği, gelir durumu, yaşamını geçirdiği yer, eşi ve çocukları haricinde yaşadığı kişiler, eşiyle geçirmiş olduğu zaman, eşinden beklenti düzeyi, gelecek hayata bakışı, sosyal medya kullanımı hakkında yorumlamalar yapılmaktadır.

3.9.1. Frekans Tablo Yorumlamaları

Tablo 3 Demografik Dağılım

Sosyo Demografik Veriler		N	%
Çocuk Sayısı	Çocuk yok	74	14,8
	1	117	23,4
	2	163	32,6
	3	104	20,8
	4 ve üzeri	42	8,4
	Toplam	500	100,0
Evli Kadınların Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil/ilkokul	163	32,6
	Lise	117	23,4
	Ön lisans	55	11,0
	Lisans ve lisansüstü	165	33,0
	Toplam	500	100,0
Evli Kadınların Çalışma Durumu	Çalışıyor	284	56,8
	Çalışmıyor	216	43,2
	Toplam	500	100,0
Eşinin Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil ve ilkokul	129	25,8
	Lise	125	25,0
	Ön lisans	44	8,8
	Lisans ve lisansüstü	202	40,4
	Toplam	500	100,0
Eşinin Mesleği	İşçi	231	46,2
	Esnaf	51	10,2
	Memur	151	30,2
	Emekli	63	12,6
	İşi yok	4	,8

	Toplam	500	100,0
Yaşamını Geçirdiği Yer	Büyükşehir	310	62,0
	Şehir	116	23,2
	İlçe	53	10,6
	Kasaba-köy	21	4,2
	Toplam	500	100,0
Aile Tipi	Çekirdek aile	377	75,4
	Geniş aile	123	24,6
	Toplam	500	100,0
Geleceğe Yönelik Bakış	Olumlu	416	83,2
	Olumsuz	84	16,8
	Toplam	500	100,0
Sosyal Medya Kullanımı	Aktif bir şekilde	189	37,8
	Ara sıra	146	29,2
	Sevdiklerimle haberleşecek kadar	100	20,0
	Hiç kullanmıyorum	65	13,0
	Toplam	500	100,0

Tablo 4 Demografik Dağılım Ortalamalar

	N	Min	Max	Ort.	Std. Sapma
Yaş	500	18	74	36,80	10,331
Eşini tanıdığı süre	500	0	15	1,31	2,118
Çocuk sayısı	500	0	7	1,89	1,267
Toplam gelir	500	0	20000	4732,34	2937,656
Kendi geliri	500	0	15000	1435,78	1988,920

Anket formunda yaş ve gelir açık uçlu bir şekilde sorulmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcıların yaş ortalamalarının Tablo 4'te görüldüğü üzere 36,80 olduğu, katılımcıların en fazla 74 yaşında en düşük 18 yaşında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğun çocuk sahibi olduğu görülmektedir, çocuk sahibi olmadığını belirten katılımcıların %14,8'ini oluşturmaktadır yani 74 katılımcı evliliğinde çocuk sahibi olmadığını belirtmektedir. Katılımcılardan bir çocuk sahibi olduğunu belirtenler 117 kişi ile %23,4 oranında, iki çocuk sahibi olduğunu belirtenler 163 kişi ile %32,6 oranında, dört çocuk ve üzeri olduğunu

belirtenler 42 kişi ile %8,4 oranındadır. Tablo 4 incelendiğinde kadınların en fazla yedi çocuğa sahip olduğunu belirttiği, ortalamanın iki çocuğa yakın olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan evli kadınların eğitim düzeyine baktığımızda, okur-yazar olmadığını belirten sadece 2 katılımcı, lisansüstü eğitim aldığını belirten 20 kişi bulunmaktaydı bu sebeple analizleri kolaylaştırma adına okur-yazar olmama ve ilkokul aynı kategoride, lisans ve lisansüstü eğitimde aynı kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcılar 163 kişi ile % 32,6 oranında okur-yazar değil/ilkokul mezunudur. Katılımcıların 117 kişiden oluşan %23,4'ü lise, 55 kişiden oluşan %11,0'i ön lisans, 165 kişiden oluşan %33'ü lisans ve lisansüstü mezunu olduğunu belirtmektedir.

Kadınların çalışma durumu incelendiğinde 284 kadının %56,8'i çalışıyor ve maddi geliri olan bir işe devam ediyor olduğu, 216 kadının %43,2'sinin ise toplumca ev hanımı olarak da nitelendirilen çalışmayan kadınlardan oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinde; bireyler arasında sağlıklı bir karşılaştırma yapabilme adına sayıların birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Eşlerinin eğitim düzeyi ve mesleği hakkında yorum yapılacak olursa %40,4 oranında önemli bir çoğunluğun lisans ve lisansüstü eğitim almış olduğu %25,8 ile okur-yazar değil ve ilkokul mezunu bireylerin takip ettiği, lise mezunu olanların %25 oranında olduğu, %8,8 oranı ile ön lisans mezunlarının en az olduğu yorumu yapılabilir. Kadınların eşlerinin %46,2 oranı ile önemli bir kısmı işçi olarak çalışmakta, %10,2'si esnaf, %30,2'si memur, %12,6'sı emekli olduğunu belirtirken, 0,8'i ise gelir getiren bir işte çalışmamaktadır.

Bireylerin ekonomik düzeyleri hakkında yorum yapılacak olursa toplam gelir ortalamasının 4732,34 TL olduğu, kadınların gelirlerinin ortalamasına bakıldığında kadınların gelir ortalamasının 1435,78 TL olduğu görülmektedir. Kadınların gelir ortalamasına çalışmadığını belirten 284 kişinin etkisine dikkat edilmelidir. Toplam gelirden en yüksek değer 20 000 TL iken, kadının gelirinde en yüksek değer 15 000 TL'dir.

Katılımcıların önemli bir kısmı yaşamını büyükşehirde geçirdiğini ifade etmiştir. Büyükşehirde yaşayanlar 310 kişi, şehir 116 kişi, ilçe 53 kişi, kasaba-köy 21 kişiden oluşmaktadır. Oransal ifade edecek olursak sırasıyla büyükşehir %62, şehir %23,2, ilçe %10,6, kasaba-köy %4,2'dir.

Katılımcılara yaşam ortamını eşi ve çocukları haricinde paylaştığı birilerinin olup olmadığı sorusuna verilen cevaplardan 377 katılımcının %75,4 oranla çekirdek aile yaşamını sürdürdüğü, geriye kalan kısmının geniş aile yaşantısına sahip olduğu bulgulanmıştır.

Katılımcılar %83,2'lik büyük bir oranla 416 kişinin geleceği olumlu gördüğünü ifade etmiştir. Katılımcıların sosyal medya kullanımı hakkında yöneltilen soruya verilen cevaplardan aktif bir şekilde kullananlar %37,8 oranında 189 kişi, ara sıra kullananlar %29,2 oranla 146 kişi, sevdikleriyle haberleşmek için kullananlar %20 oranında 100 kişi, hiç kullanmadığını ifade eden %13 oranında 65 kişidir.

Tablo 5 Evliliğe Dair Dağılımlar

Evlilik Öyküsü		N	%
Evlilik Türü	Görücü usulü	254	50,8
	Anlaşarak	246	49,2
	Toplam	100,0	100,2
Evlenmeden Önce Tanıma Süresi	Hiç tanımadım	264	52,8
	1 yıl	99	19,8
	2 yıl	38	7,6
	3 yıl	36	7,2
	4 yıl ve üzeri	63	12,6
	Toplam	500	100,0
Evlilik Süresi	1 ila 5 yıl	122	24,4
	5 ila 10 yıl	104	20,8
	10 yıl ve üzeri	274	54,8
	Toplam	500	100,0
Kaçıncı Evliliği	İlk evliliğim	479	95,8
	İkinci evliliğim	21	4,2
	Toplam	500	100,0
Evlendiği Yaş	14-17	51	10,2
	18-25	360	72,0
	26 ve üzeri	89	17,8
	Toplam	50	100,0
Eşile Zaman Geçirme Sıklığı	Hemen hemen her gün	353	70,6
	Haftada birkaç kez	51	10,2
	Haftada en az bir kere	46	9,2

	On beş gün ve üzeri	50	10,0
	Toplam	500	100,0
Evlilikten	0	8	1,6
Beklentisinin	1	17	3,4
Karşılanma Düzeyi	2	8	1,6
	3	29	5,8
	4	20	4,0
	5	67	13,4
	6	47	9,4
	7	50	10,0
	8	83	16,6
	9	59	11,8
	10	112	22,4
	Toplam	500	100,0
Evliliğini	Kıyaslamıyorum	110	22,0
Çevresindeki	Mutluyum	345	69,0
Evliliklerle	Mutsuzum	45	9,0
Kıyaslıyor mu?	Toplam	500	100,0

Katılımcıların evlilik hayatına yönelik yöneltilen sorulara verilen cevaplardan %50,8'inin görücü usulü geriye kalanın anlaşarak evlendiği, anlaşarak evlenenlerin sayısının 246 olduğu bulgulanmış, yine uygulama kısmında bu iki değişkende sayıların birbirine yakın olmasına dikkat edilmiş, bununla araştırmanın asıl konusunu oluşturan evlilik türü ile ilişki doyumu arasında daha sağlıklı karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmıştır. Eşini hiç tanımadığını ifade edenler 264 geriye kalan kısımda 1 yıl ve daha az tanıma süresi, 2 yıl, 3 yıl, 4 yıl ve üzeri tanıma sürelerinin olduğu genelin eşini evlenmeden önce 1 yıl ve daha az tanıma fırsatı bulunduğunu belirtmiş, burada toplumumuzda nişan ve evliliğin bekletilmesinin uygun olmayacağı inancının hakim olmasının etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir. Tablo 4'e baktığımızda bireylerin en az süre olarak 1 yıldan az tanıdığını ifade ettiği, en çok 15 yıl tanıdığını ifade ettiği, ortalamanın 1,31 yıl olduğu görülmektedir. %54,8'inin 10 yıl ve daha fazla süredir evli olduğu geriye kalan kısımda 1-5 yıl, 5-10 yıl süreyle evli olduğunu belirtenlerin oranının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Katılımcıların %95,8'i ilk evliliği olduğunu belirtirken 2. evliliği olduğunu ifade eden %4,2 oranında katılımcı bulunmaktadır.

Evli kadınların Türkiye'de yapılan araştırmaları destekler biçimde(TAYA,2013:120) büyük bir çoğunluğu(%72) 18-25 yaşında evlenmişlerdir.

14-17 yaş arasında evlenenler 51 kişi ile %10,2'lik kısmı oluştururken 26 yaş üzerinde evlenenler 89 kişi ile %17,8'lik kısmı oluşturmaktadır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%70,6) eşiyle hemen hemen her gün vakit geçirmektedir. Geriye kalan kısımda %10,2'lik kısmı haftada birkaç kez vakit geçirenler, %9,2'lik kısmı haftada en az bir kere vakit geçirenler yer almaktadır, birlikte zaman geçirme sıklığı on beş gün ve üzeri diyenler %10 oranındadır. Katılımcıların evlilikten beklentilerinin ne kadarının karşılandığına dair 0 ila 10 arasında puan vermesi istenmiş, burada ortalamanın 6,96 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. %22,4'lük oranla 59 kişi evliliğinden beklentilerinin tümünün karşılandığını ifade etmiştir. Tablo 5'te %5'te görüldüğü üzere en çok verilen puan %16,6 ile 8 puandır. Evliliğine 0-1-2 puanlarını verenlerin daha az olduğu göze çarpmaktadır. Ancak genel olarak beklentilerin orta düzeyde karşılandığı söylenebilir.

Katılımcılara evliliklerini diğer evliliklerle kıyaslayıp kıyaslamadığı sorulmuş, 110(%22) katılımcı başka evliliklerle kıyaslama yapmadığını ifade etmiştir. 345(%69) katılımcı diğer evliliklerden daha mutlu olduğunu ifade ederken, 45(%9) katılımcı mutsuz olduğunu belirtmektedir.

3.9.2. Faktör Analizi

Kayser tarafından 1996 yılında geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Çelik tarafından 2013 yılında yapılan, 21 maddeden oluşan 4'lü(doğru değil=1, çok doğru=4) likert tipi tek boyutlu evlilik hoşnutsuzluğunu ölçen, kişinin kendisi hakkında bilgi vermesi amacına dayalı, ölçekte 1,3,5,6,7,9,11,14,16,21. maddeler ters kodludur. Ölçeğin maddelerinden elde edilen puanlar toplanarak evlilik hoşnutsuzluğu puanı elde edilmektedir ve ölçekten alınabilecek puan aralığı 21 ile 84 arasında değişmektedir. Kullanılan anket formunda 5'li likert derecelendirmesi kullanılmıştır(1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3 kararsızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum). Burada alınan 21 puan en düşük 105 puan en yüksek olmaktadır.

Çelik'in yapmış olduğu çalışmada güvenirlik katsayısı $\alpha = .89$ olarak bulunmuştur. Geçerliği konusunda KMO örneklem uygunluk katsayısı .91 olarak belirlenmiştir(2013:254).

Tablo 6 Ölçeğin Güvenirlik Katsayısı

Güvenirlik İstatistikleri		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.926	.928	20

Tablo 7 Madde İstatistikleri

Madde İstatistikleri			
	Ort.	Std. Sapma	N
H2 Eşime birçok konuda güvenmekte çok zorlanırım.	2.13	1.311	500
H3 Eşimle birlikte vakit geçirmekten hoşlanıyorum.	2.00	1.227	500
H4 Eşimle olduğum zaman bile kendimi genellikle yalnız hissedirim.	2.25	1.400	500
H5 Eşimle birkaç gün ayrı kalsak bile onu özlerim.	2.14	1.347	500
H6 Çoğu zaman eşime kendimi çok yakın hissedirim.	2.17	1.324	500
H7 Sadece eşimle olmuş olmaktan bile zevk duyarım.	2.22	1.290	500
H8 Gün sonunda eşimi görmeyi dört gözle bekliyorum.	2.23	1.346	500
H9 Zaman geçtikçe eşime olan aşkım gittikçe artıyor.	2.32	1.307	500
H10 Gün geçtikçe kendimi eşimden uzaklaşmış gibi hissediyorum.	1.97	1.246	500
H11 Kişisel bir problemim olduğu zaman ilk başvuracağım kişi eşimdir.	2.20	1.375	500
H12 Eşime karşı duygularımı en iyi ifade eden kelimeler ilgisizlik ve duyarsızlıktır.	2.18	1.430	500
H13 Eşimle cinsel ilişkiye girmeyi çok az isterim.	2.29	1.315	500
H14 Eşime ihtiyacım olduğu zamanlarda o hep yanımdadır.	2.16	1.292	500
H15 Eşimle daha az vakit geçirmek isterdim.	1.89	1.187	500
H16 Eşimle ilgili olumlu düşüncelerim, olumsuz düşüncelerimden daha fazladır.	2.24	1.389	500
H17 Eşime karşı çok fazla öfkeliyim.	2.09	1.240	500

H18 Evliliğimde sorumluluk ve yükümlülüklerimi yerine getirme konusunda evlilik öncesi kadar ilgili değilim.	2.14	1.275	500
H19 Eşimle vakit geçirmekten kaçınıyorum.	1.80	1.135	500
H20 Eşime karşı çok büyük etkileşim ve aşk hissetmediğim zamanlar olur.	2.73	1.456	500
H21 Eşimle duygularımı paylaşmaktan zevk alırım.	2.10	1.278	500

Tablo 7’te görüldüğü gibi yapılan faktör analizinde Cronbach’s Alpha analiz yöntemi kullanılarak güvenirlik katsayısı $\alpha=.92$ olarak yüksek düzeyde bulunmuştur. Buna dayanarak ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 8 KMO ve Bartlett’s Testi Sonuçları

KMO and Bartlett's Testi	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	.957
Approx. Chi-Square	4661.177
Bartlett's Test of Sphericity	df
	190
	Sig.
	.000

Tablo 9 Ortak Varyans Tablosu

Ortak Yükler		
	Initial	Extraction
H2 Eşime birçok konuda güvenmekte çok zorlanırım.	1.000	.432
H3 Eşimle birlikte vakit geçirmekten hoşlanıyorum.	1.000	.525
H4 Eşimle olduğum zaman bile kendimi genellikle yalnız hissederim.	1.000	.433
H5 Eşimle birkaç gün ayrı kalsak bile onu özlerim.	1.000	.625
H6 Çoğu zaman eşime kendimi çok yakın hissederim.	1.000	.578
H7 Sadece eşimle olmuş olmaktan bile zevk duyarım.	1.000	.642
H8 Gün sonunda eşimi görmeyi dört gözle bekliyorum.	1.000	.666
H9 Zaman geçtikçe eşime olan aşkım gittikçe artıyor.	1.000	.661
H10 Gün geçtikçe kendimi eşimden uzaklaşmış gibi hissediyorum.	1.000	.575
H11 Kişisel bir problemim olduğu zaman ilk başvuracağım kişi eşimdir.	1.000	.538
H12 Eşime karşı duygularımı en iyi ifade eden kelimeler ilgisizlik ve duyarsızlıktır.	1.000	.498
H13 Eşimle cinsel ilişkiye girmeyi çok az isterim.	1.000	.309
H14 Eşime ihtiyacım olduğu zamanlarda o hep yanımdadır.	1.000	.547

H15 Eşimle daha az vakit geçirmek isterdim.	1.000	.491
H16 Eşimle ilgili olumlu düşüncelerim, olumsuz düşüncelerimden daha fazladır.	1.000	.386
H17 Eşime karşı çok fazla öfkeliyim.	1.000	.502
H18 Evliliğimde sorumluluk ve yükümlülüklerimi yerine getirme konusunda evlilik öncesi kadar ilgili değilim.	1.000	.327
H19 Eşimle vakit geçirmekten kaçınıyorum.	1.000	.512
H20 Eşime karşı çok büyük etkileşim ve aşk hissetmediğim zamanlar olur.	1.000	.436
H21 Eşimle duygularımı paylaşmaktan zevk alırım.	1.000	.596

Yapı geçerliliğine Kaiser-Meyer-Olkin testi ile bakıldığında .95 katsayısı elde edilmiştir(Bknz: Tablo 8). Bu değere göre tüm faktörler tek boyutta yüksek değerlerde yükleme yaptığı için çalışmanın aslına bağlı kalarak analize tek boyut üzerinden devam edilmiştir. 1. Madde katılımcılar tarafından tam olarak algılanamadığı(saha çalışması sırasında da katılımcıların sorunun ne anlama geldiğini sık sık sormuş, “eğer eşimle tanışmasaydım kendimi çok mutsuz hissederdim” sorusunu genel olarak “eşimi tanımasaydım sonuçta tanımıyor olacaktım bu nedenle mutsuz hissetmezdim” şeklinde yorumlamıştır) anlaşılmış ve Kaiser-Meyer-Olkin testi ile analiz edildiğinde faktör yüklemelerinin düşük olduğu .30 değerinin altında kaldığı bulgulanmıştır. Bu nedenle çalışmanın geçerliğini etkilemesi sebebiyle analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 10 Öz Değer İstatistiğine Bağlı Faktör Sayısı ve Açıklanan Varyans Yüzdesi

Açıklanan Toplam Varyans						
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	%Varyans	Kümülatif %
1	8.636	43.178	43.178	8.636	43.178	43.178
2	1.644	8.222	51.399	1.644	8.222	51.399
3	.873	4.367	55.766			
4	.827	4.137	59.903			
5	.745	3.724	63.628			
6	.721	3.605	67.233			
7	.710	3.552	70.785			
8	.628	3.139	73.924			

9	.600	2.998	76.922
10	.550	2.750	79.672
11	.545	2.727	82.399
12	.511	2.557	84.956
13	.482	2.408	87.364
14	.468	2.338	89.701
15	.433	2.166	91.867
16	.378	1.891	93.759
17	.360	1.802	95.560
18	.332	1.658	97.218
19	.310	1.551	98.770
20	.246	1.230	100.000

Tablo 10’da görüldüğü üzere öz değer istatistiği(Eigenvalues) 1’den büyük olan 2 faktör bulunmaktadır. Birinci faktör toplam varyansın %43.178’ini açıklamaktadır. İkinci faktör toplam varyansın %51.399’unu açıklamaktadır.

3.9.3. Evlilik Hoşnutsuzluğu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Tablo 11 Hoşnutsuzluk ve Korelasyonlar

		1	2	3	4	5	6	7	8
1	Pearson Korelasyon	1	-,300**	-,145**	,600**	-,168	-,148**	-,004	,209**
	Sig. (2-yönlü)		,000	,001	,000	,000	,001	,937	,000
	N	500	500	500	500	500	500	500	500
2	Pearson Korelasyon		1	,310**	-,343**	,336**	,287	,037**	-,212
	Sig. (2-yönlü)			,000	,000	,000	,000	,413	,000
	N		500	500	500	500	500	500	500
3	Pearson Korelasyon			1	-,403*	,405**	,389**	,012**	-,132**
	Sig. (2-yönlü)				,000	,000	,000	,793	,003
	N			500	500	500	500	500	500
4	Pearson Korelasyon				1	-,282**	-,279**	-	,205**
	Sig. (2-yönlü)					,000	,000	,005**	,000
	N				500	500	500	500	500
5	Pearson Korelasyon					1	,768**	,095**	,207**
	Sig. (2-yönlü)						,000	,034	,000
	N					500	500	500	500
6	Pearson Korelasyon						1	,012**	-,147**
	Sig. (2-yönlü)							,787	,001
	N						500	500	500

	Pearson Korelasyon	1	-,544
7	Sig. (2-yönlü)		,000
	N		500
	Pearson Korelasyon		1**
8	Sig. (2-yönlü)		
	N		500

(Açıklama: 1'den 9'a numaralandırılan değişkenler:1:Yaş, 2:Evlilik Öncesi Tanışıklık Süresi, 3:Evlendiği Yaş, 4:Çocuk Sayısı, 5:Toplam Gelir, 6:Kendi Geliri, 7:Eşinden Beklentisinin Karşılama Düzeyi(Derecelendirme), 8:Evlilik Hoşnutsuzluğu Düzeyi)

Tablo 11'de görüldüğü üzere korelasyonlar arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilik hoşnutsuzluğu ile yaş ve çocuk sayısı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Yaş ve çocuk sayısı arttıkça evlilik hoşnutsuzluğu da artmaktadır. Kadınların evlenmeden önce eşiyle tanışma süreleri, toplam gelir ve kendi gelirleri, evlilikten beklentilerinin karşılanma düzeyleri arttıkça evlilikten algıladıkları hoşnutsuzluk düzeyi azalmaktadır. Burada evlilik hoşnutsuzluğunun en yüksek düzeyde ilişkisinin evlilik beklentisinin karşılanma düzeyi(-,544) ile olduğu göze çarpmaktadır.

Yaş değişkeni ile evlilik yaşı, evlenmeden önce eşini tanıma süresi, hane geliri, kendi geliri, evlilik beklentisinin karşılanma düzeyi arasında negatif, çocuk sayısı ile evlilikte duyulan hoşnutsuzluk düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Yaş arttıkça bireylerin evlenmeden önce eşiyle tanışma süresi de azalma göstermektedir. Katılımcıların yaşı arttıkça evlenme yaşında azalma görülmektedir. Yaş artarken çocuk sayısı artmaktadır. Katılımcıların eşiyle tanışma süresi arttıkça evlilik yaşında da artış gözlenmektedir. Ayrıca eşini tanıma süresi ile gelir düzeyi(,336) arasında zayıf ve evlilik beklentisinin karşılanma düzeyi(,037) arasında çok zayıf pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır.

Evlilik yaşı ile gelir düzeyi ve beklentilerin karşılanma düzeyi arasında pozitif diğer değişkenlerle negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça evlilik yaşı artmakta, evlilik yaşı arttıkça evlilikten beklentilerin karşılanma düzeyi de artış göstermektedir. Çocuk sayısı ile sosyo-ekonomik düzey arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Kadınların gelir düzeyi arttıkça çocuk

sayısında bir azalış gözlenmektedir. Buna dayanarak çalışma hayatının koşullarının çocuk sayısına yönelik bir etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Katılımcıların kendi gelirindeki artışın haneye giren toplam gelirinde doğal olarak aralarında yüksek düzeyde bir ilişki bulunduğu(,768) ve artmasını sağladığı söylenebilir.

3.9.4. Hoşnutsuzluk Düzeyi ve T Testi Sonuçları

Tablo 12 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evlilik Türleri Independent Samples T Testi Sonuçları

	Evlilik türü	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Evlilik Hoşnutsuzluğu	görücü usulü	254	2,3437	,85251	5,023	,000
	anlaşarak	246	1,9724	,79860	5,028	,000

Analiz sonuçlarına göre tablo 12’de görüldüğü üzere 254 görücü usulü ile evlenen katılımcının ortalaması 2,3437 ve 246 anlaşarak evlenen katılımcının ortalaması 1,9724’tür. Bunun sonucuna dayanarak görücü usulü evlenen kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri anlaşarak evlenen kadınlara oranla daha yüksektir diyebiliriz. Grupların ortalamaları arasında önemli bir fark olduğu gözlenmektedir. Sig.(2 tailed) sonucu da ($p=,000$) grupların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Tablo 13 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Aile Tipleri Independent Samples T Testi Sonuçları

	Aile Tipleri	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Evlilik Hoşnutsuzluğu	çekirdek aile	377	2,1297	,85168	-1,449	,148
	geniş aile	123	2,2569	,82542	-1,472	,142

Analiz sonuçlarına göre çekirdek aile ve geniş aile yaşamı ile evlilik hoşnutsuzluğu arasında anlamlı bir farklılaşma düzeyi bulunamamıştır. Tablo 13’te çekirdek aile şeklinde yaşayan 377 katılımcının 2,1297 ortalamaya sahip olduğu, geniş aile şeklinde yaşadığını belirten 123 katılımcının 2, 2569 ortalamaya sahip

olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Ancak ortalama genel olarak değerlendirildiğinde geniş aile şeklinde yaşayan evli kadınların evlilik hoşnutsuzluk puanlarının daha yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 14 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Geleceğe Yönelik Bakış Açıları Independent Samples T Testi Sonuçları

	geleceğe bakışı	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Evlilik	olumlu	416	2,0108	,76537	-9,605	,000
Hoşnutsuzluğu	olumsuz	84	2,9048	,83888	-9,037	,000

Analiz sonuçlarına göre hayatının olumlu yönde ilerlediğini belirten 416 katılımcının ortalaması 2,0108, hayatının olumsuz yönde ilerlediğini ifade eden 84 katılımcının ortalaması 2,9048'dir. Hayatının olumlu yönde ilerlediğini söyleyen evli kadınlar ile hayatının olumsuz ilerlediğini ifade eden evli kadınların evlilik hoşnutsuzluğu puanları arasında sig. (2-tailed) puanına göre ($p=,000$) gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulgulanmıştır. Hayatını olumsuz nitelendirenlerin evlilik hoşnutsuzluk düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir..

Tablo 15 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evli Kadınların Çalışma Durumu Independent Samples T Testi Sonuçları

	meslek	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Evlilik	çalışıyor	284	2.2613	.81682	3.063	.002
Hoşnutsuzluğu	çalışmıyor	216	2.0292	.86787	3.038	.003

Independent Samples T Testi sonuçlarına göre herhangi bir işte çalışan 284 katılımcının 2,2613 ortalamasının olduğu, çalışmadığını ifade eden 216 katılımcının 2,0292 ortalamasının olduğu görülmektedir. Sig. (2-tailed) puanına göre ($p=,002$) grupların ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre çalışan kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeylerinin çalışmayan kadınlara göre daha yüksek düzeyde olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 16 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Evli Kadınların Evlilik Sayısı Independent Samples T Testi Sonuçları

	Kaçıncı evlilik	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Evlilik	ilk evliliğim	479	2,1476	,84096	-1,694	,091
hoşnutsuzluğu	ikinci evliliğim	21	2,4667	,92902	-1,546	,137

Anket formunda evli kadınlara kaçınıcı evlilikleri olduğuna dair yöneltilen soruya verilen cevaplar ile evlilik hoşnutsuzluğu düzeyi arasında T testi analizine göre sig(2-tailed)=0,091 değeri sonucunda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İlk evliliği olduğunu ifade eden 479 katılımcıların hoşnutsuzluk ortalaması 2,1476 ikinci evliliği olduğunu ifade eden 21 katılımcının hoşnutsuzluk ortalaması 2,4667'dir. Genel ortalamaya bakıldığında ikinci kez evlenen kadınların evliliklerinde daha hoşnutsuz olduğu yorumu yapılabilmektedir.

3.9.5. ANOVA(Varyans Analizi) Sonuçları

Tablo 17 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler

Betimlemeler						
Evlilik Hoşnutsuzluğu						
	N	Ort.	Std.	Std. Hata	Minimum	Maximum
			Sapma			
1 ila 5 yıl	122	1,8426	,86747	,07854	1,00	4,80
5 ila 10 yıl	104	2,2072	,75455	,07399	1,00	4,80
10 yıl ve üzeri	274	2,2852	,83611	,05051	1,00	4,80
Toplam	500	2,1610	,84626	,03785	1,00	4,80

Tablo 18 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyansların Homojenliği Testi

Varyansların Homojenliği Testi			
Evlilik hoşnutsuzluğu			
Levene	df1	df2	p
İstatistiği			
,590	2	497	,555

Varyansların homojenliğine bakıldığında p değeri(sig.=,555)'nin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda varyansların homojen dağıldığı yorumu yapılabilir.

Tablo 19 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu

ANOVA					
Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	p
Gruplar arasında	16,816	2	8,408	12,271	,000
Gruplar içinde	340,543	497	,685		
Toplam	357,360	499			

ANOVA analizi sonucuna göre evlilik süresi ile evli kadınların evlilik hoşnutsuzluğu arasında anlamlı bir ilişki($p < 0,05$) bulunmaktadır(sig.=,000).

Tablo 20 Evlilik Süresi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Çoklu Karşılaştırma					
Bağımlı Değişken: Evlilik hoşnutsuzluğu					
	(I)	(J) evlilik süresi	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
	evlilik süresi				
Tukey HSD	1 ila 5 yıl	5 ila 10 yıl	-,36459*	,11048	,003
		10 yıl ve üzeri	-,44260*	,09009	,000
	5 ila 10 yıl	1 ila 5 yıl	,36459*	,11048	,003
		10 yıl ve üzeri	-,07801	,09534	,692
	10 yıl ve üzeri	1 ila 5 yıl	,44260*	,09009	,000
		5 ila 10 yıl	,07801	,09534	,692

Tukey Testi verilerine göre 5-10 yıl süre ile evli olanlar 1-5 yıl süre evli olanlara göre evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aralarındaki ortalama farkı 0,3645'dir ve anlamlılık düzeyleri $p=0,003$ ile 0,05'ten küçüktür. 10 yıl ve daha fazla evli olanlar 1-5 yıl evli olanlara göre evliliğinde daha yüksek düzeyde hoşnutsuz olduğunu ifade etmiştir. Anlamlılık düzeyi $p=0,000$ ile

0,05'ten küçüktür. Aralarındaki ortalama farkı 0,442'dir. 10 yıl ve daha fazla evli olduğunu ifade eden katılımcılar ile evliliği 5-10 yıl süren katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Aralarındaki ortalama farkı 0,078 ve $p=0,692$ değeri 0,05'ten büyüktür.

Tablo 21 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler

Betimlemeler						
Evlilik Hoşnutsuzluğu						
	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	Minimum	Maximum
okur-yazar değil ve ilkokul	163	2,3018	,80775	,06327	1,00	4,80
lise	117	2,3573	,81509	,07535	1,00	4,65
önlisans	55	2,1209	,92879	,12524	1,00	4,80
lisans ve lisans üstü	165	1,8961	,81375	,06335	1,00	4,80
Toplam	500	2,1610	,84626	,03785	1,00	4,80

Tablo 22 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyansların Homojenliği Testi

Varyansların Homojenliği Testi			
Evlilik Hoşnutsuzluğu			
Levene	df1	df2	p
İstatistiği			
,721	3	496	,540

Tablo 22'de varyansların homojenliği testinin sonucuna göre p değeri (sig.) 0,05'ten büyük(0,540) olduğu için varyansların homojen olduğu söylenebilir.

Tablo 23 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu

ANOVA					
Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	p

Gruplar arasında	19,410	3	6,470	9,496	,000
Gruplar içinde	337,949	496	,681		
Toplam	357,360	499			

ANOVA analizi sonucunda p değeri(sig.=0,000) 0,05'ten küçük olduğu için katılımcıların eğitim düzeyi ile evlilik hoşnutsuzluğu düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 24 Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Çoklu Karşılaştırma					
Bağımlı Değişken: Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	(I) eğitimdüzeyi	(J) eğitimdüzeyi	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	P
Tukey HSD	okur-yazar değil ve ilkokul	lise	-,05542	,10002	,945
		önlisans	,18093	,12872	,496
		lisans ve lisans üstü	,40578*	,09116	,000
	lise	okur-yazar değil ve ilkokul	,05542	,10002	,945
		önlisans	,23636	,13495	,298
		lisans ve lisans üstü	,46120*	,09976	,000
	önlisans	okur-yazar değil ve ilkokul	-,18093	,12872	,496
		lise	-,23636	,13495	,298
		lisans ve lisans üstü	,22485	,12852	,299
	lisans ve lisans üst	okur-yazar değil ve ilkokul	-,40578*	,09116	,000
		lise	-,46120*	,09976	,000
		önlisans	-,22485	,12852	,299

Evlilik hoşnutsuzluğunun eğitim düzeyleri ile ilişkisine bakıldığında çoğunluğu ilkokul mezunu katılımcının bulunduğu kategoride lise mezunu olan katılımcıların aralarındaki ortalama farkı 0,055'tir. Burada p değeri(0,945) 0,05'ten büyüktür ve aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yine çoğunluğu ilkokul mezunu olan katılımcılar ile ön lisans mezunu olan katılımcılar arasında ortalama farkı 0,180'dir ve p değerinin (0,496) 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Gruplar

arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Okur-yazar değil/ilkokul mezunu ve lisans/lisansüstü mezunu katılımcıların evlilik hoşnutsuzluğu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Burada ortalama farkı 0,461 ve p değeri (0,000) 0,05'ten küçüktür. Eğitim düzeyi okur-yazar değil/ilkokul olanlar lisan/lisansüstü olanlara göre evliliklerinden daha hoşnutsuz olduğunu ifade etmişlerdir. Lise mezunu katılımcıların evlilik hoşnutsuzluk düzeylerinin ön lisans mezunları ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p=0,298$). Ancak lise mezunları ile lisans/lisansüstü mezunlarının evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (0,000). Bu sonuca göre lise mezunu olan katılımcıların evlilik hoşnutsuzluk düzeylerinin lisan/lisansüstü mezunu olan katılımcılardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Ön lisans mezunu katılımcıların diğer kategorilerle evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 25 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler

Betimlemeler						
Evlilik Hoşnutsuzluğu						
	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	Minimum	Maximum
okur-yazar değil ve ilkokul	129	2,4477	,83628	,07363	1,00	4,80
lise	125	2,3076	,80708	,07219	1,00	4,40
önlisans	44	2,0761	,80011	,12062	1,00	4,25
lisans ve lisans üstü	202	1,9057	,81274	,05718	1,00	4,80
Toplam	500	2,1610	,84626	,03785	1,00	4,80

Tablo 26 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyansların Homojenliği Testi

Varyansların Homojenliği Testi			
Evlilik Hoşnutsuzluğu			
Levene	df1	df2	p
İstatistiği			

,653	3	496	,582
------	---	-----	------

Varyansların homojenliği testine göre p değeri (sig.=0,582) 0,05'ten büyük olduğu için varyansların homojen dağıldığı söylenebilir.

Tablo 27 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu

ANOVA					
Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	p
Gruplar arasında	26,772	3	8,924	13,389	,000
Gruplar içinde	330,588	496	,667		
Toplam	357,360	499			

ANOVA analizi sonucunda p değeri(sig.=0,000) 0,05'ten küçük olduğu için katılımcıların eşinin eğitim düzeyi ile evlilik hoşnutsuzluğu düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Tablo 28 Eş Eğitim Düzeyi ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Çoklu Karşılaştırma					
Bağımlı Değişken: Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	(I) eşeğitim düzeyi	(J) eşeğitim düzeyi	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	P
Tukey HSD	okur-yazar değil ve ilkokul	lise	,14007	,10246	,521
		önlisans	,37154*	,14253	,046
		lisans ve lisans üstü	,54198*	,09201	,000
		okur-yazar değil ve ilkokul	-,14007	,10246	,521
		önlisans	,23146	,14311	,370
		lisans ve lisans üstü	,40191*	,09291	,000
	Önlisans	okur-yazar değil ve ilkokul	-,37154*	,14253	,046
		lise	-,23146	,14311	,370
		lisans ve lisans üstü	,17044	,13582	,592

	okur-yazar değil ve	-,54198*	,09201	,000
lisans ve lisans	ilkokul			
üstü	lise	-,40191*	,09291	,000
	önlisans	-,17044	,13582	,592

Tablo 28’de görüldüğü üzere katılımcıların eşlerinin eğitim düzeyi lisans/lisansüstü olanların evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri ile okuryazar değil/ilkokul mezunu ve lise mezunu olanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır($p=0,000$). Bu sonuca göre eşi lisans/lisan üstü eğitim düzeyine sahip bireylerin evliliğinde daha doyumludur olduğu görülmektedir. Eşi okur-yazar değil/ilkokul mezunu olan bireylerin evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri ile eşi ön lisans mezunu olan bireylerin evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir($p=0,046$). Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ancak ortalamaya baktığımızda eş eğitim düzeyi arttıkça evlilik hoşnutsuzluğunun azaldığı doyumun arttığı yorumu yapılabilir.

Tablo 29 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler

Betimlemeler						
Evlilik Hoşnutsuzluğu						
	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	Minimum	Maximum
hemen hemen her gün	353	1,9989	,78336	,04169	1,00	4,80
haftada birkaç kez	51	2,2392	,73840	,10340	1,00	3,65
haftada en az birkaç kere vakit ayırırız	46	2,6511	,80336	,11845	1,00	4,20
onbeş gün ve üzeri	50	2,7750	,96427	,13637	1,00	4,80
Toplam	500	2,1610	,84626	,03785	1,00	4,80

Tablo 30 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Varyansların Homojenliği Testi

Varyansların Homojenliği Testi			
Evlilik hoşnutsuzluğu			
Levene	df1	df2	p
İstatistiği			
1,355	3	496	,256

Varyansların homojenliği testine göre $p=0,256$ değerinin $0,05$ 'ten büyük olduğu görülmektedir. Yani bunun sonucunda varyansların homojen dağıldığı yorumu yapılabilir.

Tablo 31 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi

ANOVA					
Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	p
Gruplar arasında	39,490	3	13,163	20,540	,000
Gruplar içinde	317,870	496	,641		
Toplam	357,360	499			

Varyans analizi sonucunda $p=0,000$ değeri $0,05$ 'ten küçük olduğu için eş ile vakit geçirme sıklığı ve evlilik hoşnutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 32 Eş ile Vakit Geçirme Sıklığı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Çoklu Karşılaştırma					
Bağımlı Değişken: Evlilik Hoşnutsuzluğu					
(I) eşilezaman geçirme	(J) eşilezaman geçirme	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p	
Tukey HSD	haftada birkaç kez	-,24035	,11992	,188	
	haftada en az bir kere vakit ayırırız	-,65222*	,12549	,000	
	on beş gün ve üzeri	-,77613*	,12097	,000	
	hemen hemen her gün	,24035	,11992	,188	
	haftada birkaç kez	-,41187	,16278	,057	
	on beş gün ve üzeri	-,53578*	,15932	,005	
	hemen hemen her gün	,65222*	,12549	,000	
	haftada en az bir kere vakit ayırırız	,41187	,16278	,057	
	on beş gün ve üzeri	-,12391	,16355	,873	
	onbeş gün ve üzeri	,77613*	,12097	,000	
	hemen hemen her gün				

haftada birkaç kez	,53578*	,15932	,005
haftada en az bir kere vakit ayırırız	,12391	,16355	,873

Evli kadınların eşi ile hemen hemen her gün vakit geçirenlerin ortalamaları ile haftada en az bir kez vakit geçirenler ve on beş günde bir ve daha fazla vakit geçirenlerin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir($p=0,000<0,05$). Eşi ile her gün vakit geçirdiğini ifade eden katılımcılar daha az süre ile vakit geçirenlere göre evliliğinden daha hoşnuttur yorumu yapılabilir.

Tablo 33 Sosyal Medya Kullanımı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimleyici İstatistikler

Betimlemeler						
Evlilik hoşnutsuzluğu						
	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	Minimum	Maximum
aktif bir şekilde	189	2,0574	,82736	,06018	1,00	4,80
ara sıra	146	2,0887	,81445	,06740	1,00	4,65
sevdiklerimle haberleşecek kadar	100	2,2580	,82590	,08259	1,00	4,80
hiç kullanmıyorum	65	2,4754	,92534	,11477	1,00	4,80
Toplam	500	2,1610	,84626	,03785	1,00	4,80

Tablo 34 Sosyal Medya Kullanımı ve Varyansların Homojenliği Testi

Varyansların Homojenliği Testi			
Evlilik Hoşnutsuzluğu			
Levene	df1	df2	p
İstatistiği			
,737	3	496	,530

Varyansların homojenliği testine göre $p=0,530$ değerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Yani bunun sonucunda varyansların homojen dağıldığı yorumu yapılabilir

Tablo 35 Sosyal Medya Kullanımı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu

ANOVA					
Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	p
Gruplar arasında	10,157	3	3,386	4,837	,003
Gruplar içinde	347,203	496	,700		
Toplam	357,360	499			

Varyans analizi sonucunda $p=0,003$ değeri 0,05'ten küçük olduğu için sosyal medya kullanımı ve evlilik hoşnutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 36 Sosyal Medya Kullanımı ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Çoklu Karşılaştırma				
Bağımlı Değişken: Evlilik Hoşnutsuzluğu				
(I)	(J) sosyalmedyakullanımı	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
Tukey HSD	ara sıra	-,03129	,09219	,987
	aktif bir şekilde	-,20059	,10346	,213
	hiç kullanmıyorum	-,41798*	,12030	,003
	aktif bir şekilde	,03129	,09219	,987
	ara sıra	-,16930	,10860	,403
	hiç kullanmıyorum	-,38669*	,12476	,011
	aktif bir şekilde	,20059	,10346	,213
	ara sıra	,16930	,10860	,403
	hiç kullanmıyorum	-,21738	,13330	,362
	aktif bir şekilde	,41798*	,12030	,003
	ara sıra	,38669*	,12476	,011
	sevdiklerimle haberleşecek kadar	,21738	,13330	,362

Sosyal medyayı aktif bir şekilde kullandığını ifade eden katılımcılar ile hiç kullanmadığını ifade eden katılımcıların ortalamaları arasındaki farkın 0,417 olduğu görülmektedir. P değeri ($\text{sig.}=0,003$) 0,05'ten küçük olduğu için ortalamalar arasında

anamlı bir fark olduğu yorumu yapılabilir. Sosyal medyayı hiç kullanmadığını ifade edenlerin evlilik hoşnutsuzluk düzeyinin aktif bir şekilde kullananlara göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medyayı ara sıra kullananların hiç kullanmayanlara göre ($p=0,011<0,05$) evliliklerinde daha doyumlu olduğu görülmektedir. Diğer cevaplar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 37 Bireylerin Yaşamını Geçirdiği Yer ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Betimsel İstatistikler

Betimlemeler						
Evlilik Hoşnutsuzluğu						
	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata	Minimum	Maximum
büyükşehir	310	2,1616	,85919	,04880	1,00	4,80
şehir	116	2,2142	,84390	,07835	1,00	4,80
ilçe	53	2,0991	,83652	,11490	1,00	4,20
kasaba-köy	21	2,0143	,70642	,15415	1,00	3,70
Toplam	500	2,1610	,84626	,03785	1,00	4,80

Tablo 38 Bireylerin Yaşamını Geçirdiği Yer ve Evlilik Hoşnutsuzluğu Varyans Analizi Tablosu

ANOVA					
Evlilik Hoşnutsuzluğu					
	Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	p
Gruplar arasında	,984	3	,328	,457	,713
Gruplar içinde	356,375	496	,718		
Toplam	357,360	499			

Anket formunda katılımcılara yaşamının büyük bir kısmını nerede geçirdiği sorulmuş, ifadeler arasında büyükşehir, şehir, ilçe, kasaba-köy yer almıştır. Yapılan Varyans Analizi sonucunda $p= 0,713>0,05$ olduğu için evlilik hoşnutsuzluğu ile yaşamın geçirildiği yer arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

3.9.6. Kruskal Wallis Test Analizi

Tablo 39 Evlilik Hoşnutsuzluğu ve Çevredeki Evlilikler ile Kendi Evliliğini Kıyaslama

	Evlilikler ile kıyaslama	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	df	Asymp. Sig.
hoşnutsuzluk	kıyaslamıyorum	110	224,65	70,219	2	,000
	çoğu evliliğe kıyasla mutluyum	345	236,38			
	çoğu evliliğe kıyasla mutsuzum	45	421,94			
	Total	500				

Tablo 39’da görüldüğü gibi anlamlılık düzeyi 0,000’dır ve 0,05 alfa değerinden küçüktür. Buna dayanarak evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri ve evli kadınların diğer evlilikler ile kendi evliliğini kıyasladığında ulaştığı sonuç arasında anlamlı bir fark olduğu yorumu yapılabilir. Ortalamalara bakıldığında çoğu evliliğe kıyasla mutsuz olduğunu ifade eden kadınlar evliliklerinde daha hoşnutsuz, kıyaslamadığını ifade eden kadınlar ise evliliğinde daha hoşnut olduğu görülmektedir.

3.9.7. Çok Değişkenli Varyans Analizi

Tablo 40 Çoklu Varyans Analizi Ortalamalar

Çoklu Varyans Tablosu						
evliliği türü	Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
görücü usulü	Corrected Model	4,695 ^a	4	1,174	1,631	,167
	Intercept	858,195	1	858,195	1192,605	,000
	yaş kategorik	4,695	4	1,174	1,631	,167
	evliliği türü	,000	0	.	.	.
	yaş kategorik * evliliği türü	,000	0	.	.	.
	Error	179,180	249	,720		
	Total	1579,080	254			
	Corrected Total	183,875	253			

anlaşarak	Corrected Model	4,647 ^b	4	1,162	1,847	,121
	Intercept	610,495	1	610,495	970,474	,000
	yaşkategorik	4,647	4	1,162	1,847	,121
	evliliktürü	,000	0	.	.	.
	yaşkategorik * evliliktürü	,000	0	.	.	.
	Error	151,605	241	,629		
	Total	1113,240	246			
	Corrected Total	156,252	245			

Tablo 40'a baktığımızda evlilik türlerinin ve yaş kategorilerinin arasında hoşnutsuzluk açısından anlamlı ilişki bulgulanamamıştır. Ancak aşağıda ortalama puanlar üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 41 Çoklu Varyans Analizi Betimleyici İstatistikler

Betimleyici İstatistikler				
yaşkategorik	evliliktürü	Ort.	Std. Sapma	N
18-25	görücü usulü	1,9038	,81789	13
	anlaşarak	1,9103	,77283	39
	Total	1,9103	,77283	39
26-30	görücü usulü	2,3974	,98755	38
	anlaşarak	1,8088	,83278	85
	Total	1,8088	,83278	85
31-40	görücü usulü	2,2918	,75273	97
	anlaşarak	2,1012	,72991	84
	Total	2,1012	,72991	84
41-50	görücü usulü	2,3485	,85772	67
	anlaşarak	2,0960	,86385	25
	Total	2,0960	,86385	25
51 üzeri	görücü usulü	2,5590	,91937	39
	anlaşarak	2,1577	,84282	13
	Total	2,1577	,84282	13
Total	görücü usulü	2,3437	,85251	254
	anlaşarak	1,9724	,79860	246
	Total	1,9724	,79860	246

18-25 yaş aralığında anlaşıarak evlenen kadınların evlilik hoşnutsuzluğu düzeyi görücü usulü ile evlenen kadınların hoşnutsuzluk düzeyinden daha yüksek olduğu, 26-30 yaş aralığında görücü usulü ile evlenen kadınların anlaşıarak evlenen kadınlara göre evlilik hoşnutsuzluğu düzeylerinin daha yüksek olduğu, 31-40 yaş aralığında görücü usulü ile evlenen kadınların anlaşıarak evlenenlere göre evlilik hoşnutsuzluğu düzeylerinin daha yüksek olduğu, 41-50 yaş aralığında görücü usulü evlenen kadınların hoşnutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu, 51 ve üzeri yaşında olan görücü usulü ile evlenen kadınlarda da evlilik hoşnutsuzluğu düzeyinin daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

3.10. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada evli kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeylerinin evlilik biçimleri ve evlilikten beklentilerinin karşılanma düzeyinden etkilenip etkilenmediği araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular literatür açısından değerlendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre evlilik hoşnutsuzluğu ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Yaş arttıkça evlilik hoşnutsuzluğu da artmaktadır. Bu konuda yapılmış bazı çalışmalarda yaş ile evlilik doyumu arasında ilişki olduğu bulgulanmıştır(Kavak, 2018:71; Aylıkçı, 2018:93). Evlilik hoşnutsuzluğunun yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşmış araştırmalarda mevcuttur(Kumacağız ve Ertuğ, 2016:617).

Yaş aralıkları ve evlilik şeklinin evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulgulanamamıştır. Ortalama puanlar değerlendirildiğinde 18-26 yaş aralığında anlaşıarak evlenen kadınların hoşnutsuzluk düzeyleri daha yüksek, diğer yaş aralıklarında görücü usulü evlenen kadınların hoşnutsuzluk daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk sayısı değişkeni ile evlilik hoşnutsuzluğu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Bu konuda yapılmış çalışmalarda, çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki bulunamadığı ancak çocuk sahibi olan bireylerin çocuğu olmayanlara göre evliliğinde daha hoşnutsuz olduğu sonucuna

ulaşılmıştır(Yiğit, 2018:83; Yıldız, 2018:56). Araştırma bulgularımızı destekler nitelikte çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun arttığını söyleyen araştırmalar da bulunmaktadır(Kılbitmez, 2018:63).

Evli kadınların evlenmeden önce eşini tanıma süresi attıkça evlilik hoşnutsuzluk düzeyinin azaldığı, bu iki değişkenin arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularımız bu konu ile ilgili yapılmış bazı çalışmalar ile örtüşmektedir. Evlilik öncesi tanışıklık düzeyi arttıkça evlilik doyumunun da attığını söyleyen çalışmalar mevcuttur(Kavak, 2018:74).

Toplam gelir arttıkça evlilikten duyulan hoşnutsuzluk düzeyinin azalmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır, yapılan araştırmalarda da aylık geliri yüksek bireylerin evliliklerinde daha doyumlu olduğu ve bu bulguların araştırmalar ile benzerlik gösterdiği görülmektedir(Yanar Güngör, 2019:97). Yapılan başka bir araştırmada evlilik doyumu ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu, maddi durumu yüksek olanların evlilik doyumlarının da yüksek olduğu bulgulanmıştır(Sancaktar, 2016:47).

Araştırmamızda evli kadınların kendi gelirleri arttıkça evlilikten duyulan hoşnutsuzluk düzeyi azalmaktadır. Bu sonucu destekleyen evli kadınların kendi gelir düzeyi arttıkça evlilik doyumunun da arttığı bulgularına ulaşan araştırmalar bulunmaktadır(Kılbitmez, 2018:58). Evli kadınların evlilikten beklentilerinin karşılanma düzeyleri arttıkça evlilikten duyulan hoşnutsuzluk düzeyinin azaldığı saptanmıştır. Bu bulgular ile örtüşen araştırmalar bulunmaktadır. Evlilik doyumunu beklentilerin ve eşin davranışlarının önemli ölçüde etkilediği ve beklentilerin karşılanabilir olmasının evlilik doyumunu artırdığı bulgulanmıştır(Sabatelli, 1988:217).

Araştırma verilerine baktığımızda görücü usulü ile evlenen kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri anlaşılarak evlenen kadınlara oranla daha yüksektir. Bu araştırma bulguları, bu konuyla ilgili yapılmış araştırmalar ile benzerlik göstermektedir. Çimen(2007:134)'in araştırmasına göre anlaşılarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenen bireylere göre evliliğinden algıladığı doyum düzeyinin daha

yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine Özmen Sütüaç(2010:123)'ın yürüttüğü araştırmada anlaşılarak evlenenlerin evlilik uyumu puanlarının yüksek düzeyde olduğu bulgulanmıştır. Aşık olarak evlenen bireylerin görücü usulü ve mantık evliliği ile evlenenlere göre evlilik doyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalar mevcuttur(Yanar Güngör, 2019:97). Yapılan başka bir araştırmada ise evlilik türleri ile evlilik doyumunu arasında anlamlı fark bulunamadığı görülmektedir(Sancaktar, 2016:47).

Araştırmada aile tipleri ile evlilik hoşnutsuzluğu arasında anlamlı bir farklılık saptanmamış ancak genel ortalamaya bakıldığında geniş aile şeklinde yaşayan evli kadınların evlilik hoşnutsuzluk puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalarda da çekirdek ailede yaşayan bireylerin geniş ailede yaşayanlara göre evliliklerinde duymuş oldukları mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Kaya, 2017:71).

Çalışan kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri çalışmayan kadınlara göre daha yüksek düzeyde bulgulanmıştır. Ancak bu konuda yapılan araştırmalarda çalışan kadınların evlilik evlilikten algıladıkları doyumun daha yüksek olduğu sonuçlar da bulunmaktadır(Kumcağız ve Ertuğ, 2016:617; Aylıkcı, 2018:93).

Araştırma sonucunda kadınların evlilik sayısı ile evlilik hoşnutsuzluğu arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Genel ortalamaya bakıldığında ikinci kez evlenen kadınların evliliklerinde daha hoşnutsuz olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Katılımcıların evlilik sürelerine baktığımızda 5-10 yıl süre ile evli olanlar 1-5 yıl süre evli olanlara göre evlilik hoşnutsuzluk düzeyleri daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 10 yıl ve daha fazla evli olduğunu ifade eden katılımcılar ile evliliği 5-10 yıl süren katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu konuda yapılmış araştırmalarda da yeni evli çiftlerin evlilik doyumunun uzun süreli evli olan çiftlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur(Sancaktar, 2016:62). Yapılan başka bir araştırmada en yüksek ortalamanın 20 yıl ve üzerinde evli olanlara ait olduğu, bunu 2-7 yıl evli olanların izlediği, en düşük ortalamanın ise 8-13 yıl evli olanlara ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Üncü, 2007:85-86).

Eğitim düzeylerine bakıldığında Lisans ve Lisansüstü mezunların okur-yazar değil/ilkokul mezunu ve lise mezunu olanlara göre anlamlı düzeyde evlilik hoşnutsuzluğu düzeyi daha düşük olduğu bulgulanmıştır. Araştırma sonucu ile benzerlik taşıyan bir araştırmada da ilköğretim mezunları ile lise mezunları, ilköğretim mezunları ile üniversite mezunları arasındaki farkın anlamlı olduğu, en yüksek ortalamanın lise mezunlarına, en düşük ortalamanın ise ilköğretim mezunlarına ait olduğu buğulanmıştır(Üncü, 2007:84-85).

Araştırma sonucunda eşi lisans/lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin evliliğinde daha doyumlu olduğu saptanmıştır. Eşi ön lisans mezunu olan bireylerin evlilik hoşnutsuzluğu ortalaması okur-yazar değil/ilkokul mezunu olanlara göre daha azdır. Bu araştırma sonucunu destekler nitelikte sonuçlara sahip olan bir araştırmada eşin eğitim düzeyi ile kadınların evlilik doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulgulanmış, söz konusu araştırmada eş eğitim düzeyi yükseldikçe evlilik doyumunun da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır(Kılbitmez, 2018:56).

Araştırma bulgularına göre eşi ile her gün vakit geçirdiğini ifade eden katılımcılar daha az süre ile vakit geçirenlere göre evliliğinden daha hoşnuttur yorumu yapılabilir. Bu konuda eşiyle etkili iletişim geliştiren bireylerin evlilik doyumlarının da arttığı sonucuna ulaşmış çalışmalar mevcuttur(Özmen Sütüaç, 2010:120).

Sosyal medyayı hiç kullanmadığını ifade edenlerin evlilik hoşnutsuzluk düzeyi aktif bir şekilde kullananlara göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medyayı ara sıra kullananların hiç kullanmayanlara göre evliliklerinde daha doyumlu olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularının tersine bilinçsiz internet kullanımının evlilik doyumuna etkisini araştıran bir çalışmada bireylerin kendisinin internet kullanımı ile evlilik doyumunu arasında anlamlı ilişki olduğu internet kullanımı azaldıkça doyumun arttığı sonucuna ulaşılmıştır(Aylıkçı, 2018:95).

Araştırma sonucuna göre hayatının olumsuz yönde ilerlediğini nitelendiren kadınların evlilik hoşnutsuzluk düzeyi, olumlu ilerlediğini ifade edenlere göre daha

yüksek düzeydedir. Yine hayatından memnun olup olmadıkları konusunda ortalamalara bakıldığında yaşam doyumu arttıkça evlilik doyumunda da bir artışın gözlemlendiği görülmektedir. Bu bilgiler ülkemizde yapılmış araştırmalar ile benzerlik göstermektedir(Yanar Güngör, 2019:97).

Araştırma sonucunda evlilik hoşnutsuzluğu ile kadınların yaşamın geçirildiği yer arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak kırsal alanda yaşayan kadınların kentsel alanda yaşayan kadınlardan evliliğinde daha uyumlu ve doyumlu olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur(Kaya, 2017:70).

Evli kadınların çevresindeki evliliklerle kendi evliliğini kıyasladığında çoğu evliliğe kıyasla mutsuz olduğunu ifade eden kadınlar evliliklerinde daha hoşnutsuz kıyaslamadığını ifade eden kadınlar ise evliliğinden daha hoşnut olduğu bulgulanmıştır. Bu konuda benzer sonuçlara ulaşılmış olan bir araştırmada bireyin çevresindeki evliliği gözlemlediğinde kendi evliliğinde mutlu olduğu sonucuna ulaşırsa doyum düzeyi artmakta, diğer evliliklere göre mutsuz olduğu sonucuna ulaşırsa evlilik doyumu azalmakta olduğu bulgulanmıştır(Sabatelli, 1988:217).

Diğer değişkenlere baktığımızda yaş arttıkça evlilik yaşı, evlenmeden önce eşini tanıma süresi, hane geliri, kendi geliri, evlilik beklentisinin karşılanma düzeyi azalmaktadır, yaş arttıkça çocuk sayısı artmaktadır. Katılımcıların eşiyle tanışma süresi arttıkça evlilik yaşında da artış gözlenmektedir. Evli kadınların gelir düzeyi arttıkça evlenmeden önce eşini tanıma süresi ve evlilikten beklentisinin karşılanma düzeyi artmaktadır. Kadınların evlilik yaşı arttıkça gelir düzeyi ve evliktan beklentinin karşılanma düzeyi artmakta, çocuk sayısı azalmaktadır. Toplam gelir ve kadınların gelir düzeyi arttıkça çocuk sayısı azalmaktadır. Araştırma sonucunda öneriler de bulunacak olursak;

Bu araştırma sadece kadınlar ve 500 katılımcı ile gerçekleştirilmiş, bu araştırma cinsiyet değişkeni de hesaba katılarak daha fazla sayıda bireye uygulanarak daha sağlıklı sonuca ulaşılabilir.

Bireylerin beklenti ve iletişim biçimlerine çalışmada yer verilmiş ancak bu konular daha da genişletilebilir evlilik hoşnutsuzluğunu yordama düzeyleri hakkında daha fazla bilgi edinilebilir.

Evlilik hoşnutsuzluğu kavramı ile ilgili ülkemizde çok az sayıda çalışma bulunduğu görülmüştür, evlilik hoşnutsuzluğu kavramını açıklamak ve geliştirmek için yeni çalışmaların yapılması literatür zenginliği açısından daha sağlıklı olabilir.

Evlilik hoşnutsuzluğu ölçeği hakkında daha fazla çalışma yaparak ölçeğin aile danışmanlığında kullanılabilirliği hakkında sağlıklı fikir edinilebilir.



Kaynakça

- Abbasi Irum S., Rattan, Neelam, Kousar, Tehmina and Elsayed, Fatma K. (2018). Neuroticism and Close Relationships: How Negative Affect is Linked with Relationship Disaffection in Couples, *The American Journal of Family Therapy*, ISSN: 0192-6187 (Print) 1521-0383.
- Ağdemir, Sürmeli (1991). Aile ve Eğitim, *Aile ve Toplum Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, 11-13.
- Akdemir, Dila (2017). Görücü Usulü Evlenen Kişiler İle Anlaşarak Evlenen Kişiler Arasındaki İlişki Doyumu Farklılıkları, Yaşam Doyumunun İlişki Doyumu İle İlişkisi ve Cinsiyete Bağlı Ayrımlar, Bitirme Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Psikoloji Bölümü
- Akman, Yasemin (1992). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik Ve Geleceğe Yönelik Beklentileri, *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 7, Sayfa: 125-149.
- Aksan, Gamze (2016). Evlilik ve Ayrılma: Ailenin Kurulması ve Sona Ermesi(Editör: Mustafa Aydın), Sistemik Aile Sosyolojisi, Konya: Çizgi Kitabevi, 145-161.
- Altın, Berivan (2008). Töreye Dayalı Evlilik Türleri ve Berdel Geleneği, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Altunsu Sönmez, Özlem (2014). Bireyin Siyasal Sosyalleşmesinde Ailenin Rolü(Editör: Mustafa Aydın), Aile Sosyolojisi Yazıları, İstanbul: Açılım Kitap, 119-139
- ASAGEM(Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü), (Mart, 2007), Stratejik Plan 2007-2011, Ankara

- Aylıkcı, Çiğdem (2018). Evli Bireylerin Problemlı İnternet Kullanımı ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Barling, Julian, Bluen, Stephen ve Moss, Verne (1990). Type A Behavior and Marital Distatisfaction:Disentangling the Effects of Achievement Striving and Impatience-Irritability, *The Journal of Psychology*, 124(3), 311-319
- Başaran, Emrah (2016). Ailenin İşleyişi ve Gerçekleştirimi(Editör: Mustafa Aydın), *Sistematik Aile Sosyolojisi*, Konya: Çizgi Kitabevi, 121-144.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2006). 2006 Yılı İdare Faaliyet Raporu
- Beach, Steven R. H, Katz, Jennifer, Kim, Sooyeon ve Brody, Gene H. (2003). Prospective effects of marital satisfaction on depressive symptoms in established marriages: A dyadic model, *Journal of Social and Personal Relationships Copyright*, Vol. 20(3): 355–371.
- Bedir, İrem (2018). Evli Bireylerde Evlilik Doyumunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bener, Özgün, Günay, Gülay (2013). Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1
- Bradbury, Thomas N., Fincham, Frank D. (1988). Individual Difference Variables in Close Relationships:A Contextual Model of Marriage as an Integrative Framework, *Journal of Personality and Social Psychology* 988, Vol. 54, No. 4,713-721
- Bradbury, Thomas N., Fincham, Frank D. ve Beach, Steven R. H. (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review, *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964–980

- Budak, Gönül, Doğan, Hasan Z. ve Harlak, Hacer (1991). Çalışan Kadınların Sorunları: Bir Toplumsal Değişme Araştırması, Cilt:1, Sayı:1, 81-90
- Canel, Nilgün A. (2007). Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Canel, Nilgün A. (2012). Evlilik ve Aile Hayatı(2. Baskı), İstanbul: Aile Eğitim Programı
- Celkan, Hikmet Y. (1991). Beşeri Kültürün Temel Ögesi Aile, Aile ve Toplum Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 77-80
- Curun, Ferzan (2006). Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet Ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, Pınar, Yıldırım, İbrahim (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23
- Çelik, Eyüp (2013). Evlilik Hoşnutsuzluğu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/12 Fall 2013, p. 249-261
- Çelik, Metehan (2006). Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Çıtışlı Turgut, Merve K. (2018). Evlilik Çatışması ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Affetmenin Aracı Rolü, Yüksek lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

- Çimen, Eser Ş. (2007). Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dikeçligil, Beylû F. (2014). Aileye Dair Kabullerin Ezber Bozumu(Editör: Mustafa Aydın), Aile Sosyolojisi Yazıları, Ankara: Açılım Kitap, 13-50.
- Duba, Jill D., Hughey, Aaron W., Lara, Tracy and Burke, Monica G. (2012). Areas of Marital Dissatisfaction Among Long-Term Couples, *Adultspan Journal*, Vol. 11, No. 1, 39-54.
- Doğan, Şahin (2016). Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutumlar: Boşanmayı Artırıcı veya Engelleyici Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması, *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 4, Sayfa: 991-1011.
- EAP(Employee Assistance Program). (2013). Depression Increases Marital Dissatisfaction and Divorce, Healthy Exchange.
- Faizal, Ahmad S. , Sidi, Hatta, Wahab, Suzaily, Zin Mat N., Baharuddin Najwa (2017). Assessment of marital dissatisfaction and its association with sexual dysfunction and psychiatric morbidities among primary health attenders in Malaysia, *Int Med J Malaysia*, Volume:16 Number:2 ,16(2):19–26.
- Gottman, John M., Krokoff, Lowell J. (1989). Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol. 57, No. 1,47-52.
- Gökçe, Birsen (1976). Aile ve Tipleri Üzerine Bir İnceleme, Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt:8, Sayı:1-2, 50-67.
- Gülerce, Aydan (1990). Aile Terapisinin Psikolojiye getirdiği, Epistemolojik Yenilik, *Psikoloji Dergisi*, Cilt:7, Sayı: 25, Sayfa:53-64.

- Gülsün, Murat, Ak, Mehmet ve Bozkurt, Ali (2009). Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches In Psychiatry*, 1:68-79.
- Günay, Serra (2007). Evlilik Çatışması, Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri, Eşlerin Evlilik İlişkisinden Sağladıkları Genel Doyuma İlişkin Görüşleri ve Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiler, Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gürel, Baykan (1996). Aile ve Evlilik Türleri ve Akrabalık Yapısı Üzeri Bir Çalışma ve Kacerdoğanşalı Köyünde Monografik Bir Uygulama Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hünler, Olga S., Gençöz, Tülin (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü, *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99 – 108.
- Hoekstra, Josette E. H. M., Weebers;Jaspers, Jan P. C., Kamps, Willema ve Klip, Edc. (2007). Marital Dissatisfaction, Psychological Distress, and the Coping of Parents of Pediatric Cancer Patients, *Journal of Marriage and the Family*, Vol: 60, No: 4., pp. 1012-1021.
- Kavak, Ayşe (2018). Evli Bireylerde Çatışma Yönetimi ve Evlilik Doyumu, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, Neslihan (2017). Kırsal ve Kentsel Alanda Yaşayan Evli Kadınların Evlilik Uyumu, Evlilik Doyumu ve İlişkilerde Mutluluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koyuncu, Ahmet A. (2016). Aile Araştırmaları Metodolojisi: Yaklaşımlar ve Yöntemler(Editör: Mustafa Aydın), Sistemik Aile Sosyolojisi, Konya: Çizgi Kitabevi, 35-55.

- Kılbitmez, Reyhan (2018). Çalışan Evli Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Demografik Değişkenler ve Ev İçi Paylaşımı Üzerinden Yordaması, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kula, Sedat, Çakar, Bekir (2015). Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Yıl:2015, Cilt:6, Sayı:12.
- Kumcağız, Hatice, Ertuğ, Kevser (2016). Evlilik Hoşnutsuzluğu İle Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol: 11/19, p: 601-620.
- Leone, Christopher, Hall, Irma (2003). Self-Monitoring, Marital Dissatisfaction, and Relationship Dissolution: Individual Differences in Orientations to Marriage and Divorce, *Self and Identity*, 2: 189–202.
- Nazlı, Serap (2014). Aile Danışmanlığı(11. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özkan, Devrim (2014). Modern Sosyal Hayatta Kadının Toplumsal Cinsiyetinin ve Rollerinin Dönüşümü: Geleneğe Karşı Modernite, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/2, p. 1239-1252.
- Özmen Sütüaç, Arzu (2010). Evlilik Uyumunun Kişilerarası Tarz ve Öfke Açısından Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, Halil İ. (2018). Kadın Öğretmenlerin Evlilik Doyumunu Yordamada İş Aile Çatışması ve Tükenmişliğin Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Sabatelli, Ronald M. (1988). Exploring Relationship Satisfaction: A Social Exchange Perspective on the Interdependence Between Theory, Research, and Practice, *Family Relations*, Vol: 37, No: 2, p: 217-222.

Sancaktar, Nihal (2016). Yeni Evlenen Ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi Oluş ve Evlilik Doyumu Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

SEKAM(Sosyal Ekonomik Araştırma Merkezi). (2016). Türkiye'de Aile(Ailenin Yapısal Özellikleri İşlevleri ve Değişimi), İstanbul: Sekam Yayınları.

Sezen, Lütfi (2005). Türkiye’de Evlenme Biçimleri, *A.Ü. Türkiyat Araştırmalar Enstitüsü Dergisi*, Sayı 27, 185-195.

Shackelford, Todd K., Buss, David M. (1997). Marital satisfaction in evolutionary psychological perspective, In R. J. Sternberg & M. Hojjat (Eds.), *Satisfaction in close relationships* (pp. 7-25). New York, NY, US: Guilford Press.

Shackelford, Todd K., Buss, David M. (2000). Marital Satisfaction And Spousal Cost-Infliction, *Personality and Individual Differences*, 28, 917-928.

Shackelford, Todd K., Besser, Avi ve Goetz, Aaron T. (2008). Personality, Marital Satisfaction, and Probability of Marital Infidelity, *Individual Differences Research*, Vol: 6, No: 1, p: 13-25.

Şahinkaya, Rezan (1991). Türk Aileleri Hangi Yönlerden Birbirlerinden Farklılık Gösterirler(Derleyenler: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem), *Aile Yazıları 1 Temel Kavramlar: Yapı ve Tarihi Süreç*, Ankara: Bilim Serisi, 47-52.

Şendil, Gül, Korkut, Yeşim (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu Ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi, *Psikoloji Çalışmaları*, Cilt:28, Sayı: 15-34.

TAYA(Türkiye Aile Yapısı Araştırması). (2013). Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler, Ankara: Ankara Üniversitesi Açık Ders.

Teke, Esmâ (2017). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileye Bakışı, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Tezer, Esin (1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 7.
- TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu). (2006). Aile Yapısı Araştırması, 2006, Yayın No:3046, <http://sekam.com.tr/sayfa.php?detay=aile-yapisi-arastirmasi-2006> Erişim Tarihi: 10.05.2019.
- TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu). (Nisan 2014). İl Düzeyinde Yaşam Memnuniyeti, 2013, Sayı:18507, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18507> Erişim Tarihi: 02.05.2019.
- TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu). (Mart, 2018). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2017, Sayı: 27593, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27593> Erişim Tarihi: 09.05.2019.
- Türk Medeni Kanunu. (2001). T.C. Resmi Gazete, 24607, 8/12/2001.
- Uzun, Çisem (2013). Anne-Babası Boşanmış ve Boşanmamış Çocuklarda Depresyon ve Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Bitirme Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üncü, Serap (2007). Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ülken, Hilmi Z. (1991). Aile(Derleyenler: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem), Aile Yazıları 1 Temel Kavramlar: Yapı ve Tarihi Süreç, Ankara: Bilim Serisi, 37-42.
- Westman, Mina, Vinokur, Amiram D., Hamilton, V. Lee and Roziner, Ilan (2004). Crossover of Marital Dissatisfaction During Military Downsizing Among Russian Army Officers and Their Spouses, *Journal of Applied Psychology*, Vol. 89, No. 5, 769–779.

Yanar Güngör, Zeliha (2019). Evli Bireylerde Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Evlilik Doyumu ve Bağlanma Boyutları, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yıldırak, Nurettin, Gülçubuk, Bülent, Gün, Sema, Olhan, Emine ve Kılıç Mehmet (2002). Türkiye’de Gezici Ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma Ve Yaşam Koşulları Ve Sorunları, Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Temsilciliği, Ankara.

Yıldız, Özge Z. (2018). Evlilik Doyumunun Öncülleri ve Sonuçları: Depresyon, Kaygı, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yiğit, Elifsu (2018). Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddet İle Evlilik Doyumu Ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

<https://www.nufusu.com/il/konya-nufusu> Erişim Tarihi:09.05.2019 Saat:20.47.

<https://www.nufusu.com/il/konya-nufusu> Erişim Tarihi:24.05.2019 Saat:01.58.

Ekler-Anket Formu

İyi günler araştırma kapsamında verdiğiniz bilgiler gizli tutulacak ve kimlik bilgileriniz kesinlikle istenmeyecektir. Çalışmamda sabırla ve samimiyetle bana yardımcı olduğunuz için teşekkürlerimi sunarım. Bu araştırma Selçuk Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi yüksek lisans programı kapsamında yürütülen tezin bir parçasıdır. Bu araştırma ile genel olarak evlilik beklentisi ve evliliğe yönelik doyumun ölçülmesi amaçlanmaktadır. Şerife Üçgül(05345603936)							
SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİLER							
1.Kaç Yaşındasınız?							
2.Eşinizle nasıl evlendiniz?		Görücü usulü()			Anlaşarak()		
3.Anlaşarak evlendiyseniz evlenmeden önce ne kadar süre tanıdınız.....							
4.Kaç Yıldır Evlisiniz?		1-5()		5-10()		10 ve üzeri()	
5.Kaçıncı Evliliğiniz?		İlk()		İkinci()		Üç ve üzeri()	
6.Kaç Yaşında Evlendiniz?.....							
7.Kaç Çocuğunuz Var?.....							
8.Eğitim Düzeyiniz Nedir?		Okur-yazar değil () İlkokul () Lise () Ön lisans () Üniversite () Lisans üstü()		9.Eşinizin Eğitim Düzeyi Nedir?		Okur-yazar değil () İlkokul () Lise () Ön lisans () Üniversite () Lisans üstü()	
10.Mesleğiniz Nedir?		1.Çalışıyor(Lütfen belirtiniz.)..... 2. Çalışmıyor 3. Emekli 4. Ev Hanımı 5. Vefat Etti 6. Diğer..... (Lütfen Belirtiniz)		11.Eşinizin mesleği nedir?		1.Çalışıyor(Lütfen belirtiniz.)..... 2. Çalışmıyor 3. Emekli 4. Ev Hanımı 5. Vefat Etti 6. Diğer..... (Lütfen Belirtiniz)	
12.Toplam Haneye Giren Aylık Geliriniz Nedir?.....							
13.Varsa kendi aylık gelirinizi yazınız.....							
14.Hayatınızı En Çok Geçirdiğiniz Yer Neresidir?		Büyük şehir		şehir		ilçe	
		kasaba		köy			
15.Hanenizi başka yakınlarınızla paylaşıyor musunuz? Cevabınız evetse kimlerle paylaşıyorsunuz?		Annem / Babam		Kayın Validem/ Kayın Babam		Eşimin Akraba ları	
		Kızım ve ailesi		Oğlum ve ailesi		Diğer Belirti niz	
16.Eşinizle Ne Sıklıkla Vakit Geçiriyorsunuz?		1)Hemen hemen her gün 2)Haftada birkaç kez 3)Haftada en az bir kere vakit ayırırız 4)15 günde bir vakit ayırırız 5)vakit geçirme sıklığı 15 gün ve üzeri					
17.Evlendikten sonra beklentilerinizin ne kadarının karşılandığına dair 0 ila 10 arasında puan veriniz(10 en yüksek 0 en düşük olarak kabul edilir) 0.....1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10							
18.Sizce hayatınız ve geleceğiniz ne yönde ilerliyor 1.Olumlu 2.Olumsuz							
19.Sosyal medyayı(facebook,instagram,twitter) nasıl kullanıyorsunuz?							

1.Aktif bir şekilde					
2. Ara sıra					
3. Sevdiklerimle haberleşecek kadar					
4. Hiç kullanmıyorum					
20.Çevrenizdeki evlilikleri kendi evliliğiniz ile kıyaslar mısınız? Cevabınız evetse cevaplayınız.					
1.çoğu evliliğe kıyasla mutluyum					
2. çoğu evliliğe kıyasla mutsuzum					
Hoşnutluk Ölçeği	1	2	3	4	5
1-kesinlikle katılmıyorum 2-katılmıyorum					
3-kararsızım 4- katılıyorum 5-kesinlikle katılıyorum					
1-Eğer eşimle hiç tanışmasaydım kendimi çok mutsuz hissederdim.	1	2	3	4	5
2-Eşime birçok konuda güvenmekte çok zorlanırım.	1	2	3	4	5
3-Eşimle birlikte vakit geçirmekten hoşlanıyorum.	1	2	3	4	5
4-Eşimle olduğum zaman bile kendimi genellikle yalnız hissederim.	1	2	3	4	5
5-Eşimle birkaç gün ayrı kalsak bile onu özlerim.	1	2	3	4	5
6-Çoğu zaman eşime kendimi çok yakın hissederim.	1	2	3	4	5
7-Sadece eşimle olmuş olmaktan bile zevk duyarım.	1	2	3	4	5
8-Gün sonunda eşimi görmeyi dört gözle bekliyorum.	1	2	3	4	5
9-Zaman geçtikçe eşime olan aşkımda gittikçe artıyor.	1	2	3	4	5
10-Gün geçtikçe kendimi eşimden uzaklaşmış gibi hissediyorum.	1	2	3	4	5
11-Kişisel bir problemim olduğu zaman ilk başvuracağım kişi eşimdir.	1	2	3	4	5
12-Eşime karşı duygularımı en iyi ifade eden kelimeler ilgisizlik ve duyarsızlıktır.	1	2	3	4	5
13-Eşimle cinsel ilişkiye girmeyi çok az isterim.	1	2	3	4	5
14-Eşime ihtiyacım olduğu zamanlarda o hep yanımdadır.	1	2	3	4	5
15-Eşimle daha az vakit geçirmek isterdim.	1	2	3	4	5
16-Eşimle ilgili olumlu düşüncelerim, olumsuz düşüncelerimden daha fazladır.	1	2	3	4	5
17-Eşime karşı çok fazla öfkeliyim.	1	2	3	4	5
18-Evliliğimde sorumluluk ve yükümlülüklerimi yerine getirme konusunda evlilik öncesi kadar ilgili değilim.	1	2	3	4	5
19-Eşimle vakit geçirmekten kaçınırım.	1	2	3	4	5
20-Eşime karşı çok büyük etkileşim ve aşk hissetmediğim zamanlar olur.	1	2	3	4	5
21-Eşimle duygularımı paylaşmaktan zevk alırım.	1	2	3	4	5

Özgeçmiş

Adı Soyadı: Şerife Üçgül

Doğum Yeri: Kayseri/Kocasinan

Doğum Tarihi:18.04.1993

Medeni Durumu: Bekar

Öğrenim Durumu: Lisans

Mezun Olduğu Okullar:

İlköğretim-Orhangazi İlköğretim Okulu/Kayseri

Ortaöğretim-Orhangazi İlköğretim Okulu/Kayseri

Lise-Kocasinan Anadolu Lisesi/Kayseri

Üniversite-Gop Üniversitesi/Tokat Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Lisans Üstü: Selçuk Üniversitesi Aile Danışmanlığı Eğitimi(henüz devam ediyor)

Mesleği: Pedagog

Adres: Akabe Mah., Cemil Çiçek Cd., 42020 Karatay/Konya

Telefon:05549870593